बाह्रविसे नगरपालिका

नगर कार्यपालिकाको कार्यालय

बाह्रविसे, सिन्धुपाल्चोक

बागमती प्रदेश, नेपाल

विपद् पूर्व तयारी तथा प्रतिकार्य योजना

2082

बाह्रविसे नगरपालिका
नगर कार्यपालिकाको कार्यालय
बाह्रविसे, सिन्धुपाल्चोक
बागमती प्रदेश, नेपाल

पत्र सं. २०८१/२०८२
च.नं.

शुभकामना

बाह्रविसे नगरपालिका भूकम्प, पहिरो, बाढी, सडक दुर्घटना, आगलागी, जनावर आतङ्क, महामारी, चट्टयाङ, विद्युतीय दुर्घटना, हावाहुरी जस्ता प्राकृतिक एवं गैर प्राकृतिक विपद्को जोखिममा रहेको छ। विभिन्न कारणबाट नगरपालिका क्षेत्रमा विपद् जोखिमका घटना प्रत्येक वर्ष दोहोरिइरहेका छन् र जसबाट जनधनको क्षति व्यहोर्नु परिरहेको छ। नगरपालिकामा एकातर्फ बहु-विपद् जोखिम सम्बन्धी पर्याप्त सूचनाको कमी रहेको छ भने अर्को तर्फ विपद् व्यवस्थापनको लागि संस्थागत र मानवीय क्षमतालाई पनि अभिवृद्धि गर्नुपर्ने आवश्यकता छ । त्यसै गरी समुदाय तथा वडा तहलाई पनि विपद् व्यवस्थापनको लागि तयार गर्नु पर्ने तहको आवश्यकता रहेको छ ।

नेपालको संविधान २०७२ तथा विद्यमान ऐन, कानुनले विपद् व्यवस्थापनको दायित्व तिनै तहका सरकारको रहे पनि नागरिकको सर्वेन्दा नजिकको सरकारको नाताले नगरपालिकाको दायित्व बढी रहेको छ । तिनै पक्षलाई मध्यनजर गर्दै आगामी दिनहरूमा व्यवस्थित र प्रभावकारी रूपमा विपद्को पूर्व तयारी तथा प्रतिकार्य गरी जनधनको क्षति कम गर्ने उद्देश्य राखी बाह्रविसे नगरपालिकाले अघिल्लो आर्थिक वर्षमा तयार गरी लागू गरेको विपद् पूर्व तयारी तथा प्रतिकार्य योजनालाई समीक्षा गरी आवश्यक संशोधन समेत गरेको छ । संशोधित योजनाको महत्वपूर्ण विशेषता भौगोलिक पूर्वानुमानका आधारमा हुँदैने पूर्व तयारी तथा अग्रिम प्रतिकार्य विधि र कियाकलाप समेत समावेश हुनु आवश्यकछ । साथै, यसको प्रभावकारी कार्यान्वयनले सम्भावित प्रकोप, जनधनको क्षति साथै विपद् प्रभाव कम हुने अपेक्षा राखिएको छ ।

विकास नीति तथा कार्यक्रम छनौट देखी कार्यान्वयन सम्मका हरेक चरणमा प्रकोपका असर कम गर्ने गरी विपद् जोखिम न्यूनीकरणका प्रयासहरूलाई मूल प्रवाहीकरण गर्ने र विपद् व्यवस्थापनमा वडा र समुदायको क्रियाशीलता र क्षमता वृद्धि गर्ने नगरपालिकाको रणनीति रहेको छ । विपद्जन्य घटना आकस्मिक रूपमा घट्ने भएकोले यसमा पूर्व तयारी तथा प्रतिकार्य आवश्यक रहेको हुँदा यो कार्यका लागि यस योजनाले महत्वपूर्ण भूमिका निर्वाह गर्ने विश्वास लिएको छ ।

यस योजनाको समीक्षा तथा संशोधन कार्यका लागि नेतृत्व र समन्वय गर्नु हुने नगरपालिकाका पदाधिकारीहरू, कर्मचारीहरू, सुरक्षा निकाय, नेपाल रेडक्रस लगायत प्रतिनिधिक सहयोग गर्ने प्रतिबद्ध चौरोजनालाई धन्यवाद दिन चाहन्छु । यो योजना कार्यान्वयन गर्न नगरका सबै सरोकारवालालाईको सहयोगको अपेक्षा र संघीय सरकारको संविधान र जिम्मेवारी रहने विश्वास लिएको छु ।

हरिकृष्ण पन्थेल
नगर प्रमुख
बाह्रविसे नगरपालिका

बाह्रविसे नगरपालिका
नगर कार्यपालिकाको कार्यालय
बाह्रविसे, सिन्धुपाल्चोक
बागमती प्रदेश, नेपाल

पत्र सं. २०८१/८२
च.नं.

विषय:-

मुकम्प, पहिरो, बाढी, आगलागी, आकाशुरी र असिना, चट्याङ, महामारी, अनावश्यक लगायत प्राकृतिक तथा गैह प्राकृतिक प्रकोपका कारण बाह्रविसे नगरपालिकाले प्रत्येक वर्ष ठूलो जनधनको क्षति व्यहोर्नु परिरहेको छ । भिरालो र कमजोर पाखो जमिन, खडी पर्ने आन्तरिक वर्ष तथा मानव निर्मित पूर्वाधार निर्माणले पनि पहिरो र भलसहितका जोखिम बढीरहेको छ ।

विपद्का यस्ता घटनाबाट हुने क्षतिलाई न्यूनीकरण गर्न र जनधनको क्षति कम गर्न विपद् व्यवस्थापनको क्षेत्रमा कार्यरत सबै सरकारी निकाय, नीजि तथा गैरसरकारी संस्था, समुदाय बिचको समन्वयमा प्रभावकारी पूर्व तयारी र अग्रिम प्रतिकार्यका लागि तयारी अवस्थामा रहनु अपरिहार्य छ । सरोकारवाला सरकारी निकाय, निजीक्षेत्र तथा गैरसरकारी संस्था सँगको समन्वयमा बाह्रविसे नगरपालिकाले यस अघि तयार गरेको विपद् पूर्व तयारी तथा प्रतिकार्य योजना २०७८ लाई समिक्षा र संशोधन गरेको छ । संशोधित योजनाको मुख्य उद्देश्य विपद्मा क्षेत्रको समन्वयमा विपद् पूर्व, विपद्को समय र विपद् पश्चातका लागि सरोकारवालाको सक्रिय सहभागितामा आवश्यक गतिविधिहरु सञ्चालन गर्नु र सम्भावित जनधनको क्षति कम गर्नु रहेको छ। संशोधित योजनाले जोखिम पृष्ठभूमिका आधारमा गरिने विपद्को पूर्वतयारी, अग्रिम प्रतिकार्य विधि र क्रियाकलापलाई समेटेको छ र यसको प्रभावकारिक कार्यान्वयनलाई महत्व दिएको छ ।

यो योजनालाई कार्यान्वयन गर्ने नगरपालिका, सुरक्षा निकाय तथा अन्य सरकारी निकाय, निजी तथा गैरसरकारी संस्था, समुदाय र आम सर्वसाधारण जनताको अहम भूमिका रहेको छ । तसर्थ आर्थिक तथा मानविय क्षेत्रको क्षेत्रमा सहकारी गर्ने तथा आवश्यक समन्वय गरि सम्भावित जनधनको क्षति कम गर्ने म सम्बद्ध सबै सरोकारवाला निकाय तथा संस्थालाई हार्दिक आव्हान गर्दछु ।

विपद् पूर्व तयारी तथा प्रतिकार्य योजनालाई समीक्षा तथा संशोधन गरी मूर्त रुप दिन अहोरात्र खटिनु भएका नगरपालिकाका पदाधिकारीहरु, कर्मचारीहरु, सुरक्षा निकाय, पेशागत सङ्गठन, उद्योग वणिज्य सँग सम्बन्धित विभिन्न सरोकारवालाहरु प्रति विशेष धन्यवाद ज्ञापन गर्दछु ।

अन्त्यमा, योजनाको प्रभावकारी कार्यान्वयन गरि जनधनको क्षति न्यूनीकरण गर्ने कुरा सर्वोपरी महत्वपूर्ण भएकोले राजनीतिक दल, सरकारी निकाय, निजीक्षेत्र तथा संघसंस्था, समुदाय तथा सबै सरोकारवालाहरुको सहयोग हुने अपेक्षा गरेको छु ।

मन्जुलाभाट
उप-प्रमुख
बाह्रविसे नगरपालिका

बाह्रविसे नगरपालिका
नगर कार्यपालिकाको कार्यालय
बाह्रविसे, सिन्धुपाल्चोक
बागमती प्रदेश, नेपाल

प.सं. २०८१/०८२
च.नं.

भौगोलिक स्वरूप र अवस्थिति, जलवायु लगायत विभिन्न भौगोलिक कारणले बिपदको दृष्टिकोण बाह्रविसे नगरपालिका जोखिममा रहेको छ । पहिरो, बाढी/झरी, आगलागी, हावाहुरी, अतिवृष्टि, चट्टयाङ, महामारी, जनावर आतङ्क लगायत विभिन्न प्रकृतिजन्य घटनाका कारणले प्रत्येक वर्ष जनधनको क्षति हुने गरेको छ । वि.स २०७२ सालको महाभूकम्प, पराकम्पन र त्यसपछि गइरहेका विनाशकारी पहिरोले सयौं हुनेको क्षति व्यहोर्नु परिरहेको छ ।

विपद् पूर्व विपदको समय र विपद् पश्चातका तत्काल अत्यावश्यक आवश्यकता तथा अधिक प्रतिकार्यका गतिविधिहरुका सञ्चालन गर्नु र सम्बन्धित जनधनको क्षति कम गर्ने उद्देश्यका साथ नेपाल सरकारको विपद् पूर्व तयारी तथा प्रतिकार्य योजना तर्जुमा मार्गदर्शन, २०६७ (पहिलो संशोधन, २०७८) तथा स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐनको दफा ११ को उपदफा (२) को (घ) अनुसार बाह्रविसे नगरपालिकाको भेगभित्रका र सम्बद्ध संरचनाहरुमा अत्यधिकतामा अधिकमा वर्षमा तयार गरिएको विपद् पूर्व तयारी तथा प्रतिकार्य योजनालाई समीक्षा अद्यावधिक गरिएको छ।

यो योजनाको प्रभावकारी कार्यान्वयनले विपद् पूर्व तयारी तथा विपद् पश्चातको प्रतिकार्यमा लागि हुने सहयोग पुग्ने आशा लिएको छु । यो योजनाको तर्जुमा तथा संशोधन चरणमा जसले जसको कार्यान्वयनमा पनि सबै सरोकारवाला पक्षको सक्रियता र सहयोग रहने कुरामा म विश्वस्त छु । अन्तमा योजना निर्माण, समीक्षा तथा संशोधनका विभिन्न चरणमा महत्वपूर्ण भूमिका बाह्रविसे नगरपालिकाका पदाधिकारीहरुज्यू, कर्मचारीहरुज्यू, सुरक्षा निकाय, नेपाल रेडक्रस सोसाइटी, उपभोग समिति लगायत सबै सम्बन्धित सहयोग गर्ने प्रतिबद्ध परियोजनालाई धन्यवाद दिँदै योजनाले परिलक्षित गरेको प्रतिफल प्राप्त हुने तर्फ कार्यकारी कार्य सम्पादनको शुभकामना व्यक्त गर्न चाहन्छु ।

ईश्वरी प्रसाद शर्मा
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत
बाह्रविसे नगरपालिका

प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

विषयसूची

परिच्छेद एक १

प्रारम्भिक १

१.१ पृष्ठभूमि १

१.२ योजनाको उद्देश्य १

१.३ योजना तर्जुमा प्रक्रिया २

१.३.१ नगर विपद् व्यवस्थापन समितिको बैठक २

१.३.२ आधारभूत अध्ययन ३

१.३.३ विषयगतक्षेत्र समूह ४

१.३.४ विषयक्षेत्रगत समूहको बैठक ४

१.३.५ आवश्यक विषयगत क्षेत्रगत खुलफाल ४

१.३.६ योजनाको मस्यौदा तयारी ४

१.३.७ पृष्ठपोषण सङ्कलन र तयारी ५

परिच्छेद-दुई ५

विपद् जोखिम र व्यवस्थापनको अवस्था ५

२.१ नगरपालिकाको संक्षिप्त परिचय ५

२.१.१ भौगोलिक अवस्था ६

२.१.२ भौगोलिक विभाजन ६

२.१.३ जनसङ्ख्याको अवस्था ६

२.१.४ जातियताको आधारमा जनसंख्याको विवरण ७

२.१.५ अपाङ्गता भएका व्यक्तिको वडागत विवरण ८

२.१.६ सामाजिक अवस्था ८

२.१.७ आर्थिक अवस्था ९

२.१.८ सडक तथा यातायात सेवाको अवस्था ९

२.१.९ नगरपालिकामा रहेका भौतिक पूर्वाधार, सेवाको विवरण १०

२.१.१० नगरपालिकाको भू-उपयोगको अवस्था १३
२.१.११ भू-आकृति तथा माटोको बनोट १३
२.१.१२ प्रमुख धार्मिक तथा पर्यटकीय स्थल १४
२.२ नगरपालिकामा विद्यमान प्रमुख प्रकोपका पहिचान तथा स्तरीकरण १६
२.२.१ विपद्को ऐतिहासिक समय रेखा १७
२.२.२ प्रकोपको स्तरिकरण २०
२.२.३ प्रकोपका कारण, प्रभाव र जोखिम न्यूनीकरणका लागी पहिचान भएका उपाय २१
२.३ सम्भाव्य प्रकोप तथा सम्भावित प्रभाव क्षेत्र २३
२.४ प्रकोपहरुको सम्भाव्य जोखिम विश्लेषण २६
२.५ पूर्वसूचना प्रणालीको अवस्था २८
२.६ नीतिगत, कानूनी तथा संस्थागत व्यवस्था २९
२.७ विषयक्षेत्र तथा कार्य जिम्मेवारी ३०
२.७.१ समग्र व्यवस्थापन, खोज तथा उद्धार क्षेत्र ३०
२.७.२ जोखिम पूर्वानुमान तथा सूचना क्षेत्र ३१
२.७.३ खाद्य तथा पोषण क्षेत्र ३१
२.७.४ स्वास्थ्य, खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता प्रवर्द्धन क्षेत्र ३१
२.७.५ आपत्कालीन आश्रय, शिविर समन्वय तथा व्यवस्थापन, संरक्षण र गैरखाद्य सामग्री क्षेत्र ३१
२.७.६ शीघ्र पुनर्लाभ क्षेत्र ३२
परिच्छेद-३ ३२
पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना ३२
३.१ सामान्य पूर्वतयारी योजना ३२
३.१.१ समग्र व्यवस्थापन, सूचना, खोज तथा उद्धार क्षेत्रको सामान्य पूर्वतयारी योजना ३४
३.१.२ खाद्य तथा पोषण क्षेत्रको सामान्य पूर्वतयारी योजना ३७
३.१.३ स्वास्थ्य, खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता प्रवर्द्धन क्षेत्रको सामान्य पूर्वतयारी योजना ३९
३.१.४ आपत्कालीन आश्रय, शिविर समन्वय तथा व्यवस्थापन र गैर–खाद्य सामग्री क्षेत्रको सामान्य पूर्वतयारी योजना ४१
३.१.५ शीघ्र पुनर्लाभ क्षेत्रको सामान्य पूर्वतयारी योजना ४२
३.२ पूर्वानुमानमा आधारित पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य (कार्यविधि) योजना ४६
३.३ आपत्कालीन प्रतिकार्य (कार्यविधि) योजना ५१

३.३.१ समग्र व्यवस्थापन, सूचना, खोज तथा उद्धार क्षेत्रको प्रतिकार्य योजना ५१
३.३.२ स्वास्थ्य तथा पोषण क्षेत्रको प्रतिकार्य योजना ५२
३.३.३ स्वास्थ्य, खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता प्रवर्द्धन क्षेत्रको प्रतिकार्य योजना ५३
३.३.४ आपत्कालीन आश्रय, शिविर समन्वय तथा व्यवस्थापन र गैर–खाद्य सामग्री क्षेत्रको प्रतिकार्य योजना ५५
३.३.५ शीघ्र पुनर्लाभ क्षेत्रको प्रतिकार्य योजना ५७
परिच्छेद-४ ६१
बन्दोबस्ती सामग्रीको उपलब्धता तथा आवश्यकताको लेखाजोखा ६१
४.१ स्रोतसाधनको वर्तमान अवस्था ६१
४.१.१ बाह्रबिसे नगरपालिकाको प्रकोप पूर्व-तयारीका लागि उपलब्ध स्रोत साधन विवरण । ७२
४.२ विपद् प्रतिकार्यका लागि जनशक्तिको उपलब्धता ७३
४.३ गैर–खाद्य सामग्रीको भण्डारण स्थल ७४
४.३.२ मानवीय सहायता स्थल ७४
४.४ वर्षा तथा बाढी अनुगमन केन्द्रहरु ७४
४.५ थप स्रोत साधनको आवश्यकता र अनुमानित लागत ७६
परिच्छेद-५ ७८
विविध ७८
५.१ स्रोत साधनको व्यवस्थापन ७८
५.२ अन्य निकायसँगको समन्वय र सहकार्य ७९
५.३ अनुगमन र मूल्याङ्कन ८२
५.३.२ योजनाको परिमार्जन ८४
५.४ क्षमता विकास रणनीति र योजना ८५
अनुसूची-१ ८६
प्राविधिक कार्यसमूहको प्रथम बैठकको कार्यसूची ८६
अनुसूची-२ ८७
स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समितिबाट प्राविधिक कार्यसमूहलाई प्रदान कार्यादेश ८७
अनुसूची-३ ८८
सरोकारवाला निकायको पहिचान तालिका ८८

अनुसूची-४ ८९
विषयक्षेत्रको बैठकको कार्यसूची ८९
अनुसूची-५ ९०
विषयक्षेत्र सदस्य संस्थाको कार्यशर्त ९०
अनुसूची-६ ९१
अगुवा सहयोगी संस्थाको कार्यशर्त ९१
अनुसूची-७ ९२
कार्यशाला गोष्ठीको कार्यसूची ९२
अनुसूची-८ ९७
स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समितिमा विद्यमान पदाधिकारीहरूको विवरण ९७
अनुसूची-९ ९९
विषयक्षेत्र समूह (Cluster) र पदाधिकारीहरूको विवरण ९९
अनुसूची-१० १०२
जोखिम पूर्वानुमान तथा सूचना विषयक्षेत्रगत समूहको कार्यसूची १०२
अनुसूची-११ १०३
सुरक्षित स्थल तथा पहुँचमार्गको नक्साङ्कन १०३
सन्दर्भ सामग्री १११

परिच्छेद एक

प्रारम्भिक

१.१ पृष्ठभूमि

बाह्रविसे नगरपालिकाले विगतमा भूकम्प, पहिरो, बाढी, सडक दुर्घटना, आगलागी, जनावर आतङ्क, महामारी, चट्टयाङ्ग, विद्युतीय दुर्घटना, हावाहुरी जस्ता प्राकृतिक एवं गैर प्राकृतिक विपद्को कारणले जनधनको क्षति व्यहोर्नु परेको छ । विभिन्न कारणबाट नगरपालिका क्षेत्रभित्र विपद् जोखिमका घटना प्रत्येक वर्ष दोहोरिइरहेका छन् । विगतमा यी प्रकोपहरूबाट धेरै जनधनको क्षति भएको थियो। २०७२ सालमा गएको महाभूकम्प र त्यस पछिका वर्षहरूमा पहिरो र बाढीका कारण नगरपालिकाको ठूलो स्रोत तथा समय प्रभावित घरधुरीको स्थानान्तरण र जोखिकोपार्जन पुनःस्थापना गर्नमा लागेको छ । विगत केही वर्षदेखि नगरपालिकाले पहिरोको जोखिम अध्ययन विश्लेषण गरी उच्च जोखिममा रहेका परिवारलाई सुरक्षित ठाउँमा सार्ने र जोखिममा परेका लाई सुरक्षित गराउन नगरपालिकाले प्रयास गरिरहेको छ ।

यस नगरपालिकामा विपद्बाट हुने जनधनको क्षति न्यूनीकरण गर्न विपद्को पूर्वतयारी गरी उपलब्ध पूर्वानुमानको आधारमा अग्रीम प्रतिकार्य गर्न साथै विपद्जन्य घटना भइहालेमा प्रभावकारी प्रतिकार्य गरी स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ११ को उपदफा (२) को खण्ड (ग) र नेपाल सरकारबाट जारी विपद् पूर्व तयारी तथा प्रतिकार्य योजना तर्जुमा मार्गदर्शन, २०७६ समेतको आधारमा नगरपालिकाको विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन ऐन, २०७९ को दफा ४ र २७ बमोजिम बाह्रविसे नगरपालिकाले विपद् पूर्व तयारी तथा प्रतिकार्य योजना तयार गरेको छ ।

१.२ योजनाको उद्देश्य

विपद् पूर्व तयारी तथा प्रतिकार्य योजनाको मुख्य उद्देश्य विपद् जोखिम व्यवस्थापन (विपद् पूर्व, विपद्को समय र विपद् पश्चात्)का लागि सरोकारवालाको सक्रिय सहभागितामा आवश्यक गतिविधिहरू सञ्चालन गर्नु, सम्भावित जनधनको क्षति कम गर्दै विपद् उत्थानशील समुदाय निर्माण गर्नु हो ।साथै प्रकोप पूर्वसूचना प्रणालीको उपयोग गरी उपलब्ध अवसर समयमा उपयुक्त पूर्वतयारी र अग्रीम प्रतिकार्य गरी सम्भावित विपद् बाट जनधनको रक्षा गर्नु र विपद् प्रभाव कम गर्नु हो ।

विशिष्ट उद्देश्य:

१. विपद् प्रतिकार्यका लागि विषय क्षेत्रहरूको भूमिका तथा जिम्मेवारी निर्धारण गर्नु,
२. विपद् प्रतिकार्यका लागि मुख्य जिम्मेवार तथा सहयोगी सरोकारवाला निकायहरू बिचमा प्रभावकारी समन्वय, सहकार्य अभिवृद्धि गराउने र अद्यावधिक गर्ने,
३. विपद्को लेखाजोखा, जोखिम नक्साङ्कन, विगतमा घटेका विपद्का घटनाहरूको तथ्याङ्क सङ्कलन र विश्लेषणका आधारमा योजना तर्जुमा गर्नु,
४. विपद् प्रतिकार्यका लागि सामान्य पूर्वतयारी, पूर्वानुमानमा आधारित पूर्वतयारी तथा आपत्कालीन प्रतिकार्यका क्रियाकलापहरू तय गर्नु,

४. विपद् प्रतिकार्यका लागि हाल उपलब्ध स्रोत, साधन र जनशक्तिको लेखाजोखा एवम् सम्भावित विपद्को सामना गर्न सक्ने गरी आवश्यक क्षमताको आङ्कलन, प्रक्षेपण र प्रबन्ध गर्नु,

५. नगरपालिकाको क्षेत्र भित्र बसोबास गर्ने जनसमुदाय विशेष गरी प्रत्यक्ष प्रभावमा पर्ने गर्भवती तथा सुत्केरी महिला, अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरु, विपन्न र पछाडि परेका समुहहरुको योजना निर्माण प्रक्रिया र कार्यान्वयनमा समान प्रतिनिधित्व र अर्थपूर्ण सहभागिता सुनिश्चित गर्नु ।

७. विपद् हुन नदिनु प्रमुख कार्य हो भने पनि यदि आएको विपद्जन्य घटनामा परेका घरपरिवारलाई पुनर्निर्माण पुनर्स्थापना तथा पुर्वतिकरणमा रहने गरि कार्यविधि २०८१ बमोजिम प्रभावकारी निर्णयको सुनिश्चित गरि पुनर्लाभ कार्यमा सहजिकरण गर्नु ।

१.३ योजना तर्जुमा प्रक्रिया

विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना तर्जुमा मार्गदर्शन, २०७६ ले स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समितिको नेतृत्व र विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापनको क्षेत्रमा संलग्न निकाय तथा विषयक्षेत्रको सहभागितामा विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना तर्जुमा गर्नुपर्ने व्यवस्था गरेको छ । सोही व्यवस्था अनुसार यस नगरपालिकाले सहभागितामूलक प्रक्रिया अपनाई विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना तर्जुमा गरेको छ । विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना तर्जुमा गर्दा अवलम्बन गरिएको प्रक्रियागत ढाँचा देहाय बमोजिम रहेको छ:

चित्र १ विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना प्रक्रियागत ढाँचा

१.३.१ नगर विपद् व्यवस्थापन समितिको बैठक

नगरपालिकाको विपद् व्यवस्थापन समितिले मिति २०८०/०१/२९ मा स्थानीय विपद् व्यवस्थापन कोष संचालन कार्यविधि लाई अनुमोदन गरिएको छ । विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना २०८० लाई समिक्षा गर्दै ६ वटा क्लस्टर लाई निरन्तरता रहेको छ जिगतका विपद्का घटना सम्बन्धी तथ्याङ्क, प्रकोप नक्सा, सङ्कटासन्नता तथा जोखिम आंकलन, पूर्वानुमान एवम् पूर्वसूचना प्रणाली र विपद् सम्बन्धी विद्यमान सन्दर्भ सामग्रीको समीक्षा गर्न र योजना तर्जुमा प्रक्रियामा प्राविधिक सहयोग गर्नका लागि सामुहिक

छलफलहरु भएको थियो। छलफलका विवरण र बैठकको कार्यसूची अनुसूची-१ मा संलग्न छ । प्रतिविधिक कार्य समुहको काम, कर्तव्य र जिम्मेवारी अनुसूची-२ मा संलग्न गरिएको छ । उक्त छलफलमा कार्यरत सरोकारवाला र साझेदार संस्थाको पहिचान तथा सूचीको प्रस्ताव तयार गरेको थियो । यसरी पहिचान गरिएका सरोकारवाला निकायहरुको विवरण अनुसूची-३ मा समावेश गरिएको छ ।

१.३.२ आधारभूत अध्ययन

स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समितिबाट स्थानीय विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी नीति, योजनाहरु, विपद्का घटना सम्बन्धी तथ्याङ्क र प्रकाशनहरु, प्रकोप नक्सा लगायत अन्य सान्दर्भिक सामग्रीहरुको पुनरावलोकन र समीक्षा गरी विपद् जोखिम सम्बन्धी आधारभूत अध्ययन (Baseline Study) र विश्लेषण गरिएको थियो। योजना तर्जुमाका क्रममा देहाय बमोजिमका तथ्याङ्क, दस्तावेज, प्रकाशन र अभिलेखहरु समेत अध्ययन तथा विश्लेषण गरिएको थियो:

- नेपालको संविधान २०७२,
- विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी संघ, प्रदेश र स्थानीय तहका नीति, ऐन, नियम तथा निर्देशिका,
- विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन राष्ट्रिय रणनीति, २०७५ तथा प्रदेश र स्थानीय तहको रणनीतिक कार्ययोजना,
- विगत पाँच वर्षको तथा समुह छलफलको माध्यमबाट विगत तीस वर्ष वा सो भन्दा बढी अवधिका विपद्का घटनाको अध्ययन तथा विश्लेषण। विपद्का घटना सम्बन्धी तथ्याङ्क र प्रकाशनहरु, प्रकोप नक्सा, संकटासन्नता तथा जोखिम म्यापिङ, पूर्वानुमान तथा पूर्वसूचना प्रणाली सम्बन्धी तथ्याङ्क, दस्तावेज, प्रकाशन र अभिलेखहरु,
- मनसुन पूर्वतयारी र प्रतिकार्य योजना २०८०,
- जिल्ला विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना २०८१, सिन्धुपाल्चोक
- स्थानीय विपद्को इतिहास (भूकम्प, बाढी, पहिरो, चट्टानढ आगलागी, महामारी, सडक दुर्घटना, आदि),
- विपद् व्यवस्थापनको विगतको अभ्यास, अनुभव तथा सिकाई,
- जिल्ला तथा नगरपालिकाको प्रकोप, संकटासन्नता तथा जोखिम लेखाजोखा प्रोफाइल २०७५,
- जनसङ्ख्या विवरण, सडक सञ्जाल, नदी, बसोबास क्षेत्र तथा नगरपालिकाको नक्सा,
- नगरपालिका पाश्वचित्र २०७५,
- नगरपालिकाको वार्षिक नीति, बजेट तथा कार्यक्रम २०८०/०८१,
- बाह्रबिसे नगरपालिकाको भौगर्भिक अध्ययन प्रतिवेदन, प्रतिबद्ध परियोजना, २०७८ र २०८० ।
- प्रतिबद्ध परियोजना लै.स.सा.स. ढाँचा (GEDSI) र लैंगिक विश्लेषण प्रतिवेदन ।

१.३.३ विषयगतक्षेत्र समूह

माइक्सिे नगरपालिकामा सम्भावित विपदको जोखिमलाई व्यवस्थापन गर्न नगर विपद् व्यवस्थापन समिति गठन भएको छ । नगरपालिका प्रमुखको अध्यक्षतामा नगरपालिका स्तरीय विपद् व्यवस्थापन समिति गठन गरिएको छ (अनुसूची ८) वडा अध्यक्षको अध्यक्षतामा वडा स्तरीय विपद् व्यवस्थापन समिति सबै वडामा गठन भएको छ । नगरपालिकामा विपद् जोखिम व्यवस्थापनको लागि सरोकारवाला निकायहरुको सहभागितालाई महत्व दिदै विषयगतक्षेत्र उपसमितिको अवधारणालाई नगर विपद् व्यवस्थापन समितिले कार्यान्वयन गरेको छ । नगरपालिकाका सरोकारवाला निकायहरुको संलग्नतामा विषयक्षेत्रगत समुहहरु परिचालन हुनेछन् । विषय क्षेत्रको विस्तृत विवरण र कार्ययोजना परिच्छेद ३ मा संलग्न गरिएको छ ।

१.३.४ विषयक्षेत्रगत समुहको बैठक

विषयगतक्षेत्र अन्तर्गत पर्ने सरोकारवाला निकायहरुको पहिचान, सामान्य पूर्वतयारी योजना, पूर्वानुमानमा आधारित पूर्वतयारी योजना, आपतकालीन प्रतिकार्य योजनाका क्रियाकलापहरु, विषयक्षेत्रसँग सम्बन्धित स्रोतहरुको आङ्कलन, आवश्यकताको लेखाजोखा आदि विषयमा छलफल गर्न स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समितिको आयोजनामा बैठकहरु सञ्चालन गरिएको थियो। विषयक्षेत्रगत रुपमा योजनाको प्रस्ताव तयार गर्न विषयक्षेत्रगत समितिहरु गठन गरिएको छ । विषयगतक्षेत्रको समितिहरुको बैठकको कार्यसूची अनुसूची-४ मा संलग्न गरिएको छ । विषयक्षेत्रका सदस्य संस्था (Cluster Member) र ती निकायहरुको कार्यशर्त अनुसूची-५ मा तथा अगुवा सहयोगी संस्था (Lead Support Agency) को कार्यशर्त अनुसूची-६ मा समावेश गरिएको छ ।

१.३.५ आवश्यक विषयगत क्षेत्रगत छलफल

विषयगतक्षेत्रहरुको निष्कर्ष तथा प्राप्त योजनाको प्रस्ताव उपर छलफल गर्न स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समितिको नेतृत्वमा छलफलको आयोजना गरिएको थियो। छलफलको योजना गर्नु अघि प्राविधिक कार्य समुहको अगुवाईमा विषयक्षेत्रबाट प्राप्त निष्कर्ष तथा योजनाको प्रस्तावमा पर्याप्त छलफल र आवश्यक परिमार्जन गरिएको थियो। विषयगत क्षेत्रका प्रमुखहरुको छलफल बाट प्रस्तावित विवरण तथा योजना उपर छलफल गरी सुझाव सङ्कलन सँगै कार्यसूची अनुसूची-७ मा संलग्न रहेको छ ।

मिति २०८२ जेष्ठ २४ गते सम्म सञ्चालित कार्यक्रमहरु स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समितिका सदस्यहरु, विषयक्षेत्रका सदस्य समूह/संस्थाहरु, निजी क्षेत्रका प्रतिनिधिहरु, विन्, सङ्कटासन्न समुदाय लगायतका सरोकारवालाहरुको सहभागिता रहेको थियो। विपद् विषयमा छलफल सञ्चालन तथा सहजीकरण नगरपालिकाको विपद् व्यवस्थापन शाखा र सहयोगी संस्थाको सक्रियतामा गरेको थियो।

१.३.६ योजनाको मस्यौदा तयारी

उपलब्ध नीति, कानून, नगरपालिकाका योजना तथा दस्तावेजको अध्ययन तथा विश्लेषण, विषयक्षेत्रहरुको छलफल, द्वितीय स्रोत तथा वडा स्तरिय सङ्कटासन्नता तथा क्षमता विश्लेषणबाट सङ्कलन गरिएका सूचनाहरु र छलफलबाट प्राप्त निष्कर्ष र सुझाव समावेश गरी नगरपालिकाको विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजनाको प्रस्तुत मस्यौदा तयार गरिएको छ ।

१.३.७ पृष्ठपोषण सङ्कलन र तयारी

छलफलबाट प्राप्त पृष्ठपोषणका आधारमा तयार भएको विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजनाको मस्यौदामा सरोकारवाला निकाय, सङ्घ संस्था र विज्ञहरूको सुझाव लिईएको थियो। यसरी प्राप्त भएका सुझावलाई स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समितिको अगुवाईमा पुनरावलोकन गरि विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजनालाई अध्यावधिक गरिएको छ ।

परिच्छेद-दुई

विपद् जोखिम र व्यवस्थापनको अवस्था

यस परिच्छेदलाई दुई खण्डमा विभाजन गरिएको छ । खण्ड क मा यस नगरपालिकाको सक्षिप्त परिचय उल्लेख गरिएको छ र खण्ड ख मा विपद् जोखिम र व्यवस्थापनको अवस्था सम्बन्धी विश्लेषण गरिएको छ ।

खण्ड-क

२.१ नगरपालिकाको सक्षिप्त परिचय

बाह्रविसे नगरपालिकाको पूर्वमा दोलखा जिल्ला, पश्चिममा बुगल गाउँपालिका, उत्तरमा भोटेकोशी गाउँपालिका र दक्षिणमा त्रिपुरासुन्दरी तथा बलेफी गाउँपालिका पर्दछन्। यो नगरपालिका बागमती प्रदेश अन्तर्गत सिन्धुपाल्चोक जिल्लाको प्रतिनिधि सभा क्षेत्र नं १ तथा प्रदेश सभा क्षेत्र नं क मा पर्दछ । सविकका, घोर्पाली (सविकका १-४ वडा) लाई १ नं. कर्पाली गाविस लाई -२ नं., बाह्रविसे १-४ सम्मको वडा लाई ३, सविक बाह्रविसे गाविसको वडा नं.५-९ सम्मको वडा लाई ४ नं. सविक गाती गाविसको वडा नं. १-५ सम्मको वडा लाई वडा नं. ५ सविक गाती गाविसको वडा नं.६-९ सम्मको वडा लाई वडा नं. ६ सविक धुम्धाङ गाविस लाई ७ नं., सविक मानेभ्यारा गा.वि.स. वडा नं. ८ र सविक रामचे गाविस लाई ९ नं. वडा कायम गरी बाह्रविसे नगरपालिका बनेको हो।

यस नगरपालिका हिमाली नगरपालिका अन्तर्गत पर्दछ । नेपाल चीन स्थलगत मार्ग जोडिने अरनिको राजमार्ग र यसको दुवै तर्फ फैलिएको बडाहरुको फेदीमा रहेको भोटेकोशी नदी यसको प्राकृतिक पहिचान हो । तिब्बत नेपालका विभिन्न कालखण्डका सम्बन्धहरु सँग नगरपालिकाको ऐतिहासिकता जोडिएको छ । समुन्द्र सतहदेखी करिब ५०० मिटर देखी ४००० मिटर सम्मको उचाईको भू-बनोट रहेको यो नगरपालिकाको जनसङ्ख्या २४१०९ र क्षेत्रफल १३४.८० वर्ग किलोमिटर रहेको छ ।

नगरपालिकाको हालको कार्यालय रहेको स्थान बाह्रविसे बजारको रुपमा परिचित छ । यस बजारमा पुरुषौली नेवार जातीको बाहुल्यता रहेको छ भने समय नगरपालिकाको जनसङ्ख्यामा भने तामाङ जातीको जनसङ्ख्या धेरै छ । ब्राह्मण, क्षेत्री, तामाङ, शेर्पा, गुरुङ, थामी लगायतका जातजाति भाषाभाषि तथा संस्कृतिहरु यहाँ पाइन्छ । आदिवासी थामी समुदाय यस नगरपालिकाको सीपोन्मुख जनजाति अन्तर्गत पर्दछ । यो नगरपालिका जिल्ला सदरमुकाम चौतारादेखि करिब ४८ कि.मि.को दुरीमा रहेको छ । नगरपालिकाका सबै बडाहरु तथा मुख्य बस्तीहरु कर्क्दी मोटरबाटो र अरनिको राजमार्ग सँग जोडिएको ३, ४, ५, ६, ९ सार्थै गाविण भेगलाई समेटेर वडा नं. ४ ८ र १ नं. वडाका केही भूभागहरुमा कालोपत्रे सडक निर्माण भएको छ ।

२.१.१ भौगोलिक अवस्था

बाह्रबिसे नगरपालिकाको भूभाग समुद्र सतहदेखि करिब ८६६ मिटर देखी ३७०० मिटर सम्मको उचाइमा पर्दछ । यस नगरपालिकाको भूमिको अवस्थालाई हेर्दा धेरै भिरालो तथा कम समथर भूमि रहेको पाइन्छ । नगरपालिकाको भूमिको भिरालोपना ० डिग्रिदेखि ७५ डिग्रि सम्म रहेको छ ।

भौगोलिक रूपमा नगरपालिकाको कुल क्षेत्रफल १६.७३ वर्ग कि.मि. रहेको छ जस मध्ये ५.६.३६ वर्ग कि.मि. क्षेत्रफल कृषि योग्य छ भने करिब ४०.३४ वर्ग कि.मि. वन जङ्गलले ओगटेको छ । प्राकृतिक सम्पदाको प्रचुरता, उर्वर जमिन तथा सिंचाईको लागी जलस्रोतको उपलब्धता भएकोले यो क्षेत्र कृषि र पशुपालनको लागि उपयुक्त स्थल मानिन्छ। यहाँका प्रमुख कृषि उत्पादनको रूपमा धान, तोरी, मकै, कोदो, आलु आदि पर्दछन् ।

२.१.२ भौगोलिक विभाजन

बाह्रबिसे नगरपालिकाको भौगोलिक विभाजनलाई तालिका १ मा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका १ नगरपालिकाको भौगोलिक विभाजन

वडा नं.	भौगोलिक गतिविधि	उचाई (समुन्द्री सतहबाट)	क्षेत्रफल
१	चौर्जेरी (वडा नं १-४)	१४०० मिटर देखि ३७०० मिटर	१२ वर्ग कि.मि.
२	कर्कोली	८९५ मिटर देखि ३००० मिटर	२६.१ वर्ग कि.मि.
३	बाह्रबिसे	८६६ मिटर देखि २७०० मिटर	६.७७ वर्ग कि.मि.
४	बाह्रबिसे	८६६ मिटर देखि २२०० मिटर	३.७१ वर्ग कि.मि.
५	पाली	८८० मिटर देखि २७०० मिटर	६.४२ वर्ग कि.मि.
६	पाली	८८० मिटर देखि २७०० मिटर	१२.८२ वर्ग कि.मि.
७	पुरन्चाङ	८८० मिटर देखि २७०० मिटर	३६.३८ वर्ग कि.मि.
८	मालेझारा	८६६ मिटर देखि २७०० मिटर	१९.२६ वर्ग कि.मि.
९	दल्चे	८६६ मिटर देखि २७०० मिटर	१९.३४ वर्ग कि.मि.
			१३४.८० वर्ग कि.मि.

स्रोत: एकीकृत २०७४, बाह्रबिसे नगरपालिका र बाह्रघरिया समिक्षा तथा आवश्यक प्रस्तावना सन्दर्भ

२.१.३ जनसङ्ख्याको अवस्था

२०७८ को जनगणना अनुसार यस नगरपालिकाको ९ वडाहरुमा रहेका ६६५४ घरपरिवारमा बसोबास गर्ने कुल २४०१ जनसंख्या रहेको थियो । (तल तालिका हेर्नुहोस्)। जनघनत्वको हिसाबले वडा नं ४ सबै भन्दा ठूलो वडा हो भने वडा नं. १ मा सबै भन्दा कम घर परिवार र जनसंख्या रहेको वडा हो। क्षेत्रफलको हिसाबले वडा नं. ७ सबै भन्दा बढी क्षेत्रफल भएको वडा हो। वडागत जनसंख्या, क्षेत्रफल र जनघनत्वको विस्तृत विवरण तलको तालिकामा उल्लेख गरिएको छ ।

तालिका २ वडागत जनसंख्या, क्षेत्रफल र जनघनत्वको विवरण

वडा नं.	घरधुरी संख्या	पुरुष	महिला	जम्मा	जनघनत्व	मुख्य बस्तीहरु
१	२०३	४१९	४११	८३०	६९१७	खामबाङ, थोलुङ, ठेगास्, म्याङसुर्इ, मालेढोढा, लमर्इ र आसपास
२	९५६	१६६१	१५८०	३२११	१२६।८६	कर्मेली, दुकुम्बली, काबे, बुखेम र सिम्ले
३	८३८	१४६५	१४८९	२९४४	६५५।८८	चाङविसे, खुर्सानी बारी, हुलेचाला, लौरी, धनपुरार, छार्पा र आस
४	८०८	१४२८	१४६३	२८९१	७२९।२५	चाङविसे बजार, मुनकोली बजार, चमेली, बाङ्गे भञ्ज्याङ, छमादेवी, मोछेली
५	४१४	९५३	९४५	१८९८	२४५।६४	अंगाली, कुसुरे, खोरछ, कर्मेली, बुकाम, भन्याङ
६	४२०	९६४	९७०	१९३४	५८।८६	गाली, मान्छा, मोछाङ र डाँडाकटेरी
७	९४२	१६८०	१६४२	३३२२	११।२१	लामपुरे, घुम्चाङ, धनाम, डाँडालगर, कोलकारी, डेउराली, छालंखा, कम्छोर, बिम्बु
८	८७५	१५४६	१४९२	३०९८	१६५।०४	कम्बु, पुक्लोबेसी, खरिखोर्पे, खुर्पे, नेपालगाउ, दाँडाखोर, चिमिरेडाँग, राजापानगर, घुमाडकोट, मालेढाका, छिन्दि, घुर्पे, साङ्खारी,
९	९९०	१७६३	१८०८	३८७१	३।४१०	चाङविसे बजार, भन्याङबजार, पुरानो भञ्ज्याङ, एलो माटो, दाम्चे, चुन्डी, साङ्लिसी, थेङ्, कर्मलेरी, गैरी भञ्ज्याङ
जम्मा	६६५५	१२०८९	१२०२०	२४१०९	१७८.८५	

स्रोत: स्थानीय जनगणना २०७८, तथ्याङ्क विभाग

२.१.४ जातीयताको आधारमा जनसंख्याको विवरण

यस नगरपालिका भित्र बाहुन, क्षेत्री, गुरुङ, मगर, तामाङ, नेवार, दमाई, ढोली, थामी, कामी, शेर्पा तथा अन्य जातीहरुको बसोबास रहेको छ । नगरपालिकाको मुख्य कार्यालय रहेको चाङविसे बजारमा पुक्लोली नेवार जातीको बाहुल्यता रहे पनि समग्रमा नगरपालिकामा तामाङ जाति (करिब ३७.२ प्रतिशत)को बाहुल्यता रहेको छ । थामी समुदाय यहाँको आदिवासि लोपोन्मुख जाति अन्तर्गत पर्दछ। धर्मिक हिसाबले यहाँ बौद्ध, हिन्दु, इसाई र किँरात धर्ममा विश्वास राख्ने मानिसहरुको बसोबास रहेको छ । नेपाली भाषाका अतिरिक्त यहाँ तामाङ, नेवारी, मगर, गुरुङ भाषाको पनि प्रयोग भएको पाईन्छ। यहाँ मनाइने चाड पर्वमा माउने सङ्क्रान्ती, जनैपूर्णिमा, कृष्ण अष्टमी, तिज, इगाँ, तिहार, च्यागी, माघे सकान्ती, ल्होसार, फागु पूर्णिमा आदि पर्दछन्। विवाह, न्वारान, मृत्यु र कलबन्धमा आ.आफ्नै संस्कार तथा विधिधता पाईन्छ।

चित्र १ जातिपाकी आधारमा जनसंख्याको विवरण

स्रोत: २०७८ को जनगणना

२.१.५ अपाङ्गता भएका व्यक्तिको वडागत विवरण

नगरपालिकाको कुल जनसङ्ख्या २४१०९ मध्ये २३४८७ अर्थात ९९.०२ प्रतिशतमा कुनै पनि अपाङ्गता छैन्। कुल जनसङ्ख्या मध्ये ६२२ जना अर्थात २.४ प्रतिशतमा कुनै न कुनै प्रकारको अपाङ्गता रहेको देखिन्छ। जुन तलको टेबुलमा उल्लेख गरिएको छ ।

तालिका २ अपाङ्गता भएको व्यक्तिको वडागत विवरण

अपाङ्गता किसिम	वडा									जम्मा	प्रतिशत
	१	२	३	४	५	६	७	८	९		
अपाङ्गता भएको	७८८	३२७	३०८३	२७५५	१८२१	१९१२	३२३३	३९१२	३३३७	१३४८७	९९.०२
शारीरिक	१९	३६	४२	७२	२६	५	३०	४२	९२	२८६	४५.८९
दृष्टिसम्बन्धि	१	८	५	८	१५	१	१०	४	४	४६	९.०७
श्रवणसम्बन्धी	२४	२४	४	३५	३	७	२४	१३	७	१७१	२२.९६
बोलाई दृष्टिविहिन	०	७	१	१	०	०	१	०	१	१४	२.२५
स्नायुसोलाई सम्बन्धी	३	१२	१२	८	२	४	६	१३	७	५५	१०.४५
मानसिक	०	४	४	११	१	४	५	३	३	३५	५.७८
बौद्धिक	१	१	०	१	०	१	४	१	२	११	१.७७
बहु	२	०	१	०	०	०	०	२	८	१३	२.०९
अपाङ्गता भएको जम्मा	४१	८५	७१	१३५	४७	३३	८९	८९	४४	६२२	२.४
जम्मा	८३०	३३११	३१४४	२८९१	१८१८	१९१४	३३२२	३१९८	३४७१	२४१०९	

स्रोत: घरधुरी तथ्याङ्क संकलन, २०७४ र नगरपालिकाको अपाङ्गता परिचयपत्रको अभिलेख

२.१.६ सामाजिक अवस्था

प्रस्तुत नगरपालिकामा मुख्यतया जनजातिको बाहुल्यता रहेको छ । यहाँ बसोबास गर्ने अधिकांश मानिसहरु तामाङ्ग जाति भएकाले बौद्ध धर्मावलम्बीको सङ्ख्या बढी रहेको छ । शिक्षा, स्वास्थ्य, सामाजिक चेतनाको

अभिवृद्धि कार्यमा यहाँका विभिन्न क्लब, समुदायमा आधारित संस्था तथा गैर सरकारी संस्था, उपभोक्ता समिति टोल विकास संस्था क्रियाशील छन्।

२.१.७ आर्थिक अवस्था

नगरपालिकाको आर्थिक स्रोतको मूल आधार कृषि, जलविद्युत, पर्यटन र व्यापार हो। यसका अतिरिक्त नोकरी, कृषि/पशुपालन, ज्यालादारी, मजदुरी पनि आम्दानीका स्रोत हुन् । विनकोट खासासँगको व्यापारिक नाका नजिक हुनाले व्यापारलाई पनि मुख्य आय आर्जनको रुपमा लिईन्छ। हाल आय आर्जनको क्षेत्रमा विविधता आएको पाईन्छ। कतिपय मानिसले सार्वजनिक बस सेवा, ट्याक्टर ढुवानी सेवा, होटल तथा रेष्टुरेन्ट, चियापसल आदिबाट पनि आर्थिक लाभ लिएको देखिन्छ । व्यापार, वैदेशिक रोजगार, ठेक्का पट्टाबाट पनि यहाँका मानिसहरुले आय आर्जन गर्ने गरेको पाईन्छ। जस अनुसार तालिका नं. ४ देखिमा उल्लेख छ ।

तालिका ४ आम्दानीको स्रोतको आधारमा परिवारको विवरण

आम्दानीका श्रोतहरु	१	२	३	४	५	६	७	८	९	जम्मा
	संख्या	संख्या	संख्या	संख्या	संख्या	संख्या	संख्या	संख्या	संख्या	संख्या
कृषि/पशुपालन/माछापालन/मौरीपालन	१७२	६२१	४१०	३००	४३१	२७८	७११	८१२	४८५	**४४७०**
उद्यौगधन्धा सन्चालन	१	१५०	२०	१२	२	५	४०	२	१२	**२४४**
व्यापार व्यवसाय	२५	१८१	१५८	२४६	३४	३३	१०४	७१	१८८	**१०००**
नौकरी	८	८४	१५	२३८	४७	१०	७७	१४०	२५०	**१०४९**
पेन्सन	०	१७	११	३२	१४	६	४	७	७४	**१६२**
घर तथा जग्गाको भाडा	०	६	६	८७	५	२	३	६	६१	**१८४**
सवारी साधन, मेसिन तथा उपकरणहरुको भाडा	०	१४	२६	४१	८	१०	३१	१२	६७	**२३६**
ब्याज तथा लाभांश	४	१	०	३	०	२	२	४	२	**१८**
विप्रेषण (वैदेशिक)	३१	४१	४३	४४	६४	६४	१२८	४१	७१	**४४७**
विप्रेषण (आन्तरिक)	६	१२	५१	५	१०	६४	११४	१७१	४७	**४१०**
दैनिक ज्यालादारी	१२६	१२४	३४८	१३३	३२५	२४१	३६८	२४६	२७५	**२४०६**
अन्य	३	१७	३३	२९	५	७	४५	३८	१४	**१९१**

स्रोत: घरधुरी तथ्यांक संकलन, २०७८

२.१.८ सडक तथा यातायात सेवाको अवस्था

नगरपालिकाका अधिकांश वडा वा बस्तीहरु कमिलमा कच्ची मोटरबाटोको पहुँचमा छन्। यस नगरपालिकाको वडा नं. ४, ८ र ९ लाई केही भूभागहरु जोड्ने सडक कालोपत्रे गरिएको छ । यहाँका बाँकी वडामा कच्ची मोटरबाटो रहेकोले प्राय वर्षायाममा नचल्ने गरेको पाईन्छ। जसले गर्दा मानिसहरुलाई दैनिक आवतजावत र सामानहरु ढुवानी गर्न कहकर हुने गरेको छ । नगरपालिका केन्द्रबाट वडाको दुरी सडकको प्रकार र अवस्था तालिका ५ मा प्रस्तुत गरिएको छ

तालिका ४ नगरपालिका क्षेत्रभित्र रहेका पुरै सडकको संख्या र लम्बाई

पालिका नं	पुरै (कि.मि.)			
	जम्मा निर्माण भएको सडक	हिउँदमा मात्र चल्ने सडक	वर्षातमा नचल्ने सडक	कालोपत्रे ढलान सडक
१	३८	३८	1	0
२	२१	२१	6	0
३	३२	३२	3	1
४	८	८	0	4
५	१६	१४	2	3
६	२२	२१	1	
७	४५	४५	25	0
८	३३	३२	१६	९
९	२७	२५	१०	७
जम्मा	२०९	१९४	५४	३०

स्रोत: सहभिने नगरपालिकाको ई-प्रोफाइल र यहा सार्थ प्राविधिक सहायकको तथ्यांक अनुसार

नगरपालिकामा यातायात साधनको उपयोग हेर्दा मोटरसाईकल, बस, ब्लेरोजिप, ट्याक्टर, ट्याक्सी, माइक्रोबस लगायतका यातायातका साधन दैनिक रूपमा सञ्चालन हुने गरेको पाइन्छ । सार्वजनिक सवारीको प्रयोग सीमित मात्रामा हुने गरेको पाइन्छ । जसमा काठमाडौं उपत्यकाबाट आइसिसे समय पुराने बस र अन्य सवारी साधन नै मुख्य रहेका छन् ।

२.१.९ नगरपालिकामा रहेका भौतिक पूर्वाधार, सेवाको विवरण

विद्यालयः- यस नगरपालिकामा सामुदायिक तथा संस्थागत गरी जम्मा ५४ विद्यालय रहेका छन् । आपतकालिन अवस्थामा बाहिरबाहिरी जोखिममा सम्बन्धित गाउँ टोलका परिवारले आश्रय लिन सामुदायिक विद्यालयका कक्षाकोठा र परिसर प्रयोग गर्नुपर्ने बाध्यता छ । कतिपय विद्यालयमा वा विद्यालय जाने सडकमा पहिरो वा दुइटा खस्नेहुदा जोखिमता भएकोमा रहन बाध्य पनि हो भने विभिन्न कक्षामा अध्ययनरत विद्यार्थीको विवरण तलको तालिका नं. ६ मा दिइएको छ ।

तालिका ६ नगरपालिकामा छात्रछात्राको विवरण

कक्षागत विवरण	छात्रा	छात्र	जम्मा
बाल कक्षा	१७३	१८१	३५४
कक्षा १ — ५	५०५	४६४	९६९
कक्षा ६ — ८	२९७	२७८	५७५
कक्षा ९ — १०	२०५	२०७	४१२
कक्षा ११ — १२	१३४	१०४	२३८
जाल कक्षा जाहेक	११४१	१०५३	२१९४
बाल कक्षा सहित	१३१४	१२३४	२५४८

स्रोत: बाह्रविसे नगरपालिका शिक्षा शाखाको रेकर्ड २०८२ को तथ्यांक अनुसार।

स्वास्थ्य सेवा:- यस बाह्रविसे नगरपालिकामा नागर अस्पताल-१ स्वास्थ्य चौकी ८ र ४ वटा स्वास्थ्य सेवा इकाई छन् । त्यस्तै ८ निजी क्लिनिक र १ स्वास्थ्य संस्था छन् ।

सञ्चार सेवा र पूर्वसूचना:- नगरपालिकामा मोबाइल टेलिफोन एफ एम रेडियो टेलिभिजन सामाजिक सञ्जालका साथै माइक माइरम लगायतका स्थानीय उपकरण मार्फत् सूचना आदानप्रदान गर्न सकिन्छ। बाह्रविसे बजारमा ल्याण्डलाइन टेलिफोन सुविधा समेत रहेको छ । सुरक्षा निकायसँग वाकिटकी सेट र आपतकालिन कार्यसंचालन केन्द्रमा १ सेट वाकिटकी रहेका छन् ।

उद्धार सामग्री प्रविधि औजार:-

क्र.सं.	प्रति EXCAVAT ग्रुप	इकाई	संख्या
१	सुकेरी सुसार ग्याग बोरामा	ग्याग	२०
२	भिपाल सानो डुली र हरियो जस्ता	गोटा	१०५
३	स्टेचर	गोटा	४
४	घण्ड	गोटा	४
५	कान्टीकलामे	गोटा	४३
६	ग्याट कालो	मि	२
७	साबेल	गोटा	१४
८	पिक्स	गोटा	१४
९	ट्रेन्ट डुली पहिलाको सेट चमिलेको	सेट	३८
१०	४ मेस ड्रस्ट	सेट	३९
११	सिलिण्ड ग्याग	गोटा	३७
१२	कन्डाक्टेट	गोटा	१७
१३	रबाम सिलिन्डर	सेट	१
१४	प्लास्टिक बाल्टी सेट	गोटा	२५
१५	मग्ग	गोटा	४१
१६	सानो प्लास्टिक बाल्टी	गोटा	१३३
१७	अस्थायी आवास निर्माण औजार	सेट	६८
१८	सर्च लाईट	गोटा	२
१९	ठुलाको फ्रेम पहिलाको	सेट	१०
२०	पक्का 10*10	सेट	१३
२१	रेनकोट	सेट	११
२२	फिल्टर	गोटा	२
२३	ह्यान्डपियर	गोटा	१
२४	प्लास्टिक सिट	मि	२१३
२५	सानो निर्माणमा मेसिन सेट १९ लाईटमको सामान	सेट	१
२६	ग्याट (चुक्ल)	गोटा	२५
२७	सानो रुखमार टर्च लाईट	गोटा	२०
२८	पोलार रम्मी 3*3	गोटा	६

२९	तारजाली	गोटा	१०
३०	हेलमेट	गोटा	१०
३१	ह्याण्डमाईक	गोटा	२
३२	बुट	गोटा	१०
३३	करौती	गोटा	१
३४	डोरी २ थान ई.एक्का. बाहुबिसे संग	गोटा	५
३५	ज्याकेट	गोटा	१५
३६	हाते साईरन	गोटा	२
३७	टर्पाका	गोटा	१
३८	ब्याट्रि रम्बलार प्यानल सेट ब्याट्रि ४१ रम्बलार प्यानल ३१	गोटा	३
३९	रुख काट्ने मकटर मेसिन सेट १ ई.एक्का. बाहुबिसे संग	सेट	१

नजिकको बजार पसलको विवरणः- नगरपालिकाको मुख्य बजार बाहुबिसे हो । गाउँगाउँमा पनि दैनिक उपभोगका सामानहरु पाइने बजार पसलहरु छन् । मुख्य किनमेलको लागि धने बाहुबिसे बजार नै मुख्य गन्तव्य हो । गाउँका पसलहरुमा बाहुबिसेबाट सामग्री लगिन्छ । समुदायलाई केहिपय सुविधा गाउँमा उपलब्ध भए तापनि धेरै समुदायका लागि उपचार शिक्षा तथा अन्य कामको लागि पनि बाहुबिसे नै पुग्नुपर्ने हुन्छ । नगरपालिकाबाट नजिकमा रहेका अन्य बजारहरुमा खाडिचौर, लामोसाँघु तातोपानी हुन् । गम्भिर खालको बिरामी वा घाइतेको उपचार उच्च शिक्षा रोजगारी तथा अन्य सुविधाका लागि काठमाण्डौ जाने गरिन्छ ।

नगरपालिका क्षेत्रमा बाहुबिसे उद्योग वाणिज्य संघ सहितका र क्रियाशिल छ । संघबाट बाहुबिसे नगर विपद् व्यवस्थापन समितिमा संघको प्रतिनिधित्व रहेको छ । नगरपालिका क्षेत्रमा उद्योग व्यवसाय क्षेत्र पनि समयमा विपदजन्य बाढी पहिरो आगलागी हुरीबतास लगायतका प्रकोपको जोखिममा रहेको छ ।विपद् व्यवस्थापनमा संघसँग साझेदारी र समन्वय गर्न सकिने अवसरहरु पनि रहेकाछन् ।

नजिकको सुरक्षा चौकी उद्धार सेवा पाउन सकिने ठाउँः- बाहुबिसे बजारमा इलाका प्रहरी कार्यालय छ । कोदारी राजमार्गको ठाउँठाउँमा सुरक्षा जाँच चौकीहरु छन् । विपद् चेतना सूचना र उद्धारमा आवश्यकता अनुसार नेपाली सेना जलेटार ब्यारेक सशस्त्र प्रहरी बल बेश क्याम्प लामोसाघु र इलाका प्रहरी कार्यालय बाहुबिसे बाट विपद् सम्बन्धी खोज उद्धार तथा राहतका काम गर्न बढी खटिरहनु भएको र तिनै तहका सुरक्षा निकाय बाट आवश्यकता अनुसार विपद् खोज उद्धार तथा राहतमा परिचालन हुन्छ ।

लामोसाँघुमा सशस्त्र प्रहरी बल नेपालको क्याम्प रहेको छ । बाढी पहिरो दुबान सवारी दर्घटना आगलागी लगायतका विपदमा खोज तथा उद्धार कार्यमा परिचालित हुन्छ ।

यस नगरपालिकामा राज्यको संयन्त्र अनुसार विपद् स्वयं सेवक समुह निर्माण तथा परिचालन गराउन अघिल्लो आव बाट सुरुवात गरिएको र प्रदेश सरकारको आर्थिक सहायताले तालिम समेत सम्पन्न

गरिसकेको छ । नगरपालिकाले सुरक्षा निकायसँग समन्वय गरी आवश्यकता अनुसार विपद् खोज उद्धार र राहतमा सहयोग लिने गरिएको छ र आगामी दिनमा पनि लिन सकिन्छ । साथै विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी तालिम र अन्य क्षमता विकासमा पनि सहकार्य गर्न सकिन्छ । सुरक्षा निकायहरू रहेका कतिपय स्थानहरू समेत बाढी पहिरो हुँदा खस्ने लगायतका प्रकोपको जोखिममा रहेका छन् ।

नेपाल रेडक्रस सोसाइटी र अन्य संघसंस्था:- नगरपालिकामा नेपाल रेडक्रस सोसाइटीको बाह्रबिसे उपशाखा र विभिन्न वडामा सम्पर्क व्यक्ति स्वयंसेवक रहेका छन् । सचेतना पूर्वसूचना र राहतमा नेपाल रेडक्रस सोसाइटीसँग सहकार्य गरिनेछ । नगर विपद् व्यवस्थापन समितिमा रेडक्रसका प्रतिनिधि रहने व्यवस्था छ ।

नगरपालिकामा प्रतिबद्ध-३ परियोजना मार्फ विपद् र सामाजिक सुरक्षा संग अपांगताहरुको लागि महिला आत्म निर्भरता केन्द्र लगायतका परियोजना कार्यरत छन् जसबाट विपद् जोखिम अध्ययन योजना तर्जुमा तथा कार्यान्वयनमा सहयोग पुगेछ ।

२.१.१० नगरपालिकाको भू-उपयोगको अवस्था

बाह्रबिसे नगरपालिकाको भूउपयोगको अवस्था तालिका ७ मा प्रस्तुत गरिएको छ:

तालिका ७ नगरपालिकाको भूउपयोगको अवस्था

क्र. सं.	भू-उपयोगको प्रकार	क्षेत्रफल (वर्ग कि.मि.)	प्रतिशत
१	कृषि भूमि	४६.३६	४१.८०
२	वनजङ्गल	४०.३४	३६.१२
३	झाडी	१८.४१	१३.७१
४	पानि क्षेत्र	१८.६१	१३.८७
५	चट्टान भिर	०.०१	०.०१
६	बालुवा/खरार	०.८१	०.६६
७	बाँझो जमिन	०.०२	०.०१

स्रोत: वडा कार्यालय तथा नगरपालिकाको ई-प्रोफाइल

२.१.११ भू-आकृति तथा माटोको बनोट

बाह्रबिसे नगरपालिकाको ई-प्रोफाइल अनुसार यहाँको भूभाग समुद्री सतहबाट ७९० मिटर उचाइदेखि ३, ७०० मिटर सम्मको उचाइमा फैलिएको छ । यो नगरपालिकाको भू-आकृति तथा माटोको बनोटलाई मुख्यतया तीन भागमा निम्नानुसार विभाजन गरिएको छ । भू-आकृति तथा माटोको बनोट सम्बन्धी विस्तृतविवरण तालिका ८ मा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका ८ नगरपालिकाको भू-आकृति तथा माटोको बनावट

भौगोलिक विभाजन	समुद्री सतह देखिको उचाई (मिटरमा)	माटोको बनावट	प्राकृतिक सम्पदा

भौगोलिक विभाजन	समुद्री सतह देखिको उचाई (मिटरमा)	माटोको बनावट	प्राकृतिक सम्पदा
तेकाली भाग	२१२४ भन्दा माथि	सामन्यता २१२४ मिटर भन्दा माथी भाकोले ढिङ्गा निकै जाडो हुने हिउँ पर्ने र पानी सम्पेत पर्ने गरेको पाईन्छ। यहाँ चेनाङट रहुने हुदा ढलान रहेका पाईन्छ।	यस क्षेत्रमा थमरो, गुराँस, धुपी, सल्ला, चौंरी आदि वनस्पति पाईन्छ।
पहाडी भाग	१९६-२१२४ सम्म	यस क्षेत्रको पाखो भिरमा समेत राम्रो खेती योग्य जमिन छ । यस भागमा धना बस्तिहरु रहेको छ ।	यस क्षेत्रको जङ्गल मा कटुस, चाप, जोखर, चिउरी, पिपल, टिमुर, खिलाउने, साल आदिका रुख बिरुवाहरु पाईन्छ।
बेसी	७९०-१९५ सम्म	तराई लगा अरु अपेक्षाकृत समेत हावापानी पाउन सकिन्छ। यस क्षेत्रमा गर्मीमा बढी गर्मी र जाडोमा बढी हुस्सु र धमरो हावापानी हुन्छ। यो क्षेत्रमा धनाढ्यहरुहरु र व्यापारिक कृयाकलाप फस्टाउनुको साथै बजार केन्द्रहरुमा घरेलु उद्योग समेत रहेको छ।	साल, साज, सिरिस, बैंज्ञार, बाँस, निगालो, चिउरी आदिका रुखहरु पाईन्छ।

२.१.१२ प्रमुख धार्मिक तथा पर्यटकीय स्थल

यस नगरपालिकाका मुख्य धार्मिक मगर गुम्बा, ग्यालबोसाडे गुम्बा, सेन्पु गुम्बा, धुमेस्थान मन्दिर, सेतिदेवी मन्दिर, देवी स्थान मन्दिर, कफेश्वर महादेव मन्दिर, डोमादेवी मन्दिर, ह्वाइट स्तूपा, साङ्लामु गुम्बा, इमानुथल चर्च, उर्गेलिङ गुम्बा, थुनेछोईलिङ गुम्बा, सिद्धि महादेव मन्दिर, सेतिदेवी मन्दिर, कुम्भेश्वरी महादेव मन्दिर, दुतिखद्दा देवी मन्दिर, उर्गेन साङ्राछपलिंङ गुम्बा, निमिलिङ गुम्बा, च्याङ्फुमे गुम्बा, गोरखनाथ उर्गेलिङ गुम्बा, सेतिदेवी मन्दिर, भिमसेनथान मन्दिर, टुङटुङ महादेव मन्दिर, भयौली कुन्ड मन्दिर, भुमे मन्दिर, सेतिदेवी मन्दिर, थगाम च्याङ गुम्बा, कङग्यु र दर्शेलिङ गुम्बा, कङग्यु र दर्शेलिङ गुम्बा, उर्गेलिङ गुम्बा, गोरखनाथ गुम्बा, गुप्तेश्वर मन्दिर, सातकन्या सेतिदेवी मन्दिर, बाराकीदेवी मन्दिर, कुन्साङधेछेन्लिङ गुम्बा, भद्रकाली मन्दिर, गोल्मा मन्दिर, सातकन्या माई मन्दिर, दोर्जेलिङसामा छिङ्मा गुम्बा, कालिका मन्दिर, गोल्मा राजा मन्दिर, बगरे गणेश मन्दिर, छोर्तेन, कुन्दक छपोलिंङ छिङ्मा गुम्बा, कालिका मन्दिर, गोल्मा मन्दिर छन् भने पर्यटकीय हिसाबले छिमेकी जिल्लाको सिमाना सिरु, थलथला झरना, च्यू दुङमा, गौरीशंकर संरक्षण क्षेत्रमा लोपोन्मुखरेड्पाण्डा रहेकोले मुकरुन्चे, थला डाँडा, बन्देल पोखरी, ओमपार्क घुदे आदि रहेका छन् ।

यी पर्यटकीय स्थल र सो स्थान जाने बाटोहरु हालको लागि सुरक्षित अवस्थामा रहे पनि बाढि पहिरो तथा विपदको अवस्थामा विशेष ख्याल गर्नुपर्ने हुँदा सम्बन्धित व्यवस्थापन समितिहरु मानिसको भिडभाड हुने समय तथा मेला लाग्ने समयमा सचेत हुनु पर्दछ । सम्बन्धित व्यवस्थापन समितिहरुले बढा तथा नगर आपतकालिन सञ्चालन केन्द्रलाई त्यस्ता मेला वा भीडभाड हुने सूचना एक हप्ता पहिलेनै गराउनु पर्दछ ।

२.१.१३ नगरपालिकाको बढा र सामुदायिक विपद् व्यवस्थापन समिति सम्बन्धी विवरण

बाह्रविसे नगरपालिकामा वडाहरुमा बढा विपद् व्यवस्थापन समिति गठन गरिएको छ । हरेक बढामा बढा अध्यक्षको संयोजकत्वमा बढा विपद् व्यवस्थापन समिति रहेको छ । यस समितिको विवरण तालिका ९ मा दिइएको छ ।

तालिका १ वडा विपद् व्यवस्थापन समिति

वडा नं.	सदस्य संख्या		
	महिला	पुरुष	जम्मा
१	३	६	९
२	२	७	९
३	३	१०	१३
४	६	५	११
५	३	१५	१७
६	३	८	११
७	५	८	१३
८	२	६	९
९	४	७	११
जम्मा	३२	७८	१०३

नगरपालिकाका पहिलो जोखिम क्षेत्रमा पर्यटकस्थल गर्ने समुदाय र टोलहरुलाई समेटेर सामुदायिक विपद् व्यवस्थापन समितिहरु पनि गठन पुनर्गठन गरिएको छ । यसको विवरण तालिका १० मा दिइएको छ ।

तालिका १० सामुदायिक विपद् व्यवस्थापन समिति

वडा	स्थान	सदस्य संख्या		
		महिला	पुरुष	जम्मा
१	सिमखर्क	२	५	७
२	वडा कार्यालय	१	४	५
३	क्यार्मी	२	७	९
४	बुर्तेपा	३	८	११
५	दुलोपालारी	७	०	७
६	गोल्बोहोटा	१	८	९
७	टार	२	५	७
८	जम्बु	३	८	११
९	पार्खा	२	५	७
१०	गार्सी	४	५	९
११	भरपुजे	२	९	११
१२	डाँडा गाउँ	२	७	९
१३	धराम	२	७	९
१४	थिमिरे खोला	५	४	९

खण्ड-ख

२.२ नगरपालिकामा विद्यमान प्रमुख प्रकोपका पहिचान तथा स्तरीकरण

विद्यमान प्रकोपहरुको पहिचानको लागि नगरपालिकामा उपलब्ध तथ्याङ्कको अध्ययन पहिला पनि भएको र हाल पनि भैरहेको छ । नगरपालिकाको पाश्वचित्र अनुसार यहाँ हुन सक्ने सम्भावित प्रकोप तालिका ११ मा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका १३ नगरपालिकामा हुन सक्ने सम्भावित प्रकोप

क्र. सं.	संभावित प्रकोप	विद्यमान अवस्था	समय
१	भूकम्प	भूकम्पीय जोखिमका दृष्टिले नेपाल विश्वको ११ औं स्थानमा रहेको र नगरपालिकामा भूकम्प प्रतिरोधात्मक भवन कमै मात्रामा भएको, भवन आचार संहिता पूर्ण रुपमा लागू नभएको	जुनसुकै समयमा
२	बाढी	नगरपालिकामा विशेषगरी भाना खोला र खोल्साहरू बर्से नरहेको र बर्षायाममा नदी तथा खोल्साहरुले आसपासका भूभागहरू बर्सेनी डुबान र कटान गरी क्षति पुऱ्याईरहेको छ। बर्सेनी धेरै संख्यामा परिवारहरू प्रभावित भैरहेका छन् ।	जेष्ठ–असोज
३	पहिरो	भौगोलिकरुपमे भिकट तथा लाप्ते डाँडा पाखाहरू तथा भूकम्प प्रभावित भीर पाखाहरूमा पहिरो आने गरेको ।	असार - असोज
४	आगलागि	नगरपालिकाको धनाढ्यली रहेका बीत विपन्न समुदायका घरहरू सचेतना अभाव, आगी नियन्त्रण यन्त्रको अभाव, खाना पकाउने कोठाका भित्ताहरू माटोले लपीएनु, ढाकाटारी चलेको बेला खाना पकाउनु र चुल्होमा आगो राखी चलन रहनु, चुल्होमा आगो सल्काउँदा मट्टीतेलको प्रयोग गर्नु र सलाई लाईटर जस्ता आगो बाल्ने वस्तुहरू कम्पाने खेलाउँदा आगलागिका घटना बढी हुने गरेको।	बिपद् पछि, अन्य समयमा
५	महामारी	प्राकृतिक प्रकोप पश्चात पूर्ण प्रकोपका रुपमा आउनसक्ने नगरबासीका पानी जन्य रोग बढ्ने गरेको, खोज साधन अभाव र जनचेतना कमी, अनुकूलन क्षमताको अभाव।	बिपद् पछि, अन्य समयमा
६	बज्रपात, अन्य क्षयु	अव्यवस्थित ढुकुर पालन, स्याइन क्षयु, आदि	जुनसुकै समयमा
७	जंगली जनावर आतंक	नगरपालिकाको वनजंगल वरिपरि बसोबास भएको क्षेत्रहरू	जुनसुकै समयमा
८	मौसमी सुखा	पानी नपरेमा सिंचाइ नपुगेका भागहरू	असार –भदौ
९	हिट आतंक	जलवायु परिवर्तन, बढी विषादि प्रयोगका कारण लाभकारी घरा, किरा लोप	खेती मौसम
१०	चट्याङ, आँधिमा	बढी जसी बर्षायाम र पानी पर्दाको समयमा	जुनसुकै समयमा

स्रोत: तालिकिन नगरपालिकाको ई-प्रोफाइल

बढ्दा तथा समुदाय स्तरमा भएका विपद्का घटना तथा असर पहिचान गर्न सकटासन्नता तथा क्षमता लेखाजोखा गरिएको थियो। यी लेखाजोखा गर्दा विपद् प्रभावित समुदायका जेष्ठ नागरिक, महिला, बालबालिका, अपाङ्गता भएका व्यक्ति, गर्भवती, सुत्केरी, बुद्धिजिवी, समाजसेवी एवम जनप्रतिनिधि आदिको प्रत्यक्ष सहभागितालाई सुनिश्चित गरिए साथै बढ्दा तथा समुदायमा घटेका विपद् बारेको व्यक्तिगत तथा सामूहिक अनुभव तथा सूचनाको आदानप्रदान र ऐतिहासिक विपद्जन्य घटनाको अध्ययन र विश्लेषण गरेर समुदायमा विगत देखि वर्तमानसम्म

विपद् निम्त्याउने प्रकोपहरुको पहिचान गरी विपद्को ऐतिहासिक समय रेखा, सरोकारवालाको नक्साङ्कन, विपद्को प्राथमिकता, जोखिम नक्सा जस्ता विधि प्रयोग गरि प्राप्त गरिएको सूचना तल प्रस्तुत गरिएको छ ।

२.२.१ विपद्को ऐतिहासिक समय रेखा:

विपद्को इतिहासलाई हेर्दा सिन्धुपाल्चोक जिल्लाका स्थानीय तह मध्ये यो नगरपालिका तुलनात्मक रुपमा बढि जोखिमपूर्ण रहेको देखिन्छ। अकस्मात् र दोहोरिएर हुने प्रकोपका घटनाहरुले यस नगरपालिकाका जोखिममुक्त समुदायहरुलाई निकै कष्टपूर्ण र अनिश्चित जीवन बिताउन बाध्य पारेको पाइन्छ। विगत ३० वर्षमा नगरपालिका अन्तर्गत घटेका विभिन्न विपद्जन्य घटनामा पनि मानवीय र भौतिक क्षति भएको देखिन्छ। वर्षौंनि घट्ने प्राकृतिक विपद् जस्तै: बाढी, पहिरो, हुरीबतास, आगलागी, हिमपात, वन्यजन्तुको आतङ्क, खडेरी आदिबाट धेरै ठुलो मात्रामा भौतिक, मानवीय तथा प्राकृतिक स्रोतहरुको क्षति हुने गरेको छ । वडा स्तरीय संकटासन्नता तथा क्षमता विश्लेषण अन्तर्गत ऐतिहासिक समय रेखाको माध्यमबाट प्राप्त भएको विवरणको सारांश तालिका १२ मा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका १२ विपद्को ऐतिहासिक क्षति विवरण

क्र. सं.	विपद्को प्रकार	साल (वि.सं.)	स्थान	वडा	असर	सूचनाको स्रोत
१	भूकम्प	२०७२ वैशाख	सबै स्थान	सबै (वडा १ देखि ९)	वि.सं. २०७२ सालको महाविनाशकारी भूकम्पले यस नगरपालिकाको अधिकांश भौतिक संरचनामा क्षति भएको र करिब २८१२ वन्दा बढी घरहरु पूर्ण रुपमा क्षति, १६५ (९० महिला) जना भन्दा बढी मानिसको मृत्यु र २८० भन्दा बढी मानिसहरु घाइते। साथै अन्य भौतिक संरचना जस्तै मठमन्दिर (३३), गुम्बा (११), सामुदायिक विद्यालय (४४), चर्च (११) पानी घट्ट (४२), स्वास्थ्य चौकी (३) हरु पूर्ण रुपमा क्षति भएको। ४० भन्दा बढी पानीका मुहानहरु भूकम्प पश्चात् क्षति भएको र सुक्ने क्रम बढेको। भूकम्प पश्चात् निर्मित पहिरोले ६०० रोपनी भन्दा बढी जमिन बगाएको र वडा नं ५ मा ६५ घर विस्थापित भएको। त्यसै गरी यहाँका मध्य चौतारामा क्षति भएको ।मिति २०८१/११/१६ गते विहान ३.४० बजेको समयमा भएको भूकम्पले वडा नं. २ को गोम्बेडाडा बरे तामाङको घर सामान्य क्षति भै भित्रको भित्ताली घाईते अवस्थामा पुलिसबेल उपचारको लागि पठाईं	वडा स्तरीय संकटासन्नता तथा क्षमता विश्लेषण (VCA) र नगरपालिकाको तथ्याङ्क

क्र. सं.	विपद्को प्रकार	साल (वि.सं.)	स्थान	वडा	असर	सूचनाको स्रोत
२	पहिरो	२०५९ देखी २०८२सम्म	कर्णाली, तारेपाकखर, नेपाली टोल, कालाखानी, घार्पा, कन्तेरी, जम्बु, कसैरी, जुरे	वडा नं २, ४, ७, ९	हाल सम्म उक्त नगरपालिकामा वि.सं. २०७१ मा गएको जुरेको पहिरोलाई निजै पुरानो विपद्को क्रममा लिइएको छ । जसमा १४४ जना भन्दा बढी बासिन्दाको ज्यान गएको। त्यसै गरि वि.सं. २०७३ असार २४ गते जम्बु खागदल, बुकाम र जैसरीमा गएको पहिरोले २१ (११ जना नहिलिा) जनाको मृत्यु भएको । त्यसै गरी वडा नं ७ को लागपुनेमा ६१ जनाको पहिरोको कारण ज्यान गएको तथा २६ घटा घर पूर्ण रुपले क्षति भएको र अन्य धेरैको संरचनामा पनि क्षति भएको। उक्त नगरपालिकामा विभिन्न समय र स्थानमा गएको पहिरोले निजै पुगेको मापामा जनधन, खेतीयोग्य, पशु चौपाया र खेतीयोग्य जमिनको नोक्सानी भएको । २०७२ श्रावण महिनामा आ.ज.प.-९ मा ३ घरधुरी पूर्ण क्षती र ३ घरधुरी आंशिक क्षेती भएको छ । यसै वडा नं. ७ को डुम्बाहको भोटडहरीराको ३० घरधुरी जोखिममा रहेको छ ।	
३	बाढी	वि.सं. २०३८ देखी २०८२ साउन सम्ममा	जम्बु खोला, खागडोल, मुनकोसी र भोटेकोसी नदी	सबै वडा	वि.सं. २०३८ सालमा आएको बाढीले ८० भन्दा बढी घरधुरीको पूर्ण रुपमा क्षति भएको, १३ घटा झोलुङ्गे पुल, १६ घटा पानी घट्ट, बार्दघाट बगाएको र ९ बासिन्दाको मृत्यु र त्यसै गरी वडा नं ९ मा २ बुढाबुढीको मृत्यु भएको र छोरा चाहिँ हाल सुक्ष्मअंगी अवस्थामा रहेको। करिब ८०० रोपनी भन्दा बढी खेतीयोग्य जमिन प्रति वर्ष जसमा ४०० रोपनी जमिन उच्च जोखिममा रहेको छ ।डिसेम्बर एक दिन मंग सिमाना नक्सिक भएको आरण भिरको क्षेत्रमा बर्खाहुदा चर्को बाढीको असर पुर्याउने गर्दछ भने मिति २०८१ साल साउन ३१ गते खागदल खोलाको सिर सान्तोषतुवाको सडि घाट आएको पहिरोले ठुलो बाढी बनेर अरनिको राजमार्गको खागदलमा बनेको मेसिडिज बगाएको संगै रहेको चंगुरखोर लाई क्षेती पारेको साथै साउन ११ र १२ गते परेको भारिवर्षाको कारण भोटेकोसी खोलाको बाढीले करिब ०.४ कि.मी. खागदल	

क्र. सं.	विपद्को प्रकार	साल (वि.सं.)	स्थान	वडा	असर	सूचनाको स्रोत
					क्षेमादेवी सडक र काहुबिसे सुनकोशी सडक खण्डमा ०.५ कि.मी. पूर्ण क्षति भएको र ।	
५	आगलागी	२०५८-२०८२देखी वार्षिक	सबै वडा हरुमा हिउदको समयमा आगलागीको प्रकोप भैरहेको सार्वे जनधनको क्षती पनि रहेकोछ	१ नं. वडा देखी ९ सम्मको वडा हरुमा	प्रत्येक वर्ष सुक्खा समयमा स्थानीय तथा सामुदायिक जङ्गलमा आगलागी हुने गरेको तर तथ्याङ्कको अभिलेख नरहेको र हाल सम्म करिब ८० हेक्टर वन डढेको र ३ घर र किचेन समेत ४ वटा पूर्ण रुपमा क्षति, ५ जनाको मृत्यु जस मध्ये १ बच्चा र ११ वटा चौपायाको क्षति। वडा नं ७ को धनाममा गोठ आगलागीमा क्षती पुगेको छ ०८१ /०८२ वडा नं. १, ४, ७ र ९ वडामा गाईगोठ किचेन र घर गरी जम्मा २० लाख बराबरको क्षतिभएको छ ।	
५	चट्टयाङ	२०५५-२०८२	धार्वा कोशिडाडा, धना डाँडा, धार्पाको सिरमा, जोखेनी, बुढाथोकी टोल पुर्वे चुच्ची	२, ३, ४, ५, ६, ९	हाल सम्म चट्टयाङबाट मृत्यु हुनेको सङ्ख्या ५ जना र ७ जना घाइते भएको। सार्वे वनबाट पशु चौपाया पनि ठुलो सङ्ख्यामा क्षति भएको तर प्रक्रिन तथ्याङ्क नरहेको। यो सङ्ख्या यहाँ भन्दा धेरै हुन सक्ने । यही चट्टयाङ डाँडाडाँडामा क्षेती पारेको छ	
६	विद्युतीय करेण्ट	२०६७-२०८२	भिरालुने धारी र अन्य स्थान	४, ७, ९	हाल सम्म विद्युतीय करेण्टबाट पनि ४ जनाको मृत्यु र ४ जना घाइते। यसको अभिलेखमा बढ्दै गैरहेको छ । भने विद्युत लाईन सुधार गर्ने क्रममा मेन लाईनको काम गर्दागर्दै विद्युत घटेर्मे एक जनाको घटनास्थलमै मृत्यु भएको छ	
७	सडक दुर्घटना	०८२ सम्मको तथ्याङ्कमा	नौ वटै वडाको १२ स्थानमा सवारी साधन दुर्घटना भैरहेको छ	१	हाल सम्म ११ जनाको सडकमा सवारी साधन दुर्घटना बाट मृत्यु भएको छ भने २०६७ साल वडा नं १ मा एक पिटिएर ४ जना जना घाईते भएको छ भिने २०८०/०८१ मा वडा नं. ७ को नाकाबुजेमा बसेरो दुर्घटनामै २ जनाको मृत्यु भएको थियो भने अरु अरुमा मध्यको ।	
८	अभिना			सबै वडा	वार्षिक रुपमा आज र तरकारी बालीको क्षति। क्षतिको अभिलेख नभएकाको ।	
९	हावाहुरी	हाल सम्म		सबै	वडा नं २ मा विद्यालय भवन पूर्ण रुपमा	

क्र. सं.	विपद्को प्रकार	समय (वि.सं.)	स्थान	वडा	असर	सूचनाको स्रोत
				वडा	क्षति भाको। वडा नं. ४ र ९ मा सबभन्दा बढी घरको छाना उडाएको । ३४० घरको छाना उडाएको साथै स्वास्थ्य चौकी र गुम्बाको छानाहरू उडाएको जानकारी छ ।	
१०	हिमपात	हाल सम्म		वडा नं. १	हिमाली बेसमा पशुचौपाया, अलवाली, फलफुलमा प्रभावक क्षति। क्षतिको विस्तृत तथ्याङ्क नपाइएको ।	
११	जंगली जनावरबाट बालीनालीमा नष्ट	हाल सम्म	वार्षिक	सबै वडा	करिब ३०% सम्म अन्न बाली तथा फलफुल नष्ट हुने गरेको, सङ्क्रमणको समय बाह्रै महिना वडाका सबै ठाउँमा जनावर आतङ्कले समुदायलाई आक्रान्त पारेको। अलवाली, फलफुलमा प्रभावक क्षति। खेती जमि क्षति विनष्ट र यसैको कारण बाँझोपना बढ्न लागेको।	
१२	महामारी	हाल सम्म		सबै वडा	कोभिड महामारीको प्रभाव केहि हद सम्म अझै पाईरहेको ।	

स्रोत: वडा स्तरिय अन्तर्क्रियाबाट तथा आफ्नो विश्लेषण तथा नगरपालिकाको अभिलेख

२.२.२ प्रकोपको स्तरिकरण

मिति २०८२/०२/२५ गते भएको छलफलको माध्यमबाट वडागत रुपमा विभिन्न प्रकोपको स्तरीकरण गरिएको थियो। वडागत प्रकोप स्तरीकरणबाट आएको सूचनालाई आधार मानी नगरपालिकाको प्रकोप स्तर निर्धारण गरिएको छ । यस प्रकार गरिएको नगरपालिकाको प्रकोप स्तरीकरण निम्न रहेको छ ।

तालिका १.३ नगरपालिकाको प्रकोप स्तरीकरण

मुख्य विपद्	अंकभार	स्तर	कैफियत
भूकम्प	८	पहिलो	
पहिरो	७	दोस्रो	
बाढी	६	तेस्रो	
सडक दुर्घटना	५	चौथो	
आगलागी	४	पाचौं	
जनावर आतङ्क	४	छैठौं	
महामारी	३	सातौं	
चट्याङ	२	आठौं	
विद्युतीय करेन्ट	२	नवौं	
हावाहुरी	२	दशौं	
हिमपात	१	एघारौं	

स्रोत: वडा स्तरिय अन्तर्क्रियाबाट तथा आफ्नो विश्लेषण

२.२.३ प्रकोपका कारण, प्रभाव र जोखिम न्यूनीकरणका लागी पहिचान भएका उपाय

बाइघिसे नगरपालिकाका सम्भावित प्रकोप, कारण, प्रभाव जोखिम न्यूनिकरणका उपाय सहितको विश्लेषण तल तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ:

तालिका १५ सम्भावित प्रकोप कारण प्रभाव जोखिम न्यूनिकरणका उपाय

क.सं.	प्रकोप	कारण	प्रभाव	जोखिम न्यूनिकरणका लागी पहिचान भएका उपाय
१	भूकम्प	• भौगोलिक बनावट • अव्यवस्थित बसोबास • भूकम्प प्रतिरोधी भवनहरु निर्माण नगर्नु • दक्ष प्रविधिकको अभाव • कमजोर भवनहरु निर्माण हुनु	• मानवीय क्षति • भौतिक संरचनामा क्षति • विभिन्न निकायले दिने नियमित सेवा अवरुद्ध • वृद्ध –वृद्धा बालबालिका, अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरुको सुरक्षेरी, पर्यवेक्षी महिलालाई कठी असर • मनोसामाजिक समस्या • लैङ्गिक हिंसा • दैनिक क्रियाकलाप र दुव्यवहार	• भूकम्प प्रतिरोधी घर बनाउने बारे सचेतना रहने, प्राविधिक कारणले जोखिमयुक्त ठाउँमा नबस्ने • जनप्रतिनिधिको तालिम कृषिमा अभिमुखीकरण कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने • सुरक्षित आवास निर्माण अभियान गर्ने • स्वयंसेवालाई तयारीमा गर्न लगाउने । • बजार निर्माण आचारसंहिता कार्यान्वयन गर्ने ।
२	बाढीपहिरो	कमजोर र मिसावटी भू बनोट अव्यवस्थित खेतीपाती, अति चरिचरण अव्यवस्थित बसोबास तथा विकास निर्माण वन विनाश, कमजोर भूबनोट, भूक्षयुक्त जमिन जथाभावी सडक निर्माण ढुङ्गा, गिट्टी, बालुवाको अत्यधिक दोहन दीर्घ विकासको अवधारणा बमुजिमको ज्ञान सम्पदालाई नहुनु अविरल वर्षा पर्यटकी गतिविधिमा तथा धार परिवर्तन	भूक्षय खेतीयोग्य जमिनको क्षति सडक अवरोध जनधनको क्षति पानीको मोल खुस्ने खाली पानी किनारा अतिरिक्त व्यय बढ्ने विकास क्रियाकलापलाई असर पर्नाईनपर्ने भूकम्प पश्चातको पहिरोको कारण सडक ठोस समेत किनारा	• बृक्षारोपण • सडक निर्माण गर्दा आवश्यक मापदण्ड पालना गर्नु पर्ने • खानी उत्खननको दुरुपयोग गरी किनारी जमिनको अत्यधिक कटान नगर्ने • तटबन्ध निर्माण (आवश्यकता अनुसार) • स्वयंसेवा परिचालन • पहिरो जान सक्ने जोखिमयुक्त खानी-दुनिजमिनबारि प्रविधिको अवलम्बन • किनार र पहिरो पहिरालाई अतिरिक्त सहयोग गर्ने • जनप्रतिनिधिको तालिम कृषिमा अभिमुखीकरण कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने ।
३	चट्टयाङ	• प्राकृतिक कारण • चट्टयाङ सुरक्षा	• मानवीय क्षति (मृत्यु घाइते)	• घरमा चट्टयाङ सुरक्षा प्रणाली बढाउन गर्ने

क.सं.	प्रकोप	कारण	प्रभाव	बाँझिम न्यूनीकरणका लागी पहिचान भएका उपाय
		जमानी जङ्गल नगरी घर निर्माण गर्नु • घट्टाइड पर्ने बेला के पर्ने के नपर्ने थाहा पाउने चेतनाको अभाव • विद्युतीय उपकरणको सही प्रयोग नगर्नु • घर छेउ आगो रुखहरु हुनु	• क्षतिको प्रति, नागरिकी • विद्युतीय उपकरण जस्तै रेडियो, टिभी, फ्रिज नहिंदा क्षति • पशुधनको संरक्षणमा क्षति • मनोसामाजिक असर • पशुपंक्षीको क्षति	• घर वरिपरि आगो हुन नदिनु • विद्युतीय सामग्री प्लगबाट छुट्टाएर राख्ने • जनचेतना जगाउने • सुरक्षित स्थानमा खानेपानी, खाद्य सामग्री खाटमा राख्ने • पूर्व सूचना प्रणालीको व्यवस्था गर्ने • चैत, बैशाख र जेठ महिनाको अन्तराहुको समयमा घर वरिपरि सफाई गर्ने
४	हावाहुरी	• जलवायु परिवर्तन • हावाको चापमा परिवर्तन	• घर तथा गोठको छाना उडाउने, माथिल्लो भाइले हुने, बिद्युतीको पोल ढाली जनधनको क्षति, अध्यारो भए हुने, • मानसिक चोटपना गर्नु • आत्मग्लानिबाट, मृत्युमृत्यु एवं महिला र अपाङ्गता भएका व्यक्ति, सुत्केरी, गर्भवती महिलाहरु प्रभावित भएका	• घर तथा गोठहरुलाई व्यवस्थित गर्ने • बाँझिम संरक्षण हुनेगरिका आट्ट असर नहुने किसिमको निर्माण गर्ने र निर्माण भइसकेकाहरु सुदृढिकरण गर्नुपर्ने
६	असारसारी	• खडेरी • हुरी आँधी • वन जङ्गल जल्नुपर्ने • खाना पकाउँदा वा आगो तापदा वा बिद्युतीय उपकरण प्रयोग गर्दा होस नपुऱ्याउनु • वन व्यवस्थापन गरिने नहुनु	• जनधनको क्षति, मृत्यु भएको • कमाई गराई • आत्मग्लानिबाट, मृत्युमृत्यु एवं महिला र अपाङ्गता भएका व्यक्ति, सुत्केरी, गर्भवती महिलाहरु प्रभावित भएका • घर तथा जङ्गल नष्ट हुनु	• खानेपानी पोखरी निर्माण • सुरक्षितको सुनौलो उपयोग • वैकल्पिक ऊर्जा प्रयोगमा जोड • सुरक्षा उपायमा विशेष सचेतनामूलक कार्यक्रम सञ्चालन • वन जङ्गलमा आगो नलगाउने • जनचेतनाका लागि कृत्रिम अभ्यास कार्यक्रम गर्ने • वन जङ्गल मुहानको लागि स्थानीय कानुन निर्माण

क.सं.	प्रकोप	कारण	प्रभाव	जोखिम न्यूनिकरणका लागी पहिचान भएका उपाय
७	महामारी	• फोहोरमैला खानेपानी • सरसफाइ र चेतनाको कमी • सूक्ष्म जीवाणु जस्तै: ब्याक्टेरिया, भाइरसको आक्रमण	• मृत्यु र मृत्युको भय • बेरोजगारी तथा गरीबी बढ्ने • बालबालिका, वृद्धवृद्धा एवं महिला र अपाङ्गता भएका व्यक्ति, सुत्केरी, गर्भवती महिलाहरुमा प्रत्यक्ष मारमा पर्ने • शैक्षिक क्षिति बढ्ने • बालबालिका, वृद्धवृद्धा एवं महिला र अपाङ्गता भएका व्यक्ति, सुत्केरी, गर्भवती महिलाहरुमा प्रत्यक्ष मारमा	• सचेत हुने • रोग पहिचान गर्ने र समयमै उपचार गर्ने, • खानेपानी सुद्धता सरक्षण • प्रयास गर्ने, पौष्टिलो खानेकुरा खाने • बालबालिका, वृद्धवृद्धा एवं महिला र अपाङ्गता भएका व्यक्ति, सुत्केरी, गर्भवती महिलाहरुको विशेष हेरविचार गर्ने • पार्कीको सुद्धता तथा व्यक्तिगत सरसफाइसम्बन्धी अभियानको कार्यमा सहभागिता गर्ने • सार्वजनिक तथा निजी सौचालय निर्माण • स्थानीय प्रशासन तथा स्वास्थ्य निकायसंग आवश्यक सहयोगको मागदर्शनलाई पालना गर्ने • मनोवैज्ञानिक परामर्श सेवा
८	बाढी, पहिरो	• वनजङ्गल अतिक्रमण • बस्तिमा खानेकुरा तथा पानीको अभाव • खेती योग्य जमिन बाँझो हुने	• घर जग्गाको क्षति • बसाई सराई • ऐतिहा ऐनाको सङ्कलनमा बाधा • बालबालिका, वृद्धवृद्धा, महिला एवं अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरु आक्रमणको शिकार हुने	• स्थानीय बस्तिमा जनचेतना जगाउने • पार्कीका क्षेत्र संरक्षण गर्ने तथा • हेरचाहको व्यवस्था गर्ने

२.२.४ विपद्‌बाट भएको क्षतिको विवरण:

विगत तीस वर्षमा नगरपालिकामा विभिन्न विपद्‌बाट भएको क्षतिको विवरण देहाय अनुसार रहेको छ:

तालिका ३४ विगत तीस वर्षको विपद्‌बाट भएको क्षति

विपद्‌को किसिम	घटनाको समय	भौतिक क्षति घरधुरी	मानवीय क्षति				क्षेत्र	कैफियत
			महिला	पुरुष	बाह्रौं	जम्मा		
भूकम्प	२०८२ आषाढ सम्ममा	७।१५	११८	१७	४८२	६९८	स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजना	२१४ को मृत्यु
पहिरो	२०८२ आषाढ सम्ममा	६६ घर प्रभावित	१०	११	१६	३७	नेपाल प्रहरी	३५ जना घेरामा
झुरेको पहिरो	२०८२ आषाढ सम्ममा	पाँच गाउँ/बस्ती भगाएको	३	५	-	८ जना को मृत्यु	वडा नं. १ को तथ्यांक अनुसार	
बाढी	२०८२ आषाढ सम्ममा	११ घर प्रभावित					नेपाल प्रहरी	जनसहितको ५ कन्टेनर सम्मको क्षति
आगलागी	२०८२ आषाढ सम्ममा	५ घर प्रभावित			३		नेपाल प्रहरी	
चट्टयाङ	२०८२ आषाढ सम्ममा				१४	५ जना मृत्यु		
महामारी	२०८२ आषाढ सम्ममा		१८	१३४		२३२	अफिसियट लागयुक्त जन्य प्रक्रियामा परि अपांग तथा बाईसिको तथ्यांक	२ पुरुष र २ महिलाको मृत्यु

२.३ सम्भाव्य प्रकोप तथा सम्भावित प्रभाव क्षेत्र

यस नगरपालिकाका नौ वटै वडाका बस्ती, कृषि र वन क्षेत्र भूकम्प, बाढी, पहिरोको उच्च जोखिममा रहेका छन्। नदीजन्य पदार्थको अत्यधिक दोहन तथा निकासी हुँदा नदी सतह गहिरिँदै जाँदा नदी आसपासका क्षेत्रमा सुख्खापन बढ्दै जाने र कटान तथा भूक्षयको सम्भावना पनि बढ्दो क्रममा रहेको छ । हावाहुरी, असिना पानी, आगलागी, वन्यजन्तु आतङ्क, चट्टानढ, खहेरी जस्ता प्रकोपहरुले पनि सबै वडामा प्रत्यक्ष असर पार्न सक्छ। विगत केही वर्ष देखि बढ्दो जनावर आतङ्कबाट पशु चौपाया र अन्नबालीमा क्षति हुने गरेको र यसको त्रास पनि ९ वटा वडाहरुमै रहेको छ । मानवीय गतिविधिका कारण बनमा हुने आगलागीको सङ्ख्या हरेक वडामा बढ्ने देखिन्छ। भूकम्पबाट हुन सक्ने क्षतिबाट सबै वडाका समुदाय/बस्ती प्रभावित हुने अवस्था छ । सम्भाव्य प्रकोप तथा सम्भावित प्रभाव क्षेत्रको विवरण तल तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ:

तालिका १.६ सम्भाव्य प्रकोप तथा प्रभाव क्षेत्र

क्र.सं	सम्भावित प्रकोप	विद्यमान अवस्था	स्थान	समय
१	भूकम्प	नगरपालिकामा भूकम्पीय जोखिमको अवस्था उच्च रहेको र भूकम्पीय दृष्टिले वि सं २०७२ सालको भूकम्प पछि गरेका संरचना सबैभन्दा भूकम्प प्रतिरोधात्मक मानदण्ड पुरा नभएको।	सबै वडा	सुनश्चित समयमा हुन सक्ने
२	पहिरो	भौगोलिक रूपमा कमजोर भिराला पाखा तथा पहाडहरु। खुल्ला खुड्डामी माटोको कमजोर सतह डाँडाहरु र भूकम्प लगायत अन्तिकालमा भिरहरुमा विरुवाहरु नभिरेको हुनाले जोखिमयुक्त रहेको हुनाले जोखिम क्षेत्रमा पहिरो जाने डरबाट चलिरहेको हुनु पर्ने अवस्था। जोखिमयुक्त बाटोमा सडक इन्जिनियरिङ्ग मानदण्ड पालना नगरी (पेटी पर्खालहरु, टेवा पर्खाल र पानी निकासको संरचना नगढाँदा) निर्माण गरिनु। भारी उपकरण जस्तै डोजर, एक्सकाभेटर, विस्फोटक पदार्थ प्रयोग गरिनु ।		असार देखि असोज
३	बाढी तथा डढेलो	सानाला खहरे खोला र यस नगरको मध्य भागबाट बगेर बग्ने हुनाले नदी तटीय क्षेत्रमा बस्ती हुनाल र कटान गरी क्षति पुग्नसक्नेरहेको छ । बस्ती यो समुदायमा बढ्दो परिवारसङ्ख्या विस्थापित हुने गरेका छन्।	नदी तथा खोला/खोलाको आसपासका बस्ती बढी जोखिमयुक्त	असार देखि असोज
४	आगलागी	नगरपालिका भित्रका अस्पतालहरुमा सञ्चालनमा रहेको आगो लिएपछि नियन्त्रण गर्न तथा औद्योगिकहरुको बस्ती यस अन्तर्गतको जङ्गलमा आगो लाग्ने, यसको खहेरी, सुख्खापना, सावधानी एवं सूचनाका लागि क्रियाकलापहरुले गर्दा आगलागीको घटनाहरु हुने गरेको । नगरपालिकामा आगलागीको गम्भीरको।	सबै वडा तथा सबै सञ्चालनरत क्षेत्र	चैत देखि जेठ

क.सं	सम्भावित प्रकोप	विद्यमान अवस्था	स्थान	समय
५	जङ्गली जनावरको आतङ्क	जन जङ्गल नजिक बसोबास भएकाे जनतामा बढी क्षति भएकाे, जङ्गल मा खानेकुरा र पानीको अभाव हुनु	सबै वडा	चुनसुकै समय
६	चट्याङ	चट्याङ सुरक्षा प्रणाली र विद्युतिय सुरक्षा प्रणालीको पहिचि घर निर्माण । चैत, वैशाख, जेठ महिना तथा वर्षायामका चट्याङका घटना बढीहुने	सबै वडा खासगरि उच्च स्थानका ठाउँहरु	चैत, वैशाख, जेठ महिना तथा वर्षायाम
७	खडेरी	जलवायु परिवर्तन, अनियमित वर्षा ।पानी मुहानेको समस्या र सिंचाइ नपुगेको जमिनमा बढी असर।	सबै वडा	सुक्खा समय
८	सडक दुर्घटना	खाल गरी घाटीमा सडक मापदण्ड अनुसार निर्माण नहुनु, साँघुरा घुमती, अधिक ढेड, पानी निकासको प्रबन्ध नगर्नु तथा जथाभावी पानी निकास जस्ता कार्यहरु गर्नु साथै उपकरणको जथाभावी प्रयोग गरी अत्यधिक कटान कार्य गर्ने कारण सडक मापदण्ड पहिरोजन्य जोखिम तथा सडक दुर्घटना बढेको ।	सबै वडा	सबै समय जोखिम तर वर्षा समय बढी जोखिम

बाह्रबिसे नगरपालिकाको भौगर्भिक अध्ययन प्रतिवेदन अनुसार वडा ७ को तहसार, वडा ५ को रम्टा, वडा २ को खहरे, वडा ४ र ३ को खाम्दल बस्ती पहिरोको सिधै जोखिममा रहेको र बस्ती स्थानान्तरण गर्नु पर्ने अवस्था छ ।स्थानान्तरणको कार्य केहि बस्तीमा सुरु भईसकेको छ ।

२.४ प्रकोपहरुको सम्भाव्य जोखिम विश्लेषण

वि.सं. २०७२ वैशाख १२ र २९ गते गएको महाविनाशकारी भूकम्प र त्यसपछिको पराकम्पले जन धनको ठुलो क्षति पुऱ्याएको थियो। त्यस भूकम्पमा परि यस नगरपालिकामा माच करिब २१५ जनाले ज्यान गुमाएका थिए भने करिब ४८३ जना घाइते भएका थिए। उक्त भूकम्पको कारण ७४१५ घरको क्षति भएको थियो। नगरपालिकामा भूकम्प प्रतिरोधात्मक भवन कम भएको र भवन मापदण्ड पालना नगरी आफुखुसी भवन निर्माण भएको हुँदा भूकम्पबाट हुने क्षतिको मात्रि बढेको र न्युनिकरण गर्न आवश्यक छ ।

करिब तिस वर्षको बिपद्लाई केलाउँदा बाह्रबिसे नगरपालिकामा ठुला साना गरेर २२ पटक भन्दा बढी पहिरोका घटना भएको पाइन्छ। वि.सं. २०७२ सालको भूकम्प पश्चात् जमिनमा परेका चिरा, खुकुलो माटो र त्यसमा पानी छिरेको कारण पहिरोको कम बढिरहेको छ । वि.सं. २०७१ सालमा भएको झरेको पहिरोमा परि करिब १४५ जनाको ज्यान गएको र धेरै ठुलो मात्रामा जमिन र अन्य भौतिक सम्पत्ति क्षति भएको थियो। यो पहिरोले पुरा पाँच माउने बगाएको थियो । वि.सं. २०७३ साल असार २१ गते तिब्बतको हिमताल फुटेर र भोटेकोशी नदीमा बाढी आउँदा तल्लो तटीय क्षेत्र बाह्रबिसे सम्म ठुलो क्षति भएको थियो र १०० भन्दा बढी घर तथा अन्य संरचना अगुका माथै अरनिको राजमार्ग पूर्ण रूपले ध्वस्त भएको थियो। नगरपालिकाको क्षेत्रमा गरिएको भौगर्भिक अध्ययनबाट पनि यस नगरपालिकाका करीब ८३ बस्तीहरु पहिरोको जोखिममा रहेको पाइएको छ ।

खडेरी, आगलागीबाट सुरक्षा सम्बन्धी ज्ञानको अभाव, लापरवाही, धूम्रपान, वन जङ्गलको फडानी, जथाभावी आगो बाल्ने आदि कारणले प्रत्येक वर्ष नगरपालिकाका बस्ती तथा वन जङ्गलमा आगलागीका घटनाहरू हुने गरेको छ । आगलागीका विषयमा ज्ञान कम हुनु, जङ्गल फडानी गर्नु, हुरी चलाम आएको बेलामा चुलोमा खाना पकाउनु, जङ्गलमा आगो लगाउनु, आगलागीबाट बच्न पूर्व तयारी नगर्नु जस्ता मानवीय त्रुटिका कारण प्रत्येक वर्ष आगलागीका घटनाहरू दोहोरिने गरेको छ । यस बाट मानवीय, भौतिक र आर्थिक क्षति समेत हुने गरेको छ ।अग्नि नियन्त्रण यन्त्र तथा औजारहरूको कमी जस्ता कारणले आगलागी नियन्त्रण गर्न तथा जनधनको क्षति कम गर्न समस्या रहेको छ ।

वर्षेनि मुख्खा याममा (चैत, वैशाख, ज्येष्ठ महिनामा) आउने गरेको हावाहुरीको कारणले भौतिक तथा आर्थिक क्षति हुने गरेको छ । वि. सं. २०७२ साल भन्दा अगाडि आएको हावाहुरीका कारण घरका छानाहरू उडाएको, विद्यालयका भवनहरू चर्किने र भत्किने र अन्नबालीमा क्षति भएको थियो। साथै चट्टयाङ, विद्युतीय करेन्ट, सडक दुर्घटना जस्ता विपद् बाट समय समयमा नगरवासी मारमा परेको पाइन्छ।

उपलब्ध तथ्याङ्क अनुसार, विगत ५-६ वर्ष देखि वन्यजन्तु आतङ्क (बाँदर, दुम्सी, भालु, चितुवा) का घटना बढ्दै गएको छ । जङ्गल क्षेत्र बाक्लो भएको तर जङ्गली जनावरको लागि पर्याप्त खानेकुराको अभाव बढ्दै गएको कारण मानव र वन्यजन्तु बिचको द्वन्द्व पनि बढ्दो क्रममा रहेको छ । पछिल्लो समयमा बाँदर, दुम्सी, बँदेल, चितुवा जस्ता जङ्गली जनावरले दुःख दिने गरेको, लगाएको अन्नबालीमा पूर्ण रूपमा क्षति पुग्ने गरेको छ । हाल सम्म कुनै पनि मानवीय क्षति नभएता पनि जङ्गली जनावरको हमलाले केही मानिस घाइते भएका छन् र पछिल्लो समयमा जङ्गली जनावरको त्रास सबै वडामा बढ्दो क्रममा रहेको छ ।

२०७६ साल माघदेखि विश्वव्यापी महामारीको रूपमा देखा परेको कोभिड-१९ भाईरस (यसका विभिन्न भेरियन्ट) को असर नेपालभरी व्यापकरूपमा फैलिएको थियो । स्वास्थ्य तथा जनसङ्ख्या मन्त्रालयको तथ्याङ्क अनुसार हाल सम्म नेपालमा १,००१,६६८ मानिसहरु कोभिड-१९ बाट संक्रमित भएका छन् भने १२०२० मानिसले ज्यान ज्यान गुमाएका छन्। सिन्धुपाल्चोक जिल्लालाई हेर्दा यहाँ हालसम्म ७१९३ कोभिड-१९ बाट संक्रमित भएको तथ्याङ्क रहेको छ । जसमा ४३४४ पुरुष र २८४८ महिलाहरु छन्। बाह्रबिसे न.पा. पनि यस महामारीबाट अछुतो रहेन, यस न.पा.का सबै वडाहरुमा कोभिड-१९ को असर रहेको छ । वि. सं. २०७६ सालको माघ देखि सुरु भएको कोभिड-१९ महामारीले यस नगरपालिकामा हाल सम्म २३२ (१४३ पुरुष र ९८ महिला) जना सङ्क्रमित भएको र सोबाट ७ जनाको मृत्यु (४ पुरुष र ३ महिला) भएको छ ।

सामान्यतया विपद्ले सबै व्यक्तिलाई एकैसाथ प्रभाव पारेपनि सबै भन्दा जोखिम समूह जस्तै विपन्न परिवारहरू, सीमान्तकृत समुदाय, महिला, बालबालिका र वृद्ध र अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरू बढी जोखिममा पर्दछन्। त्यसैले विपद् पूर्वतयारी, जोखिम न्यूनीकरण, उत्थानशील क्षमता अभिवृद्धि गर्ने र जलवायु परिवर्तनको असरको सामना गर्ने कियाकलाप तथ गर्दा जोखिम समूहलाई केन्द्र बिन्दुमा राख्न सके भाव आगामी दिनमा हुन सक्ने सम्भावित जनधनको क्षति कम गर्न सकने देखिन्छ ।

२.५ पूर्वसूचना प्रणालीको अवस्था

नगरपालिकामा आपत्कालीन कार्यसञ्चालन केन्द्र स्थापना गरी भारि वर्षा, हावाहुरी, चट्टयाङ जस्ता विषम मौसम र बाढी, पहिरो, डढेलो, आगलागी लगायतका प्रकोपको पूर्वसूचना प्रणाली स्थापना र सञ्चालन गरिदैछ । जल तथा मौसम विज्ञान विभाग र जिल्ला आपत्कालीनजन कार्यसञ्चालन केन्द्रमा सम्पर्क गरी विषम मौसम तथा बाढी, पहिरो जस्तो विपद्को सूचना आदान प्रदान गर्ने गरिएको छ । प्रभावमा आधारित पूर्वानुमान र पूर्व सूचना प्रणालीको सहायतामा नगर, वडा तथा पहरी जोखिम रहेका समुदायस्तरमा आवश्यक पूर्वतयारी एवं अग्रीम प्रतिकार्य गर्न कार्ययोजना तयार गरिएको छ ।

संस्थागत संरचना तथा पूर्वसूचना सञ्चार सम्पर्क:-

विपद् व्यवस्थापनका लागि नगरपालिकामा नगर प्रमुखको अध्यक्षतामा बाह्रविसे नगर विपद् व्यवस्थापन समिति गठन गरिएको छ । सबै वडा र समुदायमा विपद् व्यवस्थापन समिति विषयक्षेत्रगत समूह र कार्यदलहरू गठन भई क्रियाशील रहेका छन् । सूचना सम्प्रेषण सम्पर्क तालको चित्र ३ क मा देखाए अनुसार छ ।

चित्र ३ क: नगरपालिका र समुदायस्तरमा पूर्वसूचना सम्पर्क

चित्र ३ यो. नगरपालिकामा विपद् पूर्वसूचना सञ्चार संजाल

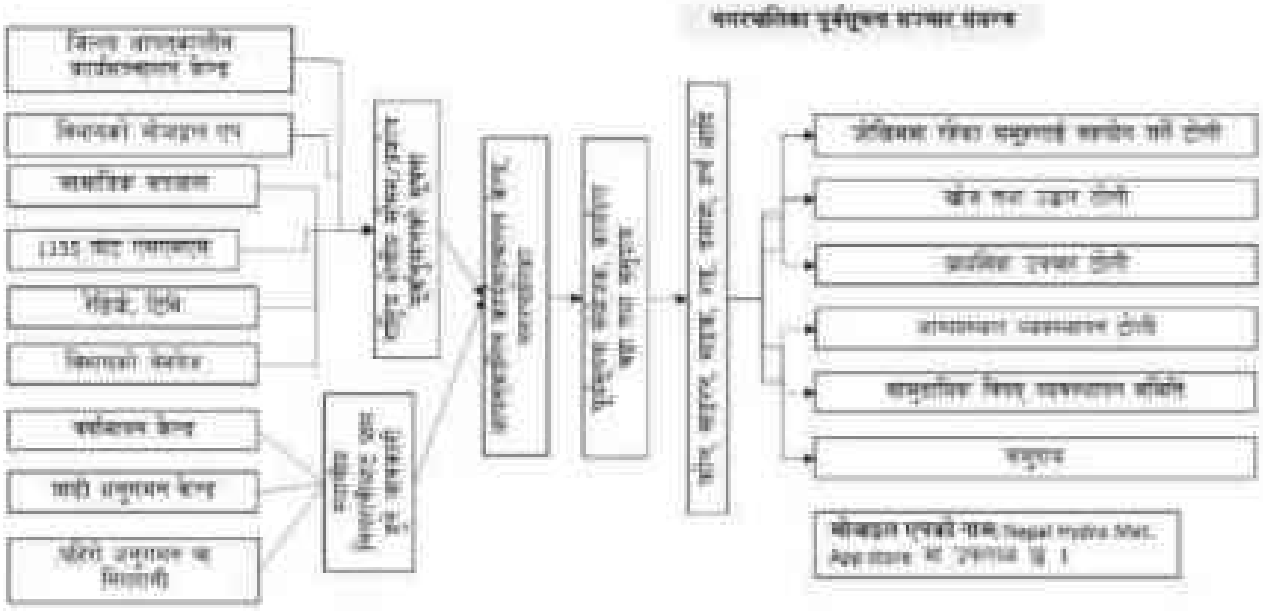

२.६ नीतिगत, कानूनी तथा संस्थागत व्यवस्था

विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन ऐन, २०७४ तथा स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ अनुसार बाह्रबिसे नगरपालिकामा स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति गठन गरिएको छ । समितिमा हाल रहेका पदाधिकारीहरुको विवरण अनुसूची-८ मा संलग्न छ । स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति अन्तर्गत ६ वटा विषय क्षेत्र हेर्न अगुवा संस्था तोकी सम्बन्धित विषय क्षेत्रको योजना तर्जुमा र समन्वयको जिम्मेवारी प्रदान गरिएको छ । विषय क्षेत्रका अगुवा संस्था र तिनमा कार्यरत पदाधिकारीहरुको विवरण अनुसूची-९ मा संलग्न गरिएको छ । स्थानीय विपद् व्यवस्थापन गर्ने प्रयोजनका लागि बाह्रबिसे नगरपालिकाले स्थानीय विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन ऐन २०७९ को तयार गरि नगर सभाबाट अनुमोदन समेत गराएको छ । र चित्र नं. ४ मा उल्लेख गरिएको छ ।

नगरपालिकामा विपद् व्यवस्थापनका कार्यलाई हेर्ने गरी विपद् सम्पर्क व्यक्तिलाई जिम्मेवारी दिइएको छ । यसै गरी ९ वटा वडामा वडा स्तरीय विपद् व्यवस्थापन समिति गठन गर्ने प्रकिया सुरु गरिएको छ । नगरपालिकामा विपद् व्यवस्थापन कोष स्थापना गरिएको छ । कोषमा विपद् न्यूनिकरण साथै पुनर्निर्माण पुनर्स्थापनाको लागि १ करोड ४० लाख व्यवस्था गरिएको छ यसमा विपद् न्यूनिकरण गर्न २०८१/०८२ मा प्रदेश सरकार बाट १४ लाख र संघिय सरकार बाट ४० लाख उपलब्ध भएको थियो भने विपद् कोषमा कम्तिमा ४० लाख राख्नुपर्ने पनि अनुरोध गरिएको छ ।

विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन ऐन-२०७४, स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन-२०७४ तथा स्थानीय विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन ऐन २०७९ ले व्यवस्था गरे अनुरुप बाइबिसे नगरपालिकामा स्थानीय आपत्कालीन सञ्चालन केन्द्र (Local Emergency Operation Center) को स्थापना भइसकेको छ । स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समितिको अगुवाइमा विपदको अवस्थामा प्रतिकार्यका लागि अभिमुखिकरण स्थानीय समन्वय गर्ने निकायको रुपमा कार्य गर्न स्थानीय आपत्कालीन सञ्चालन केन्द्रको स्थापना गरी नियमित कार्यमैरहेको छ ।

२.७ विषयक्षेत्र तथा कार्य जिम्मेवारी

बाइबिसे नगरपालिकाले विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना तर्जुमा र कार्यान्वयनका लागि देहाय बमोजिमका ६ वटा विषयक्षेत्र निर्धारण गरी देहाय बमोजिमका कार्य जिम्मेवारी प्रदान गरिएको छ:

२.७.१ समग्र व्यवस्थापन, खोज तथा उद्धार क्षेत्र

यस विषयक्षेत्रले विपद् प्रतिकार्यको समग्र नेतृत्व गर्नेछ । विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्यको समयमा सम्पूर्ण सरोकारवालाहरुसँग समन्वय कायम गर्ने, विपद्को जोखिममा रहेका, प्रकोपको कारण समस्यामा परिरहेका वा पर्नसक्ने उद्धार गर्ने, हराएकाहरुको खोजी गर्ने, मानिसको मृत्यु भएमा समाहृत गरी शव व्यवस्थापन कि हस्तान्तरण को प्रबन्ध मिलाउने, पीडितहरुलाई राहत वितरण गर्ने जस्ता जिम्मेवारी निर्वाह गर्नेछ । यस विषय

क्षेत्रले विपद्का कारण बसोबास गुमाएका परिवारलाई अस्थायी बसोबास, पुनर्निर्माण तथा पुनस्थापना गर्न स्रोतसाधनको प्रबन्ध गर्ने गराउने छ ।

२.७.२ जोखिम पूर्वानुमान तथा सूचना क्षेत्र

यस विषयक्षेत्रले नगरपालिका क्षेत्रमा रहेका प्रकोपको निगरानी गर्ने गराउने, जल तथा मौसम विभागबाट प्राप्त हुने मौसम पूर्वानुमान तथा अन्य निकायबाट प्राप्त हुने विभिन्न प्रकोपको पूर्वानुमान सूचना प्राप्त गर्ने, विभिन्न स्रोतबाट प्राप्त सूचनाको विश्लेषण गर्ने, प्रकोप जोखिम न्यूनीकरण, पूर्वसावधानी तथा प्रतिकार्य गर्न आवश्यक सुझाव सहितको सूचना तयार गर्ने र सम्बन्धित निकाय, समुदाय र सरोकारवालालाई सम्प्रेषण गर्ने गराउने छ । प्रभावकारी सूचना सम्प्रेषण गर्न सूचना सम्प्रेषण गर्न सम्बन्धित साझा, निकाय र सरोकारवाला सम्मिलित समूह गठन गरिएको छ । नगरपालिकाको जोखिम पूर्वानुमान तथा सूचना विषयक्षेत्रगत समूहको विवरण अनुसूची ९ मा संलग्न गरिएको छ । यस समूहको कार्यसूची अनुसूची १० मा दिइएको छ । यस क्षेत्रको प्रभावकारी कामका लागि नगरपालिकामा आपत्कालीन कार्यसञ्चालन केन्द्रको स्थापना गरी सञ्चालन गरिएको छ । साथै, सबै वडा तथा समुदायमा सूचना कार्यदल गठन गरी सूचना सम्प्रेषण संयन्त्र (मापिको चित्र ३) तयार गरी सूचना आदानप्रदान गर्ने कार्यको सुरुवात गरिएको छ ।

२.७.३ खाद्य तथा पोषण क्षेत्र

यो विषय क्षेत्रले विपद्को अवस्थामा पीडितहरूलाई राहतका खाने कुरा, स्थापित भई सिबिरमा बसेकालाई चामल, दाल, नुन, तेल आदि खाद्य सामग्री उपलब्ध गराउने, खाने कुरा पकाउनको लागि आवश्यक प्रबन्ध मिलाउने र कृषि क्षेत्रमा भएको क्षति विवरण तयार गर्ने जिम्मेवारी निर्वाह गर्नेछ । जब प्रकोप आउँछ, आपत्काल अन्दा पहिले नै कुपोषित व्यक्तिहरू बिरामी र मृत्युको लागि बढी जोखिममा हुन्छन्। तसर्थ, खाद्य सामग्री उपलब्ध गर्दा नै पोषणलाई ध्यानमा राखी खाद्यको प्रबन्ध मिलाउनु पर्छ।

२.७.४ स्वास्थ्य, खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता प्रवर्द्धन क्षेत्र

यस विषयक्षेत्रले विपद्मा घाईते भएकाहरूको प्राथमिक उपचार गर्ने, महामारी हुनबाट बचाउने विधिहरू अवलम्बन गर्ने, शिबिरमा उपचार गर्न नसकिने प्रकृतिका स्वास्थ्य समस्या भएका बिरामी वा घाईतेलाई अस्पतालसम्म पुऱ्याई स्वास्थ्य उपचारको सुनिश्चितता गर्ने, महिला तथा बालबालिकामा पोषणको कमी भएमा त्यसबाट हुनसक्ने समस्याबारे पीडित र सरोकारवालालाई सचेत गर्ने जस्ता जिम्मेवारी निर्वाह गर्नेछ । साथै यस विषयक्षेत्रले कोभिड-१९ लगायतका महामारीको संक्रमण, रोकथाम र व्यवस्थापनको कार्य समेत गर्नेछ । साथै यस विषयक्षेत्रले विपदमा परेका व्यक्तिलाई मनोसामाजिक तथा मानसिक स्वास्थ्य सम्बन्धि परामर्श समेत दिनेछ ।

यस विषयक्षेत्रले विपद्को अवस्थामा खानेपानी आपूर्ति गर्ने, विपद्का कारण हुनेका घरटहरिकाहरू हटाउने, विपद्जन्य घटनाबाट सिर्जना भएका फोहोरहरू सरसफाई गर्ने, मरेका पशुपंक्षीहरूको व्यवस्थापन गर्ने, व्यक्तिगत सरसफाईको लागि स्वच्छता सम्बन्धी सरसामानहरू (जस्तै: हाईजिन किट, सिधुर, ब्लीचिङ, डिस्टबिन, किशोरी किट, डिग्निटि किट, स्नान गृह, शौचालय सामग्री आदि) उपलब्ध गराउने जिम्मेवारी पनि निर्वाह गर्नेछ ।

२.७.५ आपत्कालिन आश्रय, शिविर समन्वय तथा व्यवस्थापन, संरक्षण र गैरखाद्य सामग्री क्षेत्र

यो विषयक्षेत्रले विपद्को कारण घरमा क्षति पुगी बस्न नसक्ने अवस्थामा रहेका पीडितहरूलाई आपत्कालीन आश्रय का लागको लागि अस्थायी संरचना निर्माण गर्ने, पीडितहरूलाई बिपाल, ओढ्नेढाका, लत्ताकपडा जस्ता गैर-खाद्य सामग्री वितरण गर्ने जिम्मेवारी निर्वाह गर्नेछ । यस विषयक्षेत्रले विपद्को समयमा महिला, गर्भवती महिला, सुत्केरी, अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरू, शिशु, बालबालिका, बृद्धबृद्धाहरूलाई संरक्षण गर्ने, उनीहरूको आवश्यकता बमोजिमका सरसामानहरू

जस्तै: सेनेटरी प्याड, खेलकुदका सामान आदि उपलब्ध गराउने, घरपरिवारका सदस्य गुमाएकाहरू तथा विपद्का कारण चोसित व्यक्तिहरूलाई मनोसामाजिक परामर्श सेवा दिने र हिंसामुक्त वातावरण निर्माण गर्ने जस्ता जिम्मेवारी निर्वाह गर्नेछ । राष्ट्रिय महिला आयोग, बाल कल्याण परिषद, नेपाल प्रहरी संग समन्वय गर्ने, आवश्यक सूचना आदानप्रदान गर्ने र सम्बन्धित विषद् सूचित हिंसा प्रभावितलाई सचेतीकरण गर्ने।

२.७.६ शीघ्र पुनर्लाभ क्षेत्र

यस विषयक्षेत्रले विपद्को कारण अवरुद्ध हुन पुगेका अत्यावश्यक सेवाहरू (जस्तै: सडक, विद्युत, खानेपानी, टेलिफोन) तत्काल सुचारू गर्ने र व्यवस्था सेवा प्रदान गर्ने निकायका कार्यालयहरूमा क्षति पुगेमा वैकल्पिक व्यवस्था गर्ने, सामाजिक आर्थिक पूर्वाधार र अवस्थालाई चलायमान बनाई जनजीवनलाई सामान्य बनाउने जिम्मेवारी निर्वाह गर्नेछ ।

माथि उल्लिखित विषय क्षेत्र अन्तर्गत क्रियाशील रहेका सरोकारवाला निकाय तथा संस्थाहरूको विवरण अनुसूची-९ मा संलग्न गरिएको छ ।

परिच्छेद-३

पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना

३.१ सामान्य पूर्वतयारी योजना

विपद्को स्थितिमा प्रतिकार्य गतिविधिहरू समयमै कार्यान्वयन गर्न संस्थागत क्षमता तेस्रोजोखा गरी सोको तयारी आवधिक रूपमा अद्यावधिक गर्न जरुरी हुन्छ। सामान्य पूर्व तयारी सम्बन्धी कार्यहरूमा विपद् घटना आगावै प्राय: सबै प्रकोपका लागि गर्नुपर्ने जोखिम न्यूनीकरण, पूर्व तयारी र विपद् प्रतिकार्य गर्न संस्थागत तथा भौतिक संरचना, मेशिन र औजार, सीप विकास, जनचेतना, कृत्रिम घटना अभ्यास जस्ता क्रियाकलापहरू समावेश गरिएका छन्। विपद् पूर्व तयारी तथा प्रतिकार्य योजना तर्जुमा गर्नु पनि विपद् पूर्व तयारी कार्य नै हो।

नगरपालिकामा आईपर्ने विपद् न्यूनीकरण गर्न देहाय अनुसारको पूर्वतयारी योजना तर्जुमा गरिएको छ ।

(क) विभिन्न प्रकारको जनशक्ति:- वर्षाको पूर्वसूचना प्राप्त गर्ने र सम्प्रेषण गर्ने टोली समुदायमा पहिरो भल हुदा खस्ने जोखिम निगरानी गर्ने टोली तयार गरी तालिम अभ्यास गरिएको छ ।

(ख) सामान्य खालको उद्धार र कुनै चाउचोट भएमा प्राथमिक उपचार गर्ने टोली (मापदण्ड अनुसार ६ जना) तयार गरी तालिम तथा प्राथमिक उपचार सामग्रीको व्यवस्था गरिने छ । आपत्कालीन आश्रयमा गएकाहरूलाई आवश्यक सहयोग गर्न समितिसे कार्यजिम्मेवारी बाँडफाँड गरेको छ ।

(ग) उपलब्ध सुरक्षित आश्रयस्थलले जोखिममा रहेका सबै जनसंख्यालाई पुग्ने अवस्था छ (तालिका ३९) । सुरक्षित स्थलमा जाने पहुँच मार्ग पहिचान र मर्मत गरिएको छ । त्यहाँ चाहिने आधारभूत सेवा खानेपानी, शौचालय, खाना पकाउने सुझे आदिको व्यवस्था गर्नुपर्ने अवस्था छ ।

(घ) नगरपालिकामा ६ विभिन्न विषयक्षेत्रमा ६ वटा क्लाष्टर गठन गरी परिचालन गरिएको छ ।

(ङ) नगरपालिकामा आपत्कालीन कार्यसञ्चालन केन्द्र स्थापना गरिएको छ ।

(घ) पहिरोको जोखिममा रहेका समुदायमा सामुदायिक विपद् व्यवस्थापन समिति गठन गरी क्षमता विकास र परिचालन गर्न शुरु गरिएको छ ।

समग्र पूर्वतयारी क्रियाकलापहरु देहाय अनुसार तर्जुमा गरिएको छ ।

तालिका १७ समग्र पूर्वतयारी क्रियाकलाप

क.सं.	क्रियाकलाप	समय अवधि	स्थान	मुख्य जिम्मेवार
१	पहिरो तथा डुङ्गा खस्ने जोखिम सूचकका बारेमा समुदायमा छलफल गर्ने	वैशाख मसान्त भित्र	सम्बन्धित सा. वि. व्य. स.	विपद् व्यवस्थापन शाखा
२	सामुदायिक विपद् व्यवस्थापन समिति मार्फत बाढी पहिरोको स्थानीय निगरानी गर्न हरेक समुदायमा निगरानी/अनुगमनकर्ता चयन गरी परिचालन गर्ने व्यवस्था मिलाउने ।	वैशाख मसान्त भित्र	सम्बन्धित सा. वि. व्य. स.	वडा अध्यक्ष
३	नगरपालिकामा सामुदायिक विपद् व्यवस्थापन समितिसम्मको पूर्वसूचना संचन्त्र सञ्चार-वृक्ष तयार गर्ने ।	जेठको पहिलो हप्ता भित्र	नगरपालिका	विपद् व्यवस्थापन शाखा
४	नगरपालिकामा विपद् व्यवस्थापन साथै सम्बन्धित शाखाका कर्मचारी विषयक्षेत्रका विज्ञ व्यक्ति रहेको पूर्वसूचना कार्यदल/क्लष्टर गठन गर्ने	जेठको पहिलो हप्ता भित्र	नगरपालिका वडा र समुदायस्तर	विपद् व्यवस्थापन शाखा
५	नगर विपद् व्यवस्थापन समिति अन्तर्गत आवश्यक विषयक्षेत्रगत समूह, कार्यदल (Task Force) गठन गरी परिचालन गर्ने	जेठको पहिलो हप्ता भित्र	नगरपालिका	विपद् व्यवस्थापन शाखा
६	नगरपालिका वडा तथा समुदायिक विपद् व्यवस्थापन समितिमा पूर्वसूचना प्रणाली सम्बन्धी तालिम प्रदान गर्ने	जेठको दोस्रो हप्ता	नगरपालिका	विपद् व्यवस्थापन शाखा
७	पूर्वसूचना तथा उद्धारका लागि आवश्यक सामग्री प्रतिधिको व्यवस्था गर्ने	जेठको दोस्रो हप्ता भित्र	नगरपालिका वडा र समुदायमा	विपद् व्यवस्थापन शाखा

क्र.सं.	कियाकलाप	समय अवधि	स्थान	मुख्य जिम्मेवार
८	हरेक सामुदायिक विपद् व्यवस्थापन समितिमा उपयुक्त व्यक्ति छुनौट गरी प्राथमिक उपचार तालिम प्रदान गर्ने र आवश्यक सामग्री उपलब्ध गराउने ।	वैशाख मसान्त भित्र	नगरपालिका	स्वास्थ्य सेवा शाखा
९	नगरपालिका अन्तर्गत प्रत्येक टोल बस्तीमा रहेका अपाङ्ग, वृद्धवृद्धा र सुत्केरी महिलाहरुको सूची अद्यावधिक गरि उनीहरुलाई सूचना पुग्ने माध्यम तय गर्ने । (सांकेतिक भाषाको प्रयोग)	जेठको दोस्रो हप्ता भित्र	नगरपालिका	महिला बालबालिका तथा सामाजिक सुरक्षा शाखा
१०	नगरपालिकामा विभिन्न जोखिम वर्ग (CAT-III, CAT-II र CAT-I) मा रहेका प्रत्येक टोल बस्तीमा बाढी पहिरोको जोखिममा रहेका घरधुरीको जोखिम अवस्था अद्यावधिक गर्ने ।	जेठको दोस्रो हप्ता भित्र	नगरपालिका	विपद् व्यवस्थापन शाखा
११	जोखिममा रहेका परिवारलाई स्थानान्तरणका लागि आवश्यक सुरक्षित स्थान आश्रय भवन खाद्य सामग्री विपात जस्ता सामग्रीको व्यवस्था गर्ने ।	जेठको तेस्रो हप्ता भित्र	नगरपालिका	विपद् व्यवस्थापन शाखा
१२	जोखिममा रहेका समुदायमा पशुपक्षीलाई सुरक्षित ठाउँमा सार्न सुरक्षित स्थानको पहिचान र आवश्यक व्यवस्था गर्न सामुदायिक विपद् व्यवस्थापन समितिलाई सहयोग गर्ने ।	जेठको तेस्रो हप्ता भित्र	सम्बन्धित समुदाय	वडा अध्यक्ष

विपद् पूर्वतयारीका कार्यहरुलाई प्रभावकारी बनाउन विषयक्षेत्रगत रुपमा सामान्य पूर्व तयारीको कार्य योजना देहाय बमोजिम हुने गरी तर्जुमा गरिएको छ ।

३.१.१ समग्र व्यवस्थापन, सूचना, खोज तथा उद्धार बोचकको सामान्य पूर्वतयारी योजना

विपद् घटना अगावै प्रायः सबै प्रकोपका लागि गर्नुपर्ने समग्र व्यवस्थापन, सूचना, खोज तथा उद्धार बोचकको सामान्य पूर्वतयारी सम्बन्धी कार्यहरुको योजना देहाय अनुसार तर्जुमा गरिएको छ:

तालिका १८ समग्र व्यवस्थापन सूचना खोज तथा उद्धार बोचकको सामान्य पूर्वतयारी योजना

क.सं.	सामान्य पूर्वतयारीका कार्यहरु	समय	स्थान	मुख्य जिम्मेवार निकाय/संस्था
१	विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना अद्यावधिक गर्ने।	प्रत्येक वर्ष असोज सम्म	नगरपालिका	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति, नगरपालिका
२	विपदको क्षति नोक्सानी मूल्याङ्कनको लागि सर्वेक्षण टोली गठन र पुनर्गठन गर्ने र आवश्यकता अनुसारको सर्वेक्षणका लागि सहायक टोलीहरु गठन गर्ने र तालिम आयोजना गर्ने ।	प्रत्येक वर्ष मनसुन शुरु हुनु पूर्व	नगरपालिका र हरेक वडामा	नगरपालिका
३	प्रारम्भिक द्रुत लेखाजोखा क्षति लेखाजोखा गर्न विस्तृत धरथुरी सर्वेक्षण फारम तयार गर्ने ।	प्रत्येक वर्ष कार्तिक सम्म	नगरपालिका	सामाजिक विकास शाखा
४	राहत वितरणका लागि सिफारिस फारम लगायतका कागजात तयारी तथा अद्यावधिक गर्ने	प्रत्येक वर्ष मंसिर सम्म	नगरपालिका	वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन शाखा
५	प्रकोपको प्रकृति अनुसार खोज तथा उद्धारका लागि टोली गठन गर्ने ।	प्रत्येक वर्ष कार्तिक सम्म	वडा तहमा	वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन शाखा, वडा कार्यालय, विषयक्षेत्र उपसमिति
६	खोज तथा उद्धारका लागि गठित टोलीको निमित्त तालिम आयोजना गर्ने र परिचालन हुने प्रक्रिया निर्धारण गर्ने ।	प्रत्येक वर्ष पौष सम्म	वडा तहमा	वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन शाखा, सुरक्षा निकाय, विषयक्षेत्र उपसमिति
७	खोज तथा उद्धार सामग्रीहरु खरिद भण्डारण, मर्मत र व्यवस्थापन गर्ने ।	निरन्तर	निरन्तर	नगरपालिका, स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति, वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन शाखा

क.सं.	सामान्य पूर्वतयारीका कार्यहरु	समय	स्थान	मुख्य जिम्मेवार निकाय/संस्था
८	खोज तथा उद्धारका लागि प्रयोग गर्न सकिने सवारी साधनहरु र एम्बुलेन्सहरुको सूची र सम्पर्क व्यक्तिको विवरण तयार गर्ने र जिल्ला, छिमेकी नगर तथा नगरपालिकामा रहेका सेवाप्रदायक संस्थाको (बाल हेल्पलाईन, राष्ट्रिय महिला आयोग) नक्साङ्कन गर्ने ।	निरन्तर	नगरपालिका	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति, स्वास्थ्य शाखा, महिला शाखा
९	बाढी पहिरो भूकम्पबाट जोखन र बचाउन सुरक्षित स्थानको पहिचान गरी अद्यावधिक सूची तयार गर्ने ।	निरन्तर	वडा अनुसार	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति
१०	आपत्कालीन अवस्थामा प्रयोग गर्ने स्थलहरुको सूची स्थानीय राजपत्रमा प्रकाशित गर्ने ।	तत्काल सुरु गरी निरन्तर	तोकिएको मापदण्ड अनुसार	वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन शाखा, प्रशासन शाखा
११	आपत्कालीन अवस्थामा आश्रय स्थलका रुपमा प्रयोग गर्ने स्थानको लागि चाहिने भौतिक पूर्वाधार र सेवाहरु निर्माण, विस्तार गर्ने ।	तत्काल सुरु गरी निरन्तर	तोकिएको मापदण्ड अनुसार	पूर्वाधार विकास शाखा, वडा कार्यालय, विषयक्षेत्र उपसमिति
१२	प्रकोपबाट समुदायलाई बचाउन आपत्कालीन आश्रय भवनहरु निर्माण गर्ने ।	आवश्यकता अनुसार	हरेक वडामा जोखिममा रहेको समुदायको सरुवति स्थानमा	पूर्वाधार विकास शाखा र सम्बन्धित वडा,
१३	बाढी पहिरो हिमपात हावाहुरी भूकम्प चट्टयाङ आगलागी आदि प्रकोपहरुबाट समुदायमा पर्नसक्ने असर र सोबाट बच्ने	निरन्तर	नगरपालिकामा सञ्चालित एफ.एम, पत्रपत्रिका, एसएमएस, फोन,	वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन शाखा, वडा कार्यालय, स्थानीय विपद्

क.सं.	सामान्य पूर्वतयारीका कार्यहरू	समय	स्थान	मुख्य जिम्मेवार निकाय/संस्था
	उपाग्रहरूका बारेमा जनचेतनामूलक कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने, सूचना दिनको लागि कम खर्चिलो, छिटो र प्रभावकारी उपायको लागि विद्यमान सामाजिक सुरक्षाको तथ्यांक र संयन्त्रप्रयोग गर्ने		माईकिङ्, सामाजिक सञ्जाल आदि	व्यवस्थापन समिति
१४	मानिसको ज्यान लिन सक्ने जङ्गली जनावरहरू (जस्तै भालु, चितुवा) बस्तीमा प्रवेश गरेमा सम्बन्धित समुदायलाई शिघ्र सूचना दिने प्रणालीको विकास गर्ने ।	निरन्तर	बढास्तर वा सम्भव भएसम्म बस्तीस्तर	वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन शाखा, बडा कार्यालय, समुदाय, विषयक्षेत्र
१५	खोज तथा उद्धारलाई प्रभावकारी बनाउन प्रकोपमा आधारित कृत्रिम घटना अभ्यास गर्ने गराउने ।	प्रकोपको सम्भावित समय अगावै	नगरपालिका तथा वडामा	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति, नेपाली सेना, नेपाल प्रहरी, सशस्त्र प्रहरी बल
१६	सरोकारवाला निकायहरूको सम्पर्क सूची तयार गर्ने। सूची तयार गर्ने।सम्पर्क सूची तयार गर्दा अति जोखिममा रहेका समूहहरू जस्तै अपाङ्गता भएका व्यक्ति, बालबालिका, जेष्ठ नागरिक, एकल महिला, विधवा भएका घरलाई सलग्न गर्ने सन्दर्भमा विद्यमान सामाजिक सुरक्षा प्रणालीको तथ्याङ्क प्रयोग गर्ने	प्रत्येक वर्ष कार्तिक सम्म	नगरपालिका तथा वडामा	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति र विपद् सम्पर्क व्यक्ति

३.१.२ खाद्य तथा पोषण क्षेत्रको सामान्य पूर्वतयारी योजना

विपद् घटना अगावै प्रायः सबै प्रकोपका लागि गर्नुपर्ने खाद्य तथा पोषण क्षेत्रको सामान्य पूर्व तयारी सम्बन्धी कार्यहरूको योजना देहाय अनुसार तर्जुमा गरिएको छ:

तालिका ११ खाद्य तथा पोषण क्षेत्रको सामान्य पूर्वतयारी योजना

क.सं.	सामान्य पूर्वतयारीका कार्यहरु	समय	स्थान	परिमाण	मुख्य जिम्मेवार निकाय/संस्था
१	विपद्को अवस्थामा खाद्यान्न खरिद तथा आपूर्तिका लागि सम्भाव्य उद्योगहरु पहिचान गर्ने साथै सहयोग लिन सकिने कार्यालय संस्थाहरुसँग समन्वय गर्ने ।	निरन्तर	नगरपालिका	आवश्यकता अनुसार वर्षको १ वा २ पटक	कृषि शाखा, विपद्सेल, विपद्शेष उपसमिति
२	विपद्बाट प्रभावित हुनसक्ने जनसङ्ख्याको आधारमा खाद्य सामग्री (चामल, दाल, तेल, नुन आदि) भण्डारण गर्ने, भण्डारण गर्ने सन्दर्भमा व्यक्ति,को जोखिमता जस्तै बालबालिका, जेष्ठ नागरिक आदिलाई फरक फरक प्रकारको खाद्य सामग्री उपयुक्त हुने हुँदा सो व्यक्तिहरुको तथ्याङ्क सामाजिक सुरक्षा प्रणालीबाट लिने ।	प्रकोपको सम्भावित समय अगावै	नगरस्तर	वर्षको २ पटक	कृषि शाखा, विपद्शेष उपसमिति
३	तयारी खानेकुराका लागि तत्काल खरिद गर्न सकिने गरी पसलहरु पहिचान गर्ने वा अनुबन्धन वा करार गर्ने ।	प्रकोपको सम्भावित समय अगावै	नगरस्तर	कम्तिमा २ वटा ठूला पसल वा उद्योग	कृषि शाखा, वडा कार्यालय र नगरपालिका
४	विपद्को समयमा खाद्य सामग्री वितरण गर्ने तौरतरिका-प्रक्रिया बारे विषय क्षेत्रका सदस्यहरु बिच छलफल तथा कृत्रिम घटना अभ्यास गर्ने ।	प्रकोपको सम्भावित समय अगावै	वडास्तर	मुख्य प्रकोपको सम्भावित समय भन्दा पहिले कम्तिमा १ पटक	कृषि शाखा, विपद्शेष उपसमिति
५	प्रभावित समुदायको कृषि क्षेत्रमा सहयोग पुर्‍याउन बीउ बिजन भण्डारण गर्ने।	प्रकोपको सम्भावित समय अगावै	नगरस्तर	वर्षमा एक पटक	कृषि शाखा, विपद्शेष
६	खाद्य बैंक स्थापना गर्ने।	प्रकोपको सम्भावित	नगरस्तर	मुख्य प्रकोपको सम्भावित समय	कृषि शाखा, विपद्शेष

क.सं.	सामान्य पूर्वतयारीका कार्यहरु	समय	स्थान	परिमाण	मुख्य जिम्मेवार निकाय/संस्था
		समय अगावै		मन्दा पहिले कम्तिमा १ पटक	
७	विपद् पश्चात् महिला, सुत्केरी, बालबालिका, ज्येष्ठ नागरिक, अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरुलाई स्वास्थ्य तथा सरसफाइ सामग्री तथा पोषण युक्त खानेकुराहरु सुनिश्चित गर्ने र र यसको लागि व्यक्तिको जोखिमता (बालबालिका, ज्येष्ठ नागरिक, अपाङ्गता भएका व्यक्ति, आदिलाई विशिष्टीकृत प्रकारको सामग्री उपयुक्त हुने हुँदा सो व्यक्तिहरुको तथ्याङ्क सामाजिक सुरक्षा प्रणालीबाट लिने ।	विपद् पश्चात पहिलो प्राथमिकता			स्वास्थ्य शाखा, विषयक्षेत्र

३.१.३ स्वास्थ्य, खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता प्रवर्द्धन क्षेत्रको सामान्य पूर्वतयारी योजना

विपद् घटना अगावै प्रायः सबै प्रकोपका लागि गर्नु पर्ने स्वास्थ्य, खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता प्रवर्द्धन विषय क्षेत्रको सामान्य पूर्व तयारी सम्बन्धी कार्यहरुको योजना देहाय अनुसार तर्जुमा गरिएको छ:

तालिका २७ स्वास्थ्य, खानेपानी,सरसफाइ तथा स्वच्छता प्रवर्द्धन क्षेत्रको सामान्य पूर्वतयारी योजना

क.सं.	सामान्य पूर्वतयारीका कार्यहरु	समय	स्थान	परिमाण	मुख्य जिम्मेवार निकाय/संस्था
१	विपद् पश्चात् तत्काल देखा पर्ने स्वास्थ्य समस्या समाधानका लागि चाहिने औषधीहरु मगाउने गर्ने । यसको लागि व्यक्तिको जोखिमता (बालबालिका, ज्येष्ठ नागरिक, अपाङ्गता भएका व्यक्ति, आदिको विशेष प्रकारको आवश्यकता हुने हुनाले तत् तत् प्रकारका व्यक्तिहरुको वितरणको लागि	हरेक महिना, औषधिको गुण अनुसार	नगर स्तर	२००० जनाको लागि	स्वास्थ्य शाखा, विषयक्षेत्र

क.सं.	सामान्य पूर्वतयारीका कार्यहरु	समय	स्थान	परिमाण	मुख्य जिम्मेवार निकाय/संस्था
	सामाजिक सुरक्षा प्रणालीको तथ्याङ्क प्रयोग गर्ने ।				
२	द्रुत प्रतिकार्य टोली (Rapid Response Team-RRT) गठन गर्ने क्षमता विकास र कार्यसूची तयार गर्ने ।	स्वास्थ्य क्षेत्रको प्रोटोकल अनुसार	नगर स्तर	वर्षमा १ पटक	स्वास्थ्य शाखा, विषयक्षेत्र
३	प्रतिकार्यका लागि आवश्यक दक्ष मानव संसाधनको सूची तयार/अद्यावधिक गर्ने ।	वडा संख्या र जनसंख्या अनुसार	नगर स्तर	नगरस्तर: ३० जना वडास्तर: ७ जना	स्वास्थ्य शाखा,
४	स्वास्थ्य सम्बन्धी शिक्षण सामग्रीको व्यवस्था तथा स्वास्थ्य शिक्षाको लागि स्वास्थ्यकर्मीको व्यवस्था गर्ने ।	नियमित	वडास्तर	हरेक वडामा १ पटक	स्वास्थ्य शाखा, वडा कार्यालय, विषयक्षेत्र
५	कोभिड-१९ महामारी लगायत महामारी रोकथाम, नियन्त्रण र परीक्षण तथा उपचार सम्बन्धी जनचेतना अभिवृद्धि कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने, अति जोखिममा रहेका व्यक्तिहरुलाई सूचना सुनिश्चित गर्ने तथा कम खर्चिलो, छिटो र प्रभावकारी उपायको लागि विद्यमान सामाजिक सुरक्षाको तथ्याङ्क र संयन्त्र प्रयोग गर्ने ।	नियमित	जोखिम पुक्त बस्तिहरुमा	वर्षमा कम्तिमा ३ पटक	स्वास्थ्य शाखा, विषयक्षेत्र
६	विपद्को समयमा खानेपानी शुद्धिकरणको लागि आवश्यक पर्ने क्लोरीन, पियुष जस्ता औषधिको उचित भण्डारण गर्ने।	प्रकोपको सम्भावित समय अगावै	नगरस्तर	वर्षमा कम्तिमा १ पटक	खानेपानी तथा सरसफाई शाखा, विषयक्षेत्र
७	सरसफाईका लागि आवश्यक पर्ने सामग्री तथा उपकरणहरु उपयुक्त ठाउँमा भण्डारण गर्ने।	प्रकोपको सम्भावित समय अगावै	नगरस्तर	वर्षमा कम्तिमा १ पटक	खानेपानी तथा सरसफाई शाखा, विषयक्षेत्र

क.सं.	सामान्य पूर्वतयारीका कार्यहरु	समय	स्थान	परिमाण	मुख्य जिम्मेवार निकाय/संस्था
८	खानेपानी ओसार्ने, जम्मा गर्ने र वितरण गर्ने साधनहरु मर्मत सम्भार गरी चालु अवस्थामा राख्ने।	प्रकोपको सम्भावित समय अगावै	नगरस्तर	वर्षमा कम्तिमा १ पटक	खानेपानी तथा सरसफाई शाखा, विषयक्षेत्र
९	आपत्कालीन अवस्थामा प्रयोग गर्न सकिने खानेपानीको श्रोतहरु पहिचान र संरक्षण गर्ने	निरन्तर	वडा तथा समुदायस्तरमा	हरेक प्रभावित वडाहरु	खानेपानी तथा सरसफाई शाखा, पूर्वाधार विकास शाखा, वडा कार्यालय तथा स्थानीय समुदाय
१०	लैङ्गिकमैत्री, बालमैत्री, अपाङ्गतामैत्री अस्थायी शौचालय निर्माण तथा स्नान गृह निर्माणका लागि तालिम सञ्चालन गर्ने ।	प्रकोपको सम्भावित समय अगावै	वडा तथा समुदायस्तरमा	वर्षमा कम्तिमा १ पटक	खानेपानी तथा सरसफाई शाखा, पूर्वाधार विकास शाखा, वडा कार्यालय तथा स्थानीय समुदाय
११	खानेपानी तथा सरसफाई विशेष कोष स्थापना र सञ्चालन गर्ने।	निरन्तर	नगर स्तर	एक पटक	स्थानीय विपद व्यवस्थापन समिति

३.१.४ आपत्कालीन आश्रय, शिविर समन्वय तथा व्यवस्थापन र गैर–खाद्य सामग्री क्षेत्रको सामान्य पूर्वतयारी योजना

विपद् घटना अगावै प्रायः सबै प्रकोपका लागि गर्नु पर्ने आपत्कालीन आश्रय, शिविर समन्वय तथा व्यवस्थापन र गैरखाद्य सामग्री विषयक्षेत्रको सामान्य पूर्वतयारी सम्बन्धी कार्यहरुको योजना देहाय अनुसार तर्जुमा गरिएको छ:

तालिका २१ आपत्कालीन आश्रय स्थिति सम्बन्धमा तथा व्यवस्थापन र यी क्षेत्र सम्बन्धी क्षेत्रको सम्भाव्य दुर्घटनाको क्षेत्रमा

क.सं.	सामान्य पूर्वतयारीका कार्यहरु	समय	स्थान	परिमाण	मुख्य जिम्मेवार निकाय/संस्था
१	विपद् प्रभावितहरुको लागि अस्थायी आश्रय का लागको व्यवस्था गर्न आवश्यक सरसामान तथा औजारहरुको बन्दोबस्ती गर्ने। व्यक्तिको जोखिमता (बालबालिका, ज्येष्ठ नागरिक, अपाङ्गता भएका व्यक्ति, आदिलाई विशिष्टीकृत प्रकारको सुविधा आवश्यक हुने हुँदा सो व्यक्तिहरुको तथ्याङ्क सामाजिक सुरक्षा प्रणालीबाट लिई सो अनुसारको आश्रय स्थल निर्माणको सुनिश्चित गर्ने	प्रकोपको सम्भावित समय अगावै	सबै वडामा	वडाको कुल जनसंख्याको कमितमा २० प्रतिशत जनसंख्यालाई पुग्ने	शहरी विकास तथा भवन निर्माण कार्यालयको सहयोगमा पूर्वाधार विकास शाखा, नेपाल रेडक्रस सोसाईटी
२	सम्भावित आपत्कालीन अवस्था आईपरेमा तुरुन्त खरिद गर्न सकिने गरी अनुबन्ध करार गर्ने।	आवश्यकताअनुसार	थोक विक्रेता/ खुद्रा विक्रेता/ सहकारी/ दुला कृषक	१०परिवारका लागि	नगरपालिका, कृषि शाखा, नेपाल रेडक्रस सोसाईटी
३	अस्थायी आश्रय स्थल बनाउन सुविधायुक्त खुला क्षेत्रको व्यवस्थापन र संरक्षण गर्ने।	निरन्तर	सबै वडामा	वडाको कुल जनसंख्याको कमितमा २० प्रतिशत जनसंख्यालाई पुग्ने	पूर्वाधार विकास शाखा र वडा कार्यालय

क.सं.	सामान्य पूर्वतयारीका कार्यहरु	समय	स्थान	परिमाण	मुख्य जिम्मेवार निकाय/संस्था
४	गैर-खाद्य सामग्री सेटहरु भण्डारण गर्ने।	निरन्तर	नगरस्तर, गोदाम घरहरु (Warehouse)	कम्तिमा १० परिवारका लागि	नगरपालिका, वडा कार्यालय नेपाल रेडक्रस सोसाईटी, विषयक्षेत्र
५	विपद् प्रभावित स्थान वा खुल्ला ठाउमा शिविर सञ्चालन गर्ने स्थानमा सवारी साधनको प्रबन्ध गर्ने।	आवश्यकता अनुसार	नगरस्तर	आवश्यकता अनुसार	वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन शाखा, विषयक्षेत्र
६	लैङ्गिक-मैत्री अस्थायी आश्रय निर्माणको लागि टोली गठन गर्ने र दक्षता अभिवृद्धिका लागि कृत्रिम घटना अभ्यास गर्ने	मनसुन सुरुहुन् भन्दा अगाडी	वडास्तर	हरेक वडामा	वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन शाखा, वडा कार्यालय, विषयक्षेत्र
७	महिला, सुत्केरी, बालबालिका, अपाङ्गता भएका व्यक्ति र ज्येष्ठ नागरिकको संरक्षणका लागिकाइक बारे जानकारी पुस्तिका तयार एवम् प्रकाशन गर्ने।	निरन्तर	नगरस्तर	कम्तिमा ५०० प्रति	नगरपालिका, महिला तथा बालबालिका शाखा
८	विपद्को समयमा अत्यावश्यक सेवाका लागि चाहिने सामग्रीहरु (जस्तै: हिग्निटि किट) खरिद गरी भण्डारण गर्ने। यसरी सामग्री खरिद गर्दा, अपाङ्गता भएका व्यक्ति, बालबालिका, जेष्ठ नागरिक जस्ता संकटासन्न व्यक्तिहरुको फरक फरक आवश्यकता हुने हुनाले सो अनुसारका सामग्री समेत	निरन्तर	नगरका गोदाम घरहरु	यस्तो जनसंख्याको कम्तिमा २० प्रतिशतलाई पुग्ने	महिला तथा बालबालिका शाखा, विषयक्षेत्र

क.सं.	सामान्य पूर्वतयारीका कार्यहरु	समय	स्थान	परिमाण	मुख्य जिम्मेवार निकाय/संस्था
	भण्डारण गर्नको लागि आवश्यक तथ्याङ्क विद्यमान सामाजिक सुरक्षा प्रणालीबाट लिने				
९	उमेर, शारीरिक र अपाङ्गताको अवस्था अनुसार गरिनुपर्ने सेवा सहयोगका लागि प्रोटोकल तयार गरी लागू गर्ने। व्यक्तिको उमेर र अपाङ्गताको प्रकृति अनुसार आवश्यक पर्ने सहयोगको लागि चाहिने सङ्ख्या निर्धारण गर्न सामाजिक सुरक्षा प्रणालीको समेत तथ्याङ्क प्रयोग गर्ने	तत्काल	नगरस्तर	१ पटक	महिला तथा बालबालिका शाखा, नेपाल रेडक्रस सोसाइटी, विषयक्षेत्र
१०	लैङ्गिक तथा बाल हिंसा न्यूनीकरणका लागि सचेतनामूलक सन्देश प्रसारण गर्ने।	निरन्तर	वडा तथा समुदाय स्तरमा	४ वटै वडाका प्रमुख जनसंख्या	बालबालिका शाखा, विषयक्षेत्र
११	महिला, बालबालिका, जेष्ठ नागरिक, अपाङ्गता भएका व्यक्ति र अन्य लक्षित समुहका लागि आपतकालिन राहत कोष स्थापना गर्ने।	तत्काल	पालिका स्तरमा	एक पटक	नगरपालिका
१२	हेल्प डेस्कको स्थापना तथा सञ्चालन गर्ने।	तत्काल	पालिका स्तरमा	एक पटक	नगरपालिका
१३	समुदायस्तरीय संरक्षण प्रणालीको विस्तार तथा क्षमता विकास गर्ने।	निरन्तर	नगरस्तर	१ पटक	महिला तथा बालबालिका शाखा, नेपाल रेडक्रस सोसाइटी,

क.सं.	सामान्य पूर्वतयारीका कार्यहरु	समय	स्थान	परिमाण	मुख्य जिम्मेवार निकाय/संस्था
					विपद्शोध
१४	अग्रपङ्क्तिमा कार्य गर्ने विद्यालयका शिक्षक, महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविकालाई आधारभूत मनोसामाजिक परामर्श तथा आफ्नो काबु भन्दा बाहिरको समस्या समाधान गर्न सम्बन्धित माथिल्लो निकायमा सिफारिस गर्ने सम्बन्धी तालिम दिने।	प्रत्येक वर्ष १ पटक	नगरस्तर	हरेक विद्यालयबाट १ जना र हरेक वडाबाट २ जना महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविका	शिक्षा र स्वास्थ्य शाखा, नेपाल रेडक्रस सोसाइटी, विपद्शोध
१५	विपद्को समयमा परिचालन हुने विपद्शोधका सदस्यहरुलाई कृत्रिम घटना अभ्यास गर्ने/गराउने	निरन्तर	वडास्तरमा	मुख्य प्रकोपको सम्भावित समय अगाडी कम्तिमा १ पटक	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति, अन्य सरोकारवाला

३.१.५ शीघ्र पुनर्लाभ क्षेत्रको सामान्य पूर्वतयारी योजना

विपद् घटना अगावै सबै प्रकोपका लागि गर्नु पर्ने शीघ्र पुनर्लाभ विपद्शोधको सामान्य पूर्वतयारी सम्बन्धी कार्यहरुको योजना देहाय अनुसार तर्जुमा गरिएको छ:

तालिका ३२ शीघ्र पुनर्लाभ क्षेत्रको सामान्य पूर्वतयारी योजना

क.सं.	सामान्य पूर्वतयारीका कार्यहरु	समय	स्थान	परिमाण	मुख्य जिम्मेवार निकाय/संस्था
१	सुरक्षित स्थानमा आपत्कालीन प्रयोजनको लागि खानेपानी टयाङ्की, अपाङ्गता मैत्री, जेष्ठ नागरिक मैत्री, बालमैत्री, लैङ्गिक मैत्री शौचालय तथा बालमैत्री धाराको व्यवस्था गर्ने।	निरन्तर	वडास्तर	सबै वडाहरुमा	पूर्वाधार विकास शाखा, वडा कार्यालय, विपद्शोध

क.सं.	सामान्य पूर्वतयारीका कार्यहरू	समय	स्थान,	परिमाण	मुख्य जिम्मेवार निकाय/संस्था
२	विपद्‌बाट अत्यावश्यक सेवाहरू (जस्तै: सडक, खानेपानी, बिजुली आदि) अवरुद्ध भएमा उक्त सेवा सुचारू गर्न तत्काल प्राविधिक टोली परिचालन गर्ने।	निरन्तर	नगरस्तर /वडास्तर	नगरस्तर मा एक र वडास्तर मा एक	पूर्वाधार विकास शाखा, वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन शाखा र विषयक्षेत्र
३	सम्भावित विपद्‌बाट आर्थिक सामाजिक क्षेत्रमा पर्ने क्षतिको शिघ्र मूल्याङ्कनको लागि टोली गठन गरी प्रशिक्षण दिने।	प्रत्येक वर्ष एक पटक	नगरस्तर	एक पटक	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति, वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन शाखा, नेपाल रेडक्रस सोसाईटी
४	सम्भावित विपद्‌बाट कृषि, पशु, रोजगारी, सेवा, उद्योग, पर्यटन, व्यवपार लगायतका क्षेत्रमा पर्न सक्ने असरहरु न्यूनीकरण गर्ने कियाकलाप तय गरी कार्यान्वयन गर्ने।	विपद् पश्चात तत्काल	नगरस्तर	प्रभावित समुदायमा	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति, वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन शाखा, उद्योग वाणिज्य संघ

३.२ पूर्वानुमानमा आधारित पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य (कार्यविधि) योजना

पूर्वानुमानमा आधारित पूर्वतयारी योजनामा सही पूर्वानुमान र उपलब्ध समयको आधारमा पूर्वतयारीका कार्यहरू निर्धारण गर्नु पर्दछ । यसमा सामान्य सतर्क रहने देखि जोखिमयुक्त ठाउँमा रहेका समुदाय र स्थानान्तरण गर्न मिल्ने धन सम्पत्ति अस्थायी रुपमा सुरक्षित ठाउँमा सार्ने सम्मका कियाकलाप हुन सक्छन्। यस्तो योजना प्रकोपको प्रकृति समय र सम्भावित प्रभावक्षेत्रको धरपर्दो आधिकारिक पूर्वसूचनाको आधारमा तय गरिनु पर्दछ ।

पूर्वानुमानमा आधारित पूर्व कार्यगर्दा अति जोखिममा रहेका व्यक्तिहरुलाई सूचना सम्प्रेषण गर्ने, राहत (नगद तथा सामग्री) वितरण। व्यवस्थापन गर्ने, सुरक्षित आश्रय स्थलमा स्थानान्तरण गर्ने, खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता सम्बन्धी गतिविधि गर्ने, संरचना निर्माण गर्ने जस्ता विभिन्न विपद् पूर्वकार्यहरु कार्यान्वयन गर्दा सामाजिक सुरक्षा प्रणालीमा आवद्ध लाभग्राहीहरुको संकटासंन्नतालाई मध्यनजर गरी उक्त कार्यहरू कम खर्चिलो, छिटो र प्रभावकारी बनाउनका लागि विद्यमान सामाजिक सुरक्षाको तथ्याङ्क र संयन्त्र प्रयोग गरिने छ ।

नगरपालिकामा बाढी पहिरोको जोखिम सम्बन्धी पूर्वसूचनाको आधारमा गरिने अग्रीम प्रतिकार्य देहाय बमोजिम हुनेछ ।

(क) वर्षाको पूर्वानुमान र यसको सम्भावित प्रभावको आधारमा सार्ने

(ख) समुदायले पहिरो दुङ्गा खस्ने र भल बाढीको जोखिमको स्थानीय निगरानी गरेर ।

माथि (क) बमोजिमको वर्षाको पूर्वानुमान जल तथा मौसम विज्ञान विभागबाट प्राप्त गरिनेछ साथै विभागसँग समन्वय गरी नगरपालिका क्षेत्रमा वर्षामापन केन्द्रबाट वर्षाको तत्कालिक अनुगमनको व्यवस्था मिलाइने छ । त्यसैगरी (ख) बमोजिमको जोखिम अनुगमनका लागि सम्बन्धित समुदायिक विपद् व्यवस्थापन समिति मार्फत स्थानीय समुदायलाई आ-आफ्नो क्षेत्रमा पहिरो तथा भलबाढीको जोखिम अनुगमन गर्न परिचालन गरिने छ । साथै आर्थिक प्राविधिक हिसाबले सम्भव भएसम्म पहिरो जोखिम अनुगमन प्रविधि जडान गरिनेछ ।

विभिन्न अवधिको मौसम पूर्वानुमानको सूचना र स्थानीय निगरानीको आधारमा विपद् जोखिम अवस्थाको जानकारी आदानप्रदान गर्न नगरपालिकाको विपद् सम्पर्क अधिकारीको संयोजकत्वमा नगरस्तरमा जोखिम पूर्वानुमान तथा सूचना कार्यदल र सूचना संप्रेषण संयन्त्र (चित्र ३) गठन गरिएको छ । जोखिम पूर्वानुमान तथा सूचना समूह/कार्यदलको विवरण **अनुसूची -९** मा राखिएको छ । सूचना संप्रेषण संयन्त्र मार्फत सम्बन्धित समुदायमा पूर्वसूचना र सम्बन्धित जानकारी पुऱ्याइनेछ । विभिन्न प्रकारको अपाङ्गता भएका वृद्धवृद्धा बालबालिका लगायतका जोखिममा रहेका समुदायसम्म जानकारी पुऱ्याउन उपयुक्त माध्यम र रणनीति अपनाइनेछ ।

उपरोक्त अनुसार दुवै स्रोतबाट प्राप्त हुने सूचनाका आधारमा नगरपालिका अन्तर्गतका विपद् व्यवस्थापन समितिले आवश्यक कदम चाल्नेछन् ।

नगरपालिकामा विपद् व्यवस्थापन सम्पर्क अधिकारी साथै स्वास्थ्य शिक्षा योजना कृषि पशुसेवा प्रशासन सामाजिक विकास महिला तथा बालबालिका लगायतका सम्बन्धित शाखाका कर्मचारी विषयक्षेत्रका विज्ञ व्यक्ति रहेका विषयक्षेत्रगत समूह परिचालन गरिनेछ ।

मौसम पूर्वानुमान तथा पहिरो जोखिमको स्थानीय निगरानीबाट प्राप्त पूर्वाभासका आधारमा देहाय बमोजिम पूर्वतयारी तथा अग्रीम प्रतिकार्य गरिनेछ ।

१. मनसुन परिदृष्यको सूचना

जल तथा मौसम विज्ञान विभागले सामान्यतया वैशाख महिनामा आगामी वर्षामा समग्र वर्षाको अवस्थाको मोटामोटी अनुमान (मनसुन आउटलुक) उपलब्ध गराउँछ । नगरपालिकामा यसको खबर रेडियो टिभि अनलाइन आदिबाट साथै विभागबाट प्रभावमा आधारित मौसम पूर्वानुमान सूचना मार्फत सोझै प्राप्त गर्न सकिनेछ । यो जानकारी नगरपालिकामा प्राप्त भएपछि सम्बन्धित विषयक्षेत्रका कर्मचारी तथा सरोकारवालासँग परामर्श गरी नगरपालिका क्षेत्रमा मनसुन अवधिमा हुनसक्ने प्रभावको अनुमान गरिनेछ ।

मनसुनी वर्षा शुरु भएपछि समुदायमा स्थानीय तहरमा पहिरो जोखिमको निगरानी गर्न र निगरानीकर्तालि पहिरोको जोखिम बढेको वा अर्ली सूचकका आधारमा पहिरो जाने सम्भावना छ भन्ने खबर ल्याउने व्यवस्था गर्न सम्बन्धित वडा तथा सामुदायिक विपद् व्यवस्थापन समिति परिचालन गरिनेछ ।

मनसुन परिदृष्य प्राप्त भएपछि नगरपालिकास्तरमा गरिने पूर्वतयारी तथा अग्रीम प्रतिकार्यका क्रियाकलापहरु देहाय बमोजिम रहेका छन् ।

तालिका २.३ मनसुन परिदृष्य प्राप्त भएपछि गरिने पूर्वतयारी तथा अग्रिम प्रतिकार्यका क्रियाकलाप

क्र.सं.	क्रियाकलाप	समय अवधि	स्थान	मुख्य जिम्मेवार
१	मनसुन परिदृष्य अनुसार नगरपालिका क्षेत्रमा पर्ने सबैले सम्भावित प्रभावको विश्लेषण गरी स्थानीय परिदृष्य तयार गर्ने ।	मनसुन परिदृष्य प्राप्त भएको तीन दिन भित्र	नगरपालिकाको कार्यालय	जोखिम पूर्वानुमान तथा सूचना समूह संयोजक
२	स्थानीय परिदृष्य सहितको मनसुन परिदृष्य समुदायसम्म जानकारी गराउने	मनसुन परिदृष्य प्राप्त भएको चार दिन भित्र	नगरपालिकाका सबै समुदाय सरोकारवालासम्म	जोखिम पूर्वानुमान तथा सूचना समूह संयोजक
३	पहिरो तथा डुङ्गा खस्ने जोखिम भएकका निगरानीकर्तालाई प्रशिक्षण प्रदान गर्ने	जेठ १० अगावै	सबै वडाका सा. वि. व्य. स.	जोखिम पूर्वानुमान तथा सूचना समूह संयोजक
४	वर्षाको तत्काल अनुगमन गर्न वर्षामापन केन्द्रको स्तरोन्नति र थप केन्द्र साथै नगरपालिकामा डिस्प्ले बोर्ड स्थापना गर्न जल तथा मौसम विज्ञान विभागसँग समन्वय गर्ने ।	चैत मसान्त अगावै	नगरपालिकाको उपयुक्त स्थानमा	विपद् व्यवस्थापन सम्पर्क अधिकारी
५	नगरपालिकाको समुदायिक विपद् व्यवस्थापन समितिका कार्यदलसम्मको पूर्वसूचना संयन्त्र र सञ्चार जडा अद्यावधिक गर्ने ।	जेठ १० अगावै	नगरपालिकाका सबै समुदायसम्म	आपत्कालीन कार्यसञ्चालन केन्द्र
६	नगर विपद् व्यवस्थापन समितिको बैठक गरी पूर्वतयारीको समिक्षा र अपुग तयारी पुरा गर्ने विषयमा छलफल गर्ने ।	खबर पाएको सात दिन भित्र	नगरपालिका कार्यालय वा जोकिएको ठाउँमा	नगर प्रमुख प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत
७	विभिन्न स्तरको जोखिममा रहेका समुदाय तथा घरधुरीको तथ्याङ्क अध्यावधिक गर्ने	वैशाख मसान्त भित्र	नगरपालिकाको डाटाबेसमा	जोखिम पूर्वानुमान तथा सूचना समूह संयोजक
८	बाढीपहिरोको जोखिममा रहेका समुदायमा रहेका विभिन्न प्रकारको अपाङ्गता भएका बालबालिका बृद्धबृद्धाको तथ्याङ्क विवरण अद्यावधिक गर्ने	जेठ ५ भित्र	नगरपालिकाको कार्यालय	सामाजिक विकास शाखा
९	क्षेत्रगत सरोकारवालासँग समन्वय र	जेठ ५ भित्र	नगरपालिका क्षेत्र	सम्बन्धित

क्र.सं.	क्रियाकलाप	समय अवधि	स्थान	मुख्य जिम्मेवार
	बैठक : शिक्षा स्वास्थ्य उद्योग व्यवसाय बजार सञ्चार विद्युत यातायात सुरक्षा निकायहरू दूरसञ्चार पत्रकार आदि ।			विषयक्षेत्रगत समूह नेतृत्व
१०	सुरक्षित स्थानहरूको विवरण अद्यावधिक गर्ने साथै अपुग स्थान पूर्ति गर्न थप स्थानको पहिचान र निर्धारण गर्ने गराउने	जेठ ४ भित्र	नगरपालिकाको सबै क्षेत्र	सम्बन्धित वडाअध्यक्ष
११	विपद् प्रतिकार्यको लागि आकस्मिक बजेट तथा सामग्रीको व्यवस्था गर्ने	जेठ मसान्त भित्र	विपद् व्यवस्थापन शाखा	नगर प्रमुख
१२	बैशाख — असारको सामाजिक सुरक्षा भत्ता वितरण गर्ने ।	जेठको दोस्रो हप्ता	नगरपालिका सबै समुदायमा	नगर प्रमुख प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत
१३	बाढी पहिरोको उच्च जोखिममा रहेका बस्ती घरधुरी सुरक्षित ठाउँमा सर्न अनुरोध गर्ने ।	नगर वि.व्य. समितिको बैठकको निर्णय बमोजिम	नगरपालिकाका सबै समुदायमा	विपद् सम्पर्क अधिकारी
१४	परिदृष्यका आधारमा कार्यदल/विषयक्षेत्रगत समूह/क्लष्टरहरूको योजना अद्यावधिक गर्ने ।	जेठ पहिलो हप्ता	नगरपालिकाको कार्यालय	विषयक्षेत्रगत समूह नेतृत्व ।
१५	सामुदायिक वि.व्य.स.लाई सम्भव हुने जोखिम अन्तीकरण गर्न अनुरोध गर्ने ।	चैत्र मसान्त भित्र	सबै वडा	वडा अध्यक्ष
१६	नगरपालिका आपत्कालीन कार्यसञ्चालन केन्द्रलाई क्रियाशील बनाउने ।	बैशाख मसान्त भित्र	नगरपालिका कार्यालय	प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत
१७	समुदायमा तथा नगरपालिका स्तरमा परिदृष्यमा आधारित नमुना घटना अभ्यास गर्ने	बैशाख मसान्त भित्र	सम्बन्धित समुदाय तथा नगरपालिकास्तरमा	समग्र व्यवस्थापन खोज तथा उद्धार विषयक्षेत्र नेतृत्व
१८	घटना अभ्यासका आधारमा देखिएका कमिकमजोरी सुधार गरी विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना परिमार्जन गर्ने	जेठ १० भित्र	नगरपालिका वडा र सम्बन्धित समुदाय	विपद् सम्पर्क अधिकारी
१९	आवश्यक सेवाका सामग्री पायक पर्ने सुरक्षित स्थानमा भण्डारण गर्ने गराउने	जेठ १० अगावै	नगरपालिका क्षेत्र तथा अन्य पायक पर्ने ठाउँ	आपत्कालीन आश्रय शिविर समन्वय तथा

क्र.सं.	क्रियाकलाप	समय अवधि	स्थान	मुख्य जिम्मेवार
				व्यवस्थापन र गैरखाद्य सामग्री विषयक्षेत्रगत समूह नेतृत्व
२०	पहिरोको जोखिमयुक्त ठाउँमा जमिन चर्केको धाँजा फाटेको भए समुदायबाट पुर्ण खबर जटाउन परिचालन गर्ने र समुदायले एक्लै नसक्ने ठाउँमा नगरपालिकाले समन्वय गर्ने	जेठ १० गतेदेखि र तत्पश्चात निरन्तर	नगरपालिकाका सबै समुदायमा	जोखिम पूर्वानुमान तथा सूचना विषयक्षेत्रगत समूह नेतृत्व
२१	जोखिममा रहेका समुदायमा पशुपक्षीलाई सुरक्षित ठाउँमा सार्ने सुरक्षित स्थानको विवरण अद्यावधिक गर्ने ।	वैशाख मसान्तसम्म	नगरपालिका क्षेत्र तथा अन्य पायक पर्ने ठाउँ	आपत्कालीन आश्रय शिविर समन्वय तथा व्यवस्थापन र गैरखाद्य सामग्री विषयक्षेत्रगत समूह नेतृत्व
२२	वर्षायाममा खाद्यान्न औषधि तथा अन्य आवश्यक सामाग्री सेवा अभाव हुन नदिन आवश्यक व्यवस्थाका लागि नगरपालिका क्षेत्रका सुरक्षा निकाय यातायात व्यवसायी संघ उद्योग वाणिज्य संघ पर्यटन व्यवसायी र अन्य आवश्यक निकायसँग समन्वय गर्ने र चाहिने सामग्रीहरुको भण्डारण र तयारी गर्न लगाउने ।	जेठ पहिलो हप्ता	नगरपालिका क्षेत्र तथा अन्य पायक पर्ने ठाउँ	नगरपालिकाको सम्बन्धित शाखा सम्बन्धित विषयक्षेत्रगत समूह नेतृत्व ।
२३	विद्यालय व्यवस्थापन समिति शिक्षकसँग वर्षायाममा हुनसक्ने विपद् जोखिम र अपनाउनुपर्ने सावधानीका बारेमा छलफल गर्ने विद्यालय सुरक्षा योजना कार्यान्वयन गर्न अनुरोध गर्ने ।	जेठ १५ गतेदेखि	नगरपालिकामा रहेका सबै विद्यालयका सबै कक्षामा	शिक्षा शाखा आपत्कालीन आश्रय शिविर समन्वय तथा व्यवस्थापन र गैरखाद्य सामग्री विषयक्षेत्रगत समूह नेतृत्व
२४	विद्यालय परिसर सार्वे विद्यालय जान आउन बाटोमा जाँदा पहिरोको जोखिमयुक्त ठाउँमा विशेष सतर्कता	जेठ १५ गतेदेखि र तत्पश्चात	नगरपालिकामा रहेका सबै विद्यालय र त्यहाँ जाने आउने मार्ग	शिक्षा शाखा

क.सं.	क्रियाकलाप	समय अवधि	स्थान	मुख्य जिम्मेवार
	अपनाउने लगाउने ।	निरन्तर		
२४	पहिरोग्रस्त सडकखण्डमा सूचना बोर्ड राख्ने व्यवस्था गर्ने गराउने ।	जेठ १५ अगाबै	बैठकको निर्णयमा तोकिएको स्थान क्षेत्र ।	प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत
२५	पूर्वतयारी उद्धार र राहतका लागि जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति तथा विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धित अन्य निकायसँग समन्वय गर्ने	मनसुन शुरु हुनु अगाबै	अन्य स्थानीय तह जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति, प्रदेश र संघीय निकाय संघसंस्था	नगर प्रमुख विपद् सम्पर्क अधिकारी
२७	मनसुन परिदृष्य बमोजिम आवश्यकता अनुसार विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना परिमार्जन गर्ने ।	मनसुन शुरु हुनु अगाबै	नगरपालिका कार्यालय	विपद् सम्पर्क अधिकारी

२. दुई हप्ता अगाबै प्राप्त हुने (पन्ध्र दिनको) मौसम पूर्वानुमान सूचना

जल तथा मौसम विज्ञान विभागले आगामी १५ दिनमा ठूलो वर्षा हुन सक्छ र त्यसले पहिरो बाढी हुन सक्छ भन्ने अनुमान उपलब्ध गराउँछ । नगरपालिकामा यसको खबर रेडियो टिभि जनताहुदै आदिबाट साथै विभागबाट प्रभावमा आधारित मौसम पूर्वानुमान सूचना मार्फत सोझै प्राप्त गर्न सकिनेछ । यो जानकारी नगरपालिकामा प्राप्त भएपछि सम्बन्धित विषयक्षेत्रका कर्मचारी तथा सरोकारवालासँग परामर्श गरी नगरपालिका क्षेत्रमा हुनसक्ने प्रभावको विश्लेषण गरिनेछ । वर्षा लाग्नेछ यो खबर जुनसुकै दिनमा पनि आउन सक्छ । विगतको अनुभवमा यस्तो अवधिको पूर्वानुमान कयौं भएको पाइन्छ तापनि उपलब्ध भएमा यो पूर्वानुमान महत्वपूर्ण हुने भएकोले यस योजनामा समावेश गरिएको छ । यो खबर पाएपछि १५ दिन भित्र भारि वर्षा हुन सक्छ । तसर्थ अब आउने सूचनाको आरोमा बनाखो हुन सम्बन्धित वडा समुदाय तथा सरोकारवालालाई सजग गराई आपत्कालीन कार्यसञ्चालन केन्द्रलाई थप सक्रिय बनाइने छ ।

अनुमानित मौसम तथा विपद् जोखिम अवस्थाको जानकारी नगरपालिकाको आपत्कालीन कार्यसञ्चालन केन्द्रबाट नगरस्तरीय पूर्वसूचना संयन्त्र मार्फत सम्बन्धित समुदायमा पुऱ्याइनेछ । विभिन्न प्रकारको अपाङ्गता भएका वृद्धवृद्धा बालबालिका लगायतका जोखिममा रहेका समुदायसम्म जानकारी पुऱ्याउन उपयुक्त माध्यम र रणनीति अपनाइनेछ ।

अर्कोतर्फ स्थानीय तहमा गरिने पहिरो जोखिमको निगरानीबाट वा अन्य सूचकका आधारमा पहिरो जाने सम्भावना छ भन्ने जानकारी प्राप्त भएमा जोखिममा रहेका समुदायलाई सार्न सम्भव हुने धनमाल सहित सुरक्षित स्थानमा तत्काल स्थानान्तरण गर्न पहल गरिनेछ । सामान्यतया निगरानीबाट पनि दिन भित्रै पहिरो जान सक्छ वा ढुङ्गा खस्न सक्छ भन्ने निश्चित गर्न सम्भव हुँदैन । तसर्थ जोखिमको जानकारी प्राप्त भएपछि सम्भव भएसम्म जोखिम कम गर्ने जोखिम रहेका ठाउँका बासिन्दालाई अन्यत्र सार्ने र जोखिम क्षेत्रमा आवतजावत बन्द गर्ने उपायहरु गरिनेछ ।

नगरपालिकामा दुई हप्ता अगावै (पन्ध्र दिनको) मौसम पूर्वानुमान सूचना प्राप्त भएपछि देहाय बमोजिम पूर्वतयारी तथा अग्रीम प्रतिकार्य गरिनेछ ।

तालिका २.१ दुई हप्ता अगावै प्राप्त हुने मौसम पूर्वानुमान सूचनाको पूर्वतयारी तथा अग्रिम प्रतिकार्य

क्र.सं.	क्रियाकलाप	समय अवधि	स्थान	मुख्य जिम्मेवार
१	सूचनाको विश्लेषण गरी स्थानीय परिवेश अनुसार परिमार्जन गर्ने	दुई दिन भित्र	नगरपालिका कार्यालय आपतकालीन कार्यसञ्चालन केन्द्र	जोखिम पूर्वानुमान तथा सूचना विषयक्षेत्रगत समूह नेतृत्व
२	सामुदायिक वि.व्य.स. समुदाय र सरोकारवालालाई सुझाव सहितको परिमार्जित सूचना सम्प्रेषण गर्ने ।	तीन दिन भित्र	नगरपालिकाका सबै वडा समुदाय र क्षेत्र	जोखिम पूर्वानुमान तथा सूचना विषयक्षेत्रगत समूह नेतृत्व
३	समुदायमा त्रास फैलिन नदिन सचेतना कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने ।	पूर्वसूचना सम्प्रेषणसँगै	सबै समुदाय र सरोकारवाला	जोखिम पूर्वानुमान तथा सूचना विषयक्षेत्रगत समूह नेतृत्व
४	पूर्वानुमानमा अन्तरर्निहित अनिश्चितता (False alarm) को बारेमा आम समुदायलाई सचेत गर्ने र सञ्चार माध्यमलाई पनि यस विषयमा अवगत गराउने ।	पूर्वसूचना सम्प्रेषणसँगै र निरन्तर	सबै समुदाय र सरोकारवाला	जोखिम पूर्वानुमान तथा सूचना विषयक्षेत्रगत समूह नेतृत्व
५	विधागबाट सूचना प्राप्त भएको तीन दिन भित्र बाढिबिसे नगरपालिका विपद् व्यवस्थापन समितिको बैठक गर्ने । उक्त बैठकमा:-	तीन दिन भित्र	नगरपालिकाको कार्यालय वा तोकिएको स्थान	नगर प्रमुख
६	मनसुन परिदृष्य प्राप्त भएपछि बसेको बैठकले गरेका निर्णयहरु बमोजिमका काम पुरा भए नभएको पुनरावलोकन गरी अपुरा काम तत्काल पुरा गर्ने गराउने ।	बैठकमा निर्णय भए बमोजिम	नगरपालिका तोकिएको वडा समुदाय वा निकाय	नगर प्रमुख

क.सं.	कियाकलाप	समय अवधि	स्थान	मुख्य जिम्मेवार
७	पहिरोको उच्च जोखिममा रहेका घरधुरीलाई सुरक्षित स्थानमा सर्न अनुरोध गर्ने ।	नगरकार्यपालिकाको बैठकको निर्णय पश्चात तत्काल	सम्बन्धित समुदाय सबै	विपद् सम्पर्क अधिकारी
८	बालबालिका अपाङ्गता भएका वृद्धवृद्धा गर्भवती सुत्केरी लगायतका जोखिम समूहका व्यक्तिहरुलाई सुरक्षित ठाउँमा राख्न लगाउने ।	नगरकार्यपालिकाको बैठकको निर्णय पश्चात तत्काल	सम्बन्धित समुदाय सबै	महिला तथा बालबालिका शाखा प्रमुख
८	जोखिम क्षेत्रमा रहेका समुदायका पशुपक्षीलाई सुरक्षित ठाउँमा सार्न अपिल गर्ने वा अनिवार्यरुपमा सार्न लगाउने ।	नगरकार्यपालिकाको बैठकको निर्णय पश्चात तत्काल	सम्बन्धित समुदाय सबै	पशुसेवा शाखा प्रमुख
८	सुरक्षित स्थानमा आवश्यक सामग्री र आधारभुत सेवा सुविधाको निरीक्षण गरी अपुग क्षमताको परिपूर्ति गर्ने गराउने ।	नगरकार्यपालिकाको बैठकको निर्णयमा तोकिए बमोजिम	नगरकार्यपालिकाको बैठकको निर्णयमा तोकिएका स्थान	वडा अध्यक्ष आपत्कालिन आश्रय शिविर समन्वय तथा गैरखाद्य सामग्री विषयक्षेत्रगत समूह नेतृत्व
१०	विपद् व्यवस्थापन र क्षति न्युनिकरणका लागि आवश्यक सामग्रीको व्यवस्था गर्ने ।	नगरकार्यपालिकाको बैठकको निर्णयमा तोकिए बमोजिम	नगरकार्यपालिकाको बैठकको निर्णयमा तोकिएका स्थान	वडा अध्यक्ष सम्बन्धित विषय क्षेत्रगत नेतृत्व
११	राजमार्ग तथा अन्य सडक आसपासमा पहिरो खस्ने तथा ढुङ्गा खस्ने जोखिम नियन्त्रणलाई यस कियाशील बनाउने ।	वर्षायमा भरि निरन्तर	अरुणिको खाल्डिचौर — मुई राजमार्ग तथा समुदायमा पुग्ने पहुँचमार्गहरु	प्रमुख प्रशासकिय अधिकृत
१२	अवस्था हेरी जोखिममा रहेका समूह तथा समुदायलाई सुरक्षित स्थानमा सार्ने व्यवस्था मिलाउने ।	नगरकार्यपालिकाको बैठकको निर्णयमा तोकिए बमोजिम	नगरकार्यपालिकाको बैठकको निर्णयमा तोकिएका स्थान	वडा अध्यक्ष आपत्कालिन आश्रय शिविर समन्वय तथा गैरखाद्य सामग्री विषयक्षेत्रगत समूह
१३	मौसमको आगामी सूचनाको	पूर्वानुमानको सूचना	नगरपालिका क्षेत्रका	जोखिम पूर्वानुमान

क.सं.	कियाकलाप	समय अवधि	स्थान	मुख्य जिम्मेवार
	खबाल गर्न सार्थे आतङ्कित नभई पूर्वतयारी र सजग रहन सूचना गर्ने आपत्कालिन अवस्थामा गर्नुपर्ने र गर्न नहुने काम कर्तव्य र जिम्मेवारीका बारेमा समुदाय र सरोकारवालालाई उचित सञ्चार माध्यमबाट जानकारी गराउने	सम्प्रेषणसँगै र उपयुक्त समयमा निरन्तर	सम्बन्धित समुदाय र सरोकारवाला सबै	तथा सूचना विपदव्यवस्थापन समूह नेतृत्व

३. एक हप्ता अगावै प्राप्त हुने (सात दिनसम्मको) मौसम पूर्वानुमान सूचना

जल तथा मौसम विज्ञान विभागले आगामी सात दिन (सामान्यतया आगामी तीन दिनदेखि सात दिनसम्म) मा ठूलो वर्षा हुन सक्छ र त्यसले पहिरो जाही हुन सक्छ भन्ने अनुमान उपलब्ध गराउँछ । नगरपालिकामा यसको खबर रेडियो टिभि अनलाइन आदिबाट सार्थे विभागबाट प्रभावमा आधारित मौसम पूर्वानुमान सूचना मार्फत सोझै प्राप्त गर्न सकिनेछ । वर्षा लगेपछि यो खबर जुनसुकै दिनमा पनि आउन सक्छ । यो खबर पाएपछि आगामी सात दिन भित्र भारि वर्षा शुरु हुन सक्छ । तसर्थ अब आर्को सूचनाको बारेमा चनाखो रहन सम्बन्धित सबैलाई सजग गराइनेछ ।

अनुमानित मौसम तथा विपद् जोखिम अवस्थाको जानकारी नगरपालिकाको आपत्कालीन कार्यसञ्चालन केन्द्र नगरस्तरीय पूर्वसूचना संयन्त्र मार्फत सम्बन्धित समुदायमा पुऱ्याइनेछ । विभिन्न प्रकारको अपाङ्गता भएका वृद्धवृद्धा बालबालिका लगायतका जोखिममा रहेका समुदायसम्म जानकारी पुऱ्याउन उपयुक्त माध्यम र रणनीति अपनाइनेछ ।

अर्कोतर्फ स्थानीय तवरमा पहिरो जोखिमको निगरानीबाट वा अरु सूचकका आधारमा पहिरो जाने सम्भावना छ भन्ने जानकारी प्राप्त भएमा जोखिममा रहेका समुदायलाई सार्न सम्भव हुने धनमाल सहित सुरक्षित स्थानमा तत्काले स्थानान्तरण गर्न पहल गरिनेछ । निगरानीबाट यति दिन भित्रै पहिरो जान सक्छ वा हुन्छ खस्न सक्छ भन्ने निश्चित गर्न सम्भव हुँदैन । तसर्थ जोखिमको जानकारी प्राप्त भएपछि सम्भव भएसम्म जोखिम कम गर्ने जोखिम रहेका ठाउँका बासिन्दालाई अन्यत्र सार्ने र जोखिम क्षेत्रमा आवतजावत बन्द गर्ने उपायहरु अवलम्बन गरिनेछ ।

नगरपालिकामा एक हप्ता अगावै (सात दिनसम्मको) मौसम पूर्वानुमान सूचना प्राप्त भएपछि देहाय बमोजिम पूर्वतयारी तथा अग्रीम प्रतिकार्य गरिनेछ ।

तालिका २.३ एक हप्ता अगावै (सात दिनसम्मको) मौसम पूर्वानुमान सूचनाको पूर्वतयारी तथा अग्रीम प्रतिकार्य

क.सं.	कियाकलाप	समय अवधि	स्थान	मुख्य जिम्मेवार
१	सूचना विश्लेषण गरी स्थानीय परिवेश अनुसार परिमार्जन गर्ने	तत्काले	आपत्कालिन कार्यसञ्चालन केन्द्र	जोखिम पूर्वानुमान तथा सूचना विपदव्यवस्थापन समूह नेतृत्व

क्र.सं.	कियाकलाप	समय अवधि	स्थान	मुख्य जिम्मेवार
२	सुझाव सहितको परिमार्जित सूचना जारि गर्ने पूर्वसूचना संयन्त्र मार्फत संप्रेषण गर्ने ।	परिमार्जन भएपछि	पूर्वसूचना संयन्त्र मार्फत सबै समुदाय सरोकारवालासम्म	जोखिम पूर्वानुमान तथा सूचना विषयक्षेत्रगत समूह नेतृत्व
३	विधागबाट सूचना प्राप्त भएको दुई घित्त विपद् व्यवस्थापन समिति/नगरकार्यपालिकाको बैठक गर्ने ।	दुईदिन भित्र	नगरपालिकाको कार्यालय वा तोकिए बमोजिम	नगर प्रमुख
४	घलबाढी पहिरो तथा डुबा खस्ने जोखिमको स्थानीय निगरानी थप सक्रिय बनाउने ।	तत्काल र निरन्तर	नगरपालिकाको सबै क्षेत्र र समुदायमा	जोखिम पूर्वानुमान तथा सूचना विषयक्षेत्रगत समूह नेतृत्व
५	समुदायको निगरानीबाट प्राप्त सूचना अनुसार आवश्यक जोखिम कम गर्ने र जोखिममा रहेका समुदायलाई सुरक्षित स्थानमा सर्न लगाउने	बैठकको निर्णय बमोजिम तत्काल	सम्बन्धित स्थान र समुदाय	वडा अध्यक्ष आपत्कालीन आश्रय शिविर समन्वय तथा गैरखाद्य सामग्री विषयक्षेत्रगत
६	वडा र सार्वजनिकलाई सुरक्षित स्थानहरू र सामग्री यथाशीघ्र गर्न अनुरोध गर्ने ।	बैठकको निर्णय बमोजिम	सबै वडा र समुदायमा	आपत्कालीन आश्रय शिविर समन्वय तथा गैरखाद्य सामग्री विषयक्षेत्रगत
७	सुरक्षित आश्रयस्थलमा जाने बाटो तथा आधारभूत सेवा सामग्री सुचारु गर्ने गराउने ।	बैठकको निर्णय बमोजिम तत्काल	बैठकको निर्णयमा तोकिए बमोजिमका स्थानमा	आपत्कालीन आश्रय शिविर समन्वय तथा गैरखाद्य सामग्री विषयक्षेत्रगत
८	विपद्को बेला बिजुली र टेलिफोन नेटवर्क हुन नसक्ने हुँदा सोलार बत्ती चार्जर, रिचार्जेबल कार्ड जस्ता सामग्रीको जोहो गर्न लगाउने ।	निरन्तर	नगरपालिका क्षेत्रका सबै समुदाय र सरोकारवाला	जोखिम पूर्वानुमान तथा सूचना विषयक्षेत्रगत समूह
९	उच्च जोखिममा रहेका समुदाय सुरक्षित स्थानमा सर्न बाँकी भए सर्न अनुरोध गर्ने गर्ने ।	बैठकको निर्णय बमोजिम	सम्बन्धित वडा समुदायमा	प्रमुख प्रशासकिय अधिकृत
१०	पहिरोको जोखिममा रहेका	बैठकको निर्णय	सम्बन्धित वडा	पशुसेवा शाखा प्रमुख

क्र.सं.	कियाकलाप	समय अवधि	स्थान	मुख्य जिम्मेवार
	समुदायका पशुपक्षीलाई सुरक्षित स्थानमा सार्न अनुरोध गर्ने ।	जोखिम	समुदाय	
११	मौसमको आगामी सूचनाको ख्याल गर्न साथै आवद्धित नभई पूर्वतयारी र सजग रहन सूचना गर्ने आपत्कालीन अवस्थामा गर्नुपर्ने र गर्न नहुने काम कर्तव्य र जिम्मेवारीका बारेमा समुदाय र सरोकारवालालाई उचित सञ्चार माध्यमबाट सचेतना कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने ।	सूचना सम्प्रेषणसँगै र निरन्तर	सम्बन्धित समुदाय र सरोकारवाला	जोखिम पूर्वानुमान तथा सूचना विषयक्षेत्रगत समूह
१२	भारि वर्षा भलबाढी तथा पहिरोबाट क्षति हुन सक्ने बालिनालि स्याहार्न सकिने अवस्थामा भए स्याहार्न अनुरोध गर्ने ।	सूचना सम्प्रेषणसँगै र निरन्तर	सम्बन्धित समुदाय	कृषि शाखा
१३	जिल्ला प्रशासन कार्यालय/आपत्कालीन कार्यसञ्चालन केन्द्रसँग समन्वयमा रहने	आवश्यकता अनुसार	नगरपालिकाको कार्यालय	नगर प्रमुख प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

४. तीन दिन अगावै प्राप्त हुने (आगामी तीन दिनसम्मको) मौसम पूर्वानुमान सूचना

जल तथा मौसम विज्ञान विभागले आगामी तीन दिनमा ठूलो वर्षा हुन सक्छ र त्यसले पहिरो बाढी हुन सक्छ भने अनुमान उपलब्ध गराउँछ । नगरपालिकामा यसको खबर रेडियो टिभि अनलाइन आदिबाट साथै विभागबाट प्रभावमा आधारित मौसम पूर्वानुमान सूचना मार्फत सोझै प्राप्त गर्न सकिनेछ । वर्षा लागेपछि यो खबर जुनसुकै दिनमा पनि आउन सक्छ । यो खबर पाएपछि आगामी तीन दिन भित्र भारि वर्षा शुरु हुन सक्छ । तसर्थ अब आको सूचनाको आधारमा चनाखो रहन सम्बन्धित सबैलाई सजग गरिनेछ ।

अनुमानित मौसम तथा विपद् जोखिम अवस्थाको जानकारी नगरपालिकाको आपत्कालीन कार्यसञ्चालन केन्द्र नगरस्तरीय पूर्वसूचना संयन्त्र मार्फत सम्बन्धित समुदायमा पुऱ्याइनेछ । विभिन्न प्रकारको अपाङ्गता भएका वृद्धवृद्धा बालबालिका लगायतका जोखिममा रहेका समुदायसम्म जानकारी पुऱ्याउन उपयुक्त माध्यम र रणनीति अपनाइनेछ ।

अर्कोतर्फ स्थानीय तहमा पहिरो जोखिमको निगरानीबाट वा विभिन्न सूचकका आधारमा पहिरो जाने सम्भावनाको जानकारी प्राप्त हुन सक्नेछ । यसमा यति दिन भित्रै पहिरो जान सक्छ वा दुइटा खस्न सक्छ

भन्ने हौकुवा गर्न सकिने पाहिँ हुँदैन । तसर्थ जोखिमको जानकारी प्राप्त भएपछि सम्भव भएसम्म जोखिम कम गर्ने, जोखिम रहेका ठाउँका बासिन्दालाई अन्यत्र सार्ने र जोखिम क्षेत्रमा आवतजावत बन्द गर्ने उपायहरू अवलम्बन गरिनेछ ।

आगामी तीन दिनसम्मको मौसम पूर्वानुमान सूचना प्राप्त भएपछि देहाय बमोजिम पूर्वतयारी तथा अग्रीम प्रतिकार्य गरिनेछ ।

तालिका २.६ तीन दिन अगाडि प्राप्त हुने मौसम पूर्वानुमान सूचनाको पूर्वतयारी तथा अग्रिम प्रतिकार्य

क.सं.	कियाकलाप	समय अवधि	स्थान	मुख्य जिम्मेवार
१	सूचना विश्लेषण गरी स्थानीय परिवेश अनुसार परिमार्जन गर्ने	तत्काल	आपत्कालीन कार्यसञ्चालन केन्द्र नगरकार्यपालिकाको कार्यालय	जोखिम पूर्वानुमान तथा सूचना विषयक्षेत्रगत समूह
२	परिमार्जित सूचना जारि गर्ने पूर्वसूचना तथा आपात्कालीन सञ्चार सम्पन्न मार्फत सम्प्रेषण गर्ने	परिमार्जन भएपछि तत्काल	नगरपालिकाको सबै समुदाय र सरोकारवाला	जोखिम पूर्वानुमान तथा सूचना विषयक्षेत्रगत समूह
३	विभागबाट सूचना प्राप्त भएको ६ घण्टा भित्र /नगरकार्यपालिका/विपद व्यवस्थापन समिति को बैठक बसी छलफल गर्ने ।	६ घण्टा भित्र	नगरपालिकाको कार्यालय वा तोकिएको स्थान	नगर प्रमुख
४	अवस्था हेरी माइकिङ गर्ने साइरन बजाउने । समुदायमा पनि माइकिङ गरी सूचना गर्ने पूर्वनिर्धारित सङ्केत बमोजिम साइरन, सिट्टी बजाउन सुझाव दिने ।	बैठकको निर्णय बमोजिम	तोकिएका स्थान समुदाय	जोखिम पूर्वानुमान तथा सूचना विषयक्षेत्रगत समूह
५	जोखिममा रहेका समुदायलाई सुरक्षित ठाउँमा सर्न अनुरोध गर्ने	बैठकको निर्णय बमोजिम	तोकिएका समुदाय	विपद सम्पर्क अधिकारि
६	स्थानीय जोखिम निगरानीलाई थप सक्रिय बनाउने	तत्काल र वर्षायाम भरि निरन्तर	सबै क्षेत्र र समुदाय	वडा अध्यक्ष जोखिम पूर्वानुमान तथा सूचना विषयक्षेत्रगत समूह
७	समुदायमा सचेतना सञ्चालन गर्ने	वर्षायाम भरि निरन्तर		जोखिम पूर्वानुमान तथा सूचना

क.सं.	क्रियाकलाप	समय अवधि	स्थान	मुख्य जिम्मेवार
				विषयक्षेत्रगत समूह सम्बन्धित विषयक्षेत्र गत समूह
८	विभागसँग सम्पर्कमा रही मौसम सम्बन्धी अद्यावधिक जानकारी लिने	आवश्यकता अनुसार निरन्तर	नगरपालिकाको कार्यालय आपत्कालीन कार्यसञ्चालन केन्द्र	आपत्कालीन कार्यसञ्चालन केन्द्र प्रमुख
९	विषयक्षेत्र सक्रिय बनाउने ।	बैठकको निर्णय बमोजिम	नगरपालिका	सम्बन्धित विषयक्षेत्र गत समूह नेतृत्व
१०	अस्थाइ आधारभूत सेवा सुविधा र सुरक्षाको व्यवस्था गर्ने गराउने	आश्रयस्थलमा सम्बन्धित परिवार बसोबास गर्नसुरु गरे पछी	सम्भावित आश्रय स्थल	सबै विषयक्षेत्र समूह नेतृत्व
११	सुरक्षा निकायसँग समन्वय गरी सम्भावित सहायता आवश्यकताबारे जानकारी गराउने ।	तत्काले	नगरपालिका र नजिक अवस्थित सुरक्षा निकाय	नगर प्रमुख प्रमुख प्रशासकिय अधिकृत
१२	जिल्ला प्रशासन कार्यालय/आपत्कालीन कार्यसञ्चालन केन्द्रसँग समन्वयमा रहने ।	आवश्यकता अनुसार	नगरपालिकाको कार्यालय	स्थानिय आपतकालिन कार्य सञ्चालन केन्द्र प्रमुख

५) चौबीस घण्टा अगावै प्राप्त हुने (एक दिनसम्मको) मौसम पूर्वानुमान सूचना

जल तथा मौसम विज्ञान विभागले आगामी तीन दिनमा ठूलो वर्षा हुन सक्छ र त्यसले पहिरो बाढी हुन सक्छ भन्ने अनुमान उपलब्ध गराउँछ । नगरपालिकामा यसको खबर रेडियो टिभि जनलाइन आदिबाट साथै विभागबाट प्रभावमा आधारित मौसम पूर्वानुमान सूचना मार्फत नोडल प्राप्त गर्न सकिनेछ । वर्षा लागेपछि यो खबर जुनसुकै दिनमा पनि आइन सक्छ । तसर्थ अब आउने सूचनाको आरेमा चनाखो रहन सम्बन्धित सबैलाई सजग गरिनेछ ।

अनुमानित मौसम तथा विपद् जोखिम अवस्थाको जानकारी नगरपालिकाको आपत्कालीन कार्यसञ्चालन केन्द्र बाट नगरस्तरीय सूचना संयन्त्र मार्फत सम्बन्धित समुदायमा पुऱ्याइनेछ । विभिन्न प्रकारको अपाङ्गता भएका वृद्धवृद्धा बालबालिका लगायतका जोखिममा रहेका समुदायसम्म जानकारी पुऱ्याउन उपयुक्त माध्यम र रणनीति अपनाइनेछ ।

स्थानीय तहमा पहिरो जोखिमको निगरानीबाट विभिन्न सूचकका आधारमा अब पहिरो जाने सम्भावना छ भन्ने जानकारी प्राप्त हुन सक्छ । जोखिमको जानकारी प्राप्त भएपछि सम्भव भएसम्म जोखिम

कम गर्ने जोखिम रहेका ठाउँका बासिन्दालाई अन्यत्र सार्ने र जोखिम क्षेत्रमा आवतजावत बन्द गर्ने उपायहरू अवलम्बन गरिनेछ ।

नगरपालिकामा चौबीस घण्टाको मौसम पूर्वानुमान सूचना प्राप्त भएपछि देहाय बमोजिम पूर्वतयारी तथा अग्रीम प्रतिकार्य गरिनेछ ।

तालिका २.७ चौबीस घण्टा अगावै प्राप्त हुने सम्भव पूर्वानुमान सूचनाको पूर्वतयारी तथा अग्रीम प्रतिकार्य

क.सं.	क्रियाकलाप	समय अवधि	स्थान	मुख्य जिम्मेवार
१	सूचना विश्लेषण गरी स्थानीय परिवेश अनुसार परिमार्जन गर्ने	तत्काल	नगरपालिकाको कार्यालय आपत्कालीन कार्यसञ्चालन केन्द्र	जोखिम पूर्वानुमान तथा सूचना विषयक्षेत्रगत समूह
२	परिमार्जित सूचना जारि गर्ने पूर्वसूचना संयन्त्र मार्फत सबै समुदाय र सरोकारवालालाई सम्प्रेषण गर्ने ।	परिमार्जन भएपछि तत्काल	नगरपालिकाको सबै समुदाय र सरोकारवाला	विपद् सम्पर्क अधिकारी आपत्कालीन कार्यसञ्चालन केन्द्र प्रमुख
३	विभागबाट सूचना प्राप्त भएको एक घण्टा भित्र नगरकार्यपालिका/ वा तोकिएका अधिकारीहरूको को बैठक गरी छलफल गर्ने ।	एक घण्टा भित्र	नगरपालिकाको कार्यालय वा तोकिएको स्थान	नगर प्रमुख
४	आवश्यकता अनुसार माइकिङ गर्ने समुदायमा साइरन बजाउने पूर्वसङ्केत अनुसार साइरन बजाउन लगाउने ।	बैठकको निर्णय अनुसार	तोकिएको स्थान समुदाय	जोखिम पूर्वानुमान तथा सूचना विषयक्षेत्रगत समूह नेतृत्व
५	स्थानीय निगरानीलाई थप सक्रिय बनाउने	तात्काल	सबै क्षेत्र समुदाय	वडा अध्यक्ष जोखिम पूर्वानुमान तथा सूचना विषयक्षेत्रगत समूह
६	जोखिममा रहेका समुदायलाई आश्रयस्थलमा सुरक्षित ठाउँमा सर्न अनुरोध गर्ने	बैठकको निर्णय अनुसार	तोकिएको स्थान समुदाय	वडा अध्यक्ष विपद सम्पर्क अधिकारी
७	आवश्यकता अनुसार बल प्रयोग गरी समुदायलाई बाढी पहिरोको जोखिम क्षेत्रबाट सुरक्षित स्थानमा सार्ने	बैठकको निर्णय एवं प्रचलित कानुन बमोजिम	तोकिएको स्थान र समुदाय	नगर प्रमुख प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत
८	विषयक्षेत्र (क्लष्टर) सक्रिय	बैठकको निर्णय	नगरपालिका	सम्बन्धित विषयक्षेत्र

क.सं.	क्रियाकलाप	समय अवधि	स्थान	मुख्य जिम्मेवार
	गराउने	अनुसार		गत समुह नेतृत्व
९	अस्थाइ आधारभुत सेवा सुविधा र सुरक्षाको व्यवस्था गर्ने गराउने	आश्रयस्थलमा सम्बन्धित परिवार बसोबास गर्नसुरु गरे पछी	सम्बन्धीत आश्रय स्थल	सबै विषयक्षेत्र समुह नेतृत्व
१०	सुरक्ष निकायसँग समन्वय गरी सम्भावित सहायता आवश्यकताबारे जानकारी गराउने ।	तत्काली	नगरपालिका र नजिक अवस्थित सुरक्ष निकाय	नगर प्रमुख प्रमुख प्रशासकिय अधिकृत
११	आवश्यकता अनुसार अर्थीम प्रतिकार्यका लागि जनशक्ति परिचालन गर्ने	बैठकको निर्णय अनुसार	नगरपालिका	सबै विषयक्षेत्र समुह नेतृत्व
१२	यातायात संघसहसँग समन्वय गरी जोखिममा रहेका बाटोमा आवतजावत बन्द गर्ने ।	सरोकारवाला संगको बैठकको निश्कर्ष अनुसार	नगरपालिका र सुरक्ष निकायको कार्यक्षेत्र	नगर प्रमुख प्रमुख प्रशासकिय अधिकृत
१३	जिल्ला प्रशासन कार्यालय/जिल्ला आपत्कालीन कार्यसञ्चालन केन्द्र तथा अन्य निकायसँग समन्वयमा रहने	आवश्यकता अनुसार निरन्तर	नगरपालिका कार्यालय	स्थानिय आपत्कालीन कार्यसञ्चालन केन्द्र प्रमुख

नोट:-

(१) वर्षाको पूर्वानुमानको आधारमा पहिरोको जोखिममा रहेका समुदायलाई सामान्यतया ३ दिनको भारि वर्षाको सूचना पाएपछि वा कुनै पनि बखतमा ३ दिनभन्दा कम अवधिको सूचना पाएपछि त्यस अवधिलाई अन्तिम बिन्दु (trigger) मानेर पहिरोको जोखिममा रहेका समुदायलाई तत्काली सुरक्षित ठाउँमा सर्न सार्न आवश्यक पहल गरिनेछ । कतिपय अवस्थामा २४ वा अझ कम अवधिको मात्र जानकारी आउन पनि सक्छ । रातिको समयमा पहिरोको उद्धार गर्न कठिन हुन्छ । तसर्थ २४ घण्टाको पूर्वसूचनामा वास्तविक उपलब्ध अवसर समय २ — ४ घण्टा मात्र हुन पनि सक्छ ।

(२) पहिरो र ढुङ्गा खस्ने जोखिमको स्थानीय निगरानी गर्दा अनुगमनकर्तालि पहिरो जाने प्रबल सम्भावना छ भनी खबर स्थाएमा सामुदायिक विपद् व्यवस्थापन समिति र नगरपालिको स्रोतसाधन परिचालन गरी सम्भव भएसम्म जोखिम कम गर्ने जोखिम रहेका ठाउँका बासिन्दालाई अन्यत्र सार्ने र जोखिम क्षेत्रमा आवतजावत बन्द गर्ने उपायहरू अवलम्बन गरिनेछ । अवस्थाको विचार गरी निगरानीकर्ताको खबरका आधारमा नगरपालिकाबाट तत्काली अधिकृत टोली खटाएर उक्त स्थानको निरीक्षण गरी आवश्यक निर्णय गर्न पनि सकिनेछ ।

(३) जोखिममा रहेका समुदायलाई अस्थायीरूपमा सुरक्षित स्थानमा स्थानान्तरण गर्न स्थानीय सरोकारवाला तथा जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिसँग छलफल र समन्वय गरिनेछ ।

(४) अवसर समय तीन दिन वा सो भन्दा कम रहेको अवस्थामा नगर प्रमुख नगर उपप्रमुख प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत वा विपद् सम्पर्क अधिकारीले जिल्ला प्रशासन कार्यालय र स्थानीय सरोकारवालासँग परामर्श गरी तत्काल आवश्यक निर्णय गरिनेछ ।

३.३ आपत्कालीन प्रतिकार्य योजना

यस अन्तर्गत खोज, उद्धार र स्थानान्तरण तथा विपद् पश्चात् परिस्थिति सामान्य नहुन्जेल सम्म गर्नुपर्ने प्रतिकार्य र शिघ्र पुर्नलाभका कार्यहरू पर्दछन्। यसमा विपद्को समय र विपद् पश्चात् तुरन्तै चाल्नुपर्ने खोज, उद्धार, उपचार एवम् जोखिम क्षेत्रबाट प्रभावितहरूलाई सुरक्षित स्थानमा स्थानान्तरण र राहत वितरणका क्रियाकलापहरू समावेश गरिएका छन्। विपद् प्रतिकार्यका लागि गठित विषयक्षेत्रहरू परिचालन गर्न तयारील अभीविमका क्रियाकलापहरू तर्जुमा गरिएको छ:

३.३.१ समग्र व्यवस्थापन, सूचना, खोज तथा उद्धार क्षेत्रको प्रतिकार्य योजना

विपद् प्रतिकार्य गर्न समग्र व्यवस्थापन सूचना खोज तथा उद्धार क्षेत्रको आपत्कालीन प्रतिकार्य सम्बन्धी योजनाहरू देहाय अनुसार तर्जुमा गरिएको छ:

तालिका ३८ समग्र व्यवस्थापन सूचना खोज तथा उद्धार क्षेत्रको प्रतिकार्य योजना

क.सं.	प्रतिकार्य सम्बन्धी क्रियाकलापहरू	समय	मुख्य जिम्मेवार निकाय/संस्था
१	विपद्जन्य घटना घटेमा विपद् व्यवस्थापन समितिको बैठक बस्ने।	तत्काल	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति, सम्पूर्ण विषयक्षेत्र
२	विपद्ले प्रभाव पारेको तथा जोखिममा रहेका व्यक्ति तथा समुदाय र महत्वपूर्ण सम्पत्ति सुरक्षित स्थानमा स्थानान्तरण गर्न सुरक्षा निकाय र खोज तथा उद्धार टोली/कार्यदल परिचालन गर्ने।	तत्काल	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति, वडास्तरीय समिति
३	विपद्मा परी घाईते भएकालाई उद्धार गर्ने र हराई रहेका व्यक्तिहरूको तथ्याङ्क तयार गरी खोजी गर्ने।	तत्काल	सुरक्षा निकाय, खोज तथा उद्धार टोली र स्वयंसेवक
४	तत्काले घटनाको अवलोकन, निरिक्षण गर्ने र प्रारम्भिक द्रुत लेखाजोखाको प्रतिवेदन तयार गरी स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति समक्ष पेश गर्ने।	विपद् पश्चात ७२ घण्टा भित्र	सर्वेक्षण टोली
५	विपद्बाट मृत्यु भएमा सोको तथ्याङ्क र लगत तयार गरी सनाखत गर्ने व्यवस्था मिलाउने र शव	विपद्को समयमा	सुरक्षा निकाय, उद्धार टोली, नेपाल रेडक्रस सोसाईटी, स्वयम्

	हस्तान्तरण/व्यवस्थापन गर्ने।		सेवक
६	पीडित समुदायलाई थप जोखिमबाट बचाउन र सहयोग पुर्‍याउन अन्य विषयक्षेत्र र सरोकारवाला निकायसँग समन्वय गर्ने।	विपद्को समयमा	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति, विषयक्षेत्र
७	बहुक्षेत्रगत सर्वेक्षण गरी क्षति, प्रभावित अवस्था र तत्काल गर्नुपर्ने कार्यहरू समेटी सुझाव सहितको विषयक्षेत्र केन्द्रित प्रतिवेदन (प्रारम्भिक दुत लेखाजोखा) स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समितिमा प्रस्तुत गर्ने।	विपद् शुरु भए पश्चात - ७२ घण्टा देखि ७ दिन भित्र	सर्वेक्षण टोली, सम्बन्धित शाखा, नेपाल रेडक्रस सोसाईटी, वडास्तरीय समिति, विषयक्षेत्र
८	समीक्षा तथा योजना तर्जुमा बैठक बस्ने र तर्जुमा गरिएको योजना कार्यान्वयन गर्ने/गराउने।	आवश्यकता अनुसार	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति, सम्बन्धित शाखा तथा विषयक्षेत्र
९	विस्थापित भई शिविरमा बसेका, क्षतिग्रस्त वा आफन्तको घरमा आश्रय लिएका, घरगोठ पूर्ण रुपमा नष्ट भएका, आफन्त गुमाएका, घाइते भएकाहरुलाई स्वीकृत मापदण्ड बमोजिम राहत रकम उपलब्ध गराउने।	विपद् पश्चात तत्काल	नगरपालिका, स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति, वडास्तरीय समिति, वडा कार्यालय
१०	विपद्को सङ्कटकाल घोषणा गर्नु पर्ने अवस्था भएमा जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति समक्ष सिफारिश गर्ने।	विपद् पश्चात	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति
११	प्रभावितहरुलाई राहत वितरणको अवस्थाको बारे जानकारी लिने र प्रभावितहरुको समस्याबारे पनि निरन्तर जानकारी लिने।	विपद् पश्चात	नगरपालिका/स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति, वडा कार्यालय /वडास्तरीय समिति
१२	सरोकारवालाहरुसँग नियमित समन्वय, छलफल, र बैठक गर्ने।	नियमित	नगरपालिका/स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति

३.३.२ खाद्य तथा पोषण क्षेत्रको प्रतिकार्य योजना

प्रकोपबाट सिर्जित विपद्मा प्रतिकार्य गर्न खाद्य तथा पोषण क्षेत्रको आपत्कालीन प्रतिकार्य सम्बन्धी कार्यहरुको योजना देहाय अनुसार तर्जुमा गरिएको छ:

क.सं.	प्रतिकार्य सम्बन्धी क्रियाकलापहरू	समय	मुख्य जिम्मेवार निकाय/संस्था
१	सर्वेक्षण टोलीमा प्रतिनिधि पठाई थप सर्वेक्षण तथा आवश्यकता पहिचानमा सहयोग गर्ने।	विपद् पश्चात तत्काल	कृषि शाखा र विषयक्षेत्रका सदस्यहरू
२	विपद्बाट प्रभावित भएकाहरूलाई खाद्यान्न वितरण गर्ने।	विपद्को पहिलो दिन	वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन शाखा, वडा कार्यालय
३	सर्वेक्षण टोलीको सिफारिसको आधारमा आवश्यक खाद्य सामग्रीको व्यवस्था गरी निर्धारित मापदण्ड बमोजिम वितरण गर्ने।	दोस्रो दिन देखि निरन्तर	वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन शाखा, कृषि शाखा, वडास्तरीय समिति
४	भण्डारण गरिएको खाद्य सामग्री अपुग हुने देखिएमा तत्काल खरिद गरी आपूर्तिको व्यवस्था मिलाउने।	आवश्यकता अनुसार	नगरपालिका, स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति, विषयक्षेत्र
५	प्रतिकार्यका लागि नगरपालिकाको क्षमताले नधान्ने भएमा थप सहयोगका लागि जिल्ला तथा प्रदेश विपद् व्यवस्थापन समितिमा थप सहयोग उपलब्ध गराउन अनुरोध गर्ने।	आवश्यकता अनुसार	नगरपालिका अध्यक्ष/ नगर प्रमुख वा प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत
६	थप खाद्य सामग्री आवश्यक भएमा स्थानीय तहमा क्रियाशील मानवीय सहायता कार्यमा संलग्न निकायहरूसँग समन्वय तथा अनुरोध गर्ने।	आवश्यकता अनुसार	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति, विषयक्षेत्र
७	खाद्य सामग्री वितरणमा आईपरेका समस्या तथा चुनौतीहरूको विषयमा विषयक्षेत्रको समिक्षा बैठक गर्ने र निष्कर्ष सहितको प्रतिवेदनस्थानीय विपद् व्यवस्थापन समितिमा पेश गर्ने।	प्रतिकार्यको आधारमा कम्तिमा एक पटक	उद्योग वाणिज्य संघ कृषि शाखा, विषयक्षेत्र
८	प्रभावित परिवारका महिला, बालबालिका, सुत्केरी, जेष्ठ नागरिक, तथा अन्य लक्षित समुदायका नागरिकलाई आवश्यकताका आधारमा पोषिलो आहार उपलब्ध गराउने ।	आवश्यकता अनुसार	कृषि शाखा, स्वास्थ्य शाखा सहित विषयक्षेत्र

३.३.३ स्वास्थ्य, खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता प्रवर्द्धन क्षेत्रको प्रतिकार्य योजना

विपद् प्रतिकार्यको सन्दर्भमा स्वास्थ्य, खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता प्रवर्द्धन क्षेत्रको आपतकालिन प्रतिकार्य सम्बन्धी कार्यहरुको योजना देहाय अनुसार तर्जुमा गरिएको छ:

क.सं.	प्रतिकार्य सम्बन्धी क्रियाकलापहरू	समय	मुख्य जिम्मेवार निकाय/संस्था
१	सर्वेक्षण टोलीमा प्रतिनिधि पठाई क्षति सर्वेक्षण तथा आवश्यकता पहिचान कार्यमा सहयोग गर्ने।	विपद् पश्चात	स्वास्थ्य शाखा, विषयक्षेत्र
२	विपद्को घटनामा घाईते भएकाहरूको प्राथमिक उपचार गर्ने।	आवश्यकता अनुसार	स्वास्थ्य शाखा, विषयक्षेत्र
३	स्थानीय स्तरमा उपचार हुन नसक्ने घाईते तथा बिरामीलाई नजिककोस्वास्थ्य केन्द्र वा अस्पताल लैजान व्यवस्था मिलाउने।	आवश्यकता अनुसार	स्वास्थ्य शाखा, विषयक्षेत्र
४	विपद् प्रभावित स्थानमा स्वास्थ्य शिविर सञ्चालन गर्ने।	आवश्यकता अनुसार	स्वास्थ्य शाखा, विषयक्षेत्र
५	प्रभावितहरुलाई मनोसामाजिक परामर्श सेवा दिने।	आवश्यकता अनुसार	स्वास्थ्य शाखा, विषयक्षेत्र
६	प्रभावित क्षेत्रमा नियमित खोप र गर्भवती जाँच सञ्चालन गर्ने र प्रभावितहरुको स्वास्थ्य परीक्षण पनि निमितरुमा गर्ने	आवश्यकता अनुसार	स्वास्थ्य शाखा, विषयक्षेत्र
७	गर्भवती महिला, सुत्केरी, बालबालिका, ज्येष्ठ नागरिक तथा अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरुलाई आवश्यकता अनुसार स्वास्थ्य सेवा प्रदान गर्ने तथा पोषणयुक्त खानेकुरा वितरणको व्यवस्था मिलाउन खाद्य तथा पोषण क्षेत्रलाई सिफारिस गर्ने।	आवश्यकता अनुसार	स्वास्थ्य शाखा, विषयक्षेत्र
८	महामारी रोकथाम र व्यक्तिगत सरसफाई कायम राख्न स्वास्थ्य शिक्षा प्रदान गर्ने।	आवश्यकता अनुसार	स्वास्थ्य शाखा, शिक्षा शाखा, विद्यालय, विषयक्षेत्र
९	औषधी, सुरक्षाका सामग्री (पिपिइ सेट, सर्जिकल मास्क, स्यानीटाइजर, साबुन) तथा उपकरण (थर्मल गन, भेन्टिलेटर, फ्रिज, टेष्टिङ्किट) लगायतका सामग्रीहरु पहिचान गरी सोको व्यवस्था गर्ने।	आवश्यकता अनुसार	नगरपालिका, स्वास्थ्य शाखा, विषयक्षेत्र
१०	प्रभावित क्षेत्रमा रोग फैलिननदिनका लागि स्वास्थ्यकर्मि र स्वयमसेवक परिचालन गर्ने	आवश्यकता अनुसार	स्वास्थ्य शाखा, विषयक्षेत्र
११	दक्ष स्वास्थ्यकर्मीको सहयोगमा शवको पोष्टमार्टम	आवश्यकता	स्वास्थ्य शाखा, विषयक्षेत्र

क.सं.	प्रतिकार्य सम्बन्धी क्रियाकलापहरू	समय	मुख्य जिम्मेवार निकाय/संस्था
	तथा राख व्यवस्थापन गर्ने।	अनुसार	
१२	न्यूनतम प्रारम्भिक सेवा प्याकेज सम्बन्धी तालिम गर्ने	आवश्यकता अनुसार	नगरपालिका, स्वास्थ्य शाखा, विषयक्षेत्र
१३	विपद् प्रभावित क्षेत्र वा शिविर सञ्चालन भएको स्थानमा शुद्ध खानेपानीको प्रबन्ध गर्ने।	विपद् पश्चात तत्काली	खानेपानी एकाई, विषयक्षेत्र
१४	विपदका कारण सिर्जित फोहोर व्यवस्थापनको कार्य गर्ने।	विपद् पश्चात तत्काली	सरसफाई एकाई, विषयक्षेत्र
१५	पिपुस, क्लोरीन जस्ता खानेपानी शुद्धिकरणका औषधी तथा व्यक्तिगत सरसफाईका लागि हिजिनिटि किट वितरण गर्ने र सरसफाई तथा स्वच्छता कायम गर्न चेतनामूलक कार्यक्रम गर्ने	विपद् पश्चात तत्काली	खानेपानी र सरसफाई एकाई, शिक्षा शाखा, विषयक्षेत्र, नेपाल रेडक्रस सोसाईटी
१६	भत्केका खानेपानी संरचनाहरुको मर्मत सम्भारका लागी आवश्यक स्रोतको खोजी गरी शुद्ध खानेपानीको व्यवस्था गर्ने।	विपद् पश्चात तत्काली	सरसफाई एकाई, विषयक्षेत्र
१७	प्रभावित परिवारहरुलाई अस्थायी खानेपानी र शौचालयको व्यवस्था गर्ने।	विपद् पश्चात तत्काली	सरसफाई एकाई, विषयक्षेत्र
१८	खानेपानी, सरसफाई तथा स्वच्छता प्रवर्द्धन क्षेत्रको विपद् प्रतिकार्यको समीक्षा गरी प्रतिवेदन गर्ने।	विपद् पश्चात तत्काली	सामाजिक विकास शाखा, विषयक्षेत्र

३.३.४ आपत्कालीन आश्रय, शिविर समन्वय तथा व्यवस्थापन र गैर–खाद्य सामग्री क्षेत्रको प्रतिकार्य योजना

विपद् प्रतिकार्य गर्न आपतकालिन आश्रय, शिविर समन्वय तथा व्यवस्थापन र गैर खाद्य सामग्री क्षेत्रको आपतकालिन प्रतिकार्य सम्बन्धी कार्यहरुको योजना देहाय अनुसार तर्जुमा गरिएको छ:

तालिका ३१ आपत्कालीन आश्रय, शिविर समन्वय तथा व्यवस्थापन र गैर–खाद्य सामग्री क्षेत्रको प्रतिकार्य योजना

क.सं.	विपद् प्रतिकार्य सम्बन्धी क्रियाकलापहरू	समय	मुख्य जिम्मेवार निकाय/संस्था
१	सर्वेक्षण टोलीमा प्रतिनिधि पठाई क्षति सर्वेक्षण तथा आवश्यकता पहिचान कार्यमा सहयोग गर्ने।	विपद् पश्चात तत्काल	वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन शाखा, विषयक्षेत्र, नेपाल रेडक्रस सोसाइटी

क.सं.	विपद् प्रतिकार्य सम्बन्धी क्रियाकलापहरू	समय	मुख्य जिम्मेवार निकाय/संस्था
२	प्रभावितहरूलाई नजिकको स्थानमा स्थानान्तरण गर्ने।	विपद् पश्चात तत्काल	वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन शाखा, विषयक्षेत्र, नेपाल रेड्क्रस सोसाइटी
३	पहिचान भएको सुरक्षित स्थानमा आश्रय वा बासको लागि अस्थायीसंरचना निर्माण गर्ने।	विपद् पश्चात तत्काल	पूर्वाधार विकास शाखा, वडा कार्यालय, विषयक्षेत्र, नेपाल रेड्क्रस सोसाइटी
४	प्रभावित परिवारलाई आवश्यक गैरखाद्य सामग्री जस्तै चिपाल, कम्बल, भाडाकुडा आदि उपलब्ध गराउने।	आवश्यकता अनुसार	वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन शाखा, वडा कार्यालय, विषयक्षेत्र, नेपाल रेड्क्रस सोसाइटी
५	प्रभावित परिवार बसेको आश्रय स्थल र बसोबास गरिरहेको स्थानमा नियमित अनुगमन गर्ने।	नियमित	वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन शाखा, वडा कार्यालय, विषयक्षेत्र, नेपाल रेड्क्रस सोसाइटी
६	पहिचान भएका आवश्यकता अनुसार गर्भवती महिला, सुत्केरी, बालबालिका, अपाङ्गता भएका व्यक्ति र जेष्ठ नागरिकलाई सहयोग गर्ने।	विपद् पश्चात् तत्काल र आवश्यकता अनुसार	महिला तथा बालबालिका शाखा, विषयक्षेत्र
७	गर्भवती महिला, सुत्केरी, बालबालिका, अपाङ्गता भएका व्यक्ति र जेष्ठ नागरिकका लागि आवश्यक सामग्रीहरूको दैनिक सूची तयार गरी सामग्री जुटाउने र वितरण गर्ने।	आवश्यकता अनुसार	महिला तथा बालबालिका शाखा, विषयक्षेत्र
८	विशिष्ट आवश्यकता अनुसारका सामग्री जस्तैः हिजिनिटी किट वितरण गर्ने।	विपद् पश्चात् सकेसम्म छिटो र आवश्यकता अनुसार	महिला तथा बालबालिका शाखा, विषयक्षेत्र
९	विपद्को घटनाबाट मानसिक रूपमा प्रभावित व्यक्ति र परिवारका सदस्य गुमाएका	विपद् पश्चात् सकेसम्म छिटो र	महिला तथा बालबालिका शाखा, स्वास्थ्य शाखा,

क.सं.	विपद् प्रतिकार्य सम्बन्धी क्रियाकलापहरू	समय	मुख्य जिम्मेवार निकाय/संस्था
	व्यक्तिहरुलाई परिस्थितीको आकलन गरी मनोसामाजिक परामर्श सेवा उपलब्ध गराउने।	आवश्यकता अनुसार	विषयक्षेत्र
१०	बालबालिका, किशोरी, महिला, अपाङ्गता भएका व्यक्ति, जेष्ठ नागरिक हरुलाई मनोसामाजिक परामर्श दिने।	विपद् पश्चात् सकेसम्म छिटो र आवश्यकता अनुसार	महिला तथा बालबालिका शाखा, विषयक्षेत्र
११	प्रभावित क्षेत्रमा हुनसक्ने हिंसा नियन्त्रणका लागि स्वयंसेवक परिचालन गर्ने र यौन हिंसा तथा दुर्व्यवहार तथा बेचबिखनबाट बच्ने उपायका बारेमा प्रभावितहरुलाई जानकारी दिने	निरन्तर र विपद् पश्चात् सकेसम्म छिटो र आवश्यकता अनुसार	महिला तथा बालबालिका शाखा, विषयक्षेत्र
१२	प्रभावित परिवारका बालबालिका, महिला, सुत्केरी, जेष्ठ नागरिक, अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरुलाई नगद/राहत हस्तान्तरण गर्ने।	विपद् पश्चात् सकेसम्म छिटो र आवश्यकता अनुसार	नगरपालिका
१३	पीडित तथा प्रभावितहरुलाई व्यवसायमूलक तालिम सञ्चालन गरि व्यवसायमा संलग्न गराउने।	आवश्यकता अनुसार	महिला तथा बालबालिका शाखा, विषयक्षेत्र
१४	संरक्षण तथा सुरक्षा क्षेत्रको विपद् प्रतिकार्यको समीक्षा गरी प्रतिवेदन गर्ने।	प्रतिकार्यको कार्य सम्पन्न भएपछि	महिला तथा बालबालिका शाखा, विषयक्षेत्र
१५	आपत्कालीन आश्रय, शिविर समन्वय तथा व्यवस्थापन र गैर खाद्य सामग्री क्षेत्रको विपद् प्रतिकार्यको समीक्षा गरी प्रतिवेदन गर्ने।	निरन्तर	विषयक्षेत्रका समूह सदस्यहरु
१६	प्रभावित परिवारका महिला, बालबालिका, सुत्केरी, जेष्ठ नागरिक, तथा अन्य लक्षित समुदायका नागरिकलाई आवश्यकताका आधारमा लत्ता कपडा, हाईजिन किट, डिग्निटी किट, आदि उपलब्ध गराउने ।	आवश्यकता अनुसार	विषयक्षेत्रका समूह सदस्यहरु

३.३.५ शीघ्र पुनर्लाभ क्षेत्रको प्रतिकार्य योजना

विपद् प्रतिकार्य गर्ने आपतकालिन शीघ्र पुनर्लाभ क्षेत्रको आपतकालिन प्रतिकार्य सम्बन्धी कार्यहरुको योजना देहाय अनुसार तर्जुमा गरिएको छ:

तालिका ३१ शीघ्र पुनर्लाभ क्षेत्रको प्रतिकार्य योजना

क्र.सं.	प्रतिकार्य सम्बन्धी क्रियाकलापहरू	समय	मुख्य जिम्मेवार निकाय/संस्था
१	सर्वेक्षण टोलमिमा प्रतिनिधि पठाई क्षति सर्वेक्षण तथा आवश्यकता पहिचान कार्यमा सहयोग गर्ने।	विपद् पश्चात	पूर्वाधार विकास शाखा, विषयक्षेत्र
२	भौतिक संरचनाहरू नोक्सान भई सेवा अवरुद्ध भएको स्थान पहिचान गरी तथ्याङ्क सङ्कलन गर्ने र तत्काल सुचारु गर्नुपर्ने सेवाहरूको प्राथमिकिकरण गर्ने।	आवश्यकता अनुसार	पूर्वाधार विकास शाखा, विषयक्षेत्र
३	सार्वजनिक सेवा अवरुद्ध भएका भौतिक संरचनाहरुको मर्मत सम्भारका लागि टोली परिचालन गरी सेवा सुचारु गर्ने।	आवश्यकता अनुसार	पूर्वाधार विकास शाखा, विषयक्षेत्र
४	विपद्बाट आर्थिक सामाजिक क्षेत्रमा परेको प्रभाव लेखाजोखा गरी शिघ्र पुनर्लाभका कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने।	विपद् पश्चात तीन महिना भित्र	वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन शाखा, सामाजिक विकास शाखा, विषयक्षेत्र
५	शिघ्र पुनर्लाभ क्षेत्रको विपद् प्रतिकार्यको समीक्षा गरी प्रतिवेदन गर्ने।	प्रतिकार्यको कार्य सम्पन्न भएपछि	पूर्वाधार विकास शाखा, विषयक्षेत्र

परिच्छेद-४

बन्दोबस्ती सामग्रीको उपलब्धता तथा आवश्यकताको लेखाजोखा

४.१ स्रोत-साधनको वर्तमान अवस्था

बन्दोबस्तीका सामग्रीहरुको उपलब्धताको लेखाजोखा विषयक्षेत्रका आधारमा गरिएको छ । यस नगरपालिकामा विपद्जन्य घटनाहरुमा सम्बन्धित विषयक्षेत्र अन्तर्गत उपलब्ध स्रोत साधन तथा सामग्रीको व्यवस्थापन गरिनेछ:

तालिका ३.३ स्रोत-साधनको वर्तमान अवस्था

विषयक्षेत्र	स्रोत, साधन/उपकरण	संख्या वा परिमाण	भण्डारण स्थल/स्थान
समग्र व्यवस्थापन/ सूचना खोज तथा उद्धार	दमकल (आवश्यक औजार सेट सहित)	यस नगरपालिकामा छैन	१ वटा जिल्लाको चौमा गाडी स.मामा रहेकोछ ।
	एम्बाईभेटर (जेसिबि)	१ वटा	नगरपालिका
	टिप्पर	२ वटा	नगरपालिका
	डोजर	१ वटा	नगरपालिका
	गैर खाद्य सामाग्री	१० सेट	नेपाल रेडक्रस सोसाईटी
	कम्बल	३० वटा	नगरपालिका
	लाईफ ज्याकेट	२ वटा	नेपाल रेडक्रस सोसाईटी
	क्लाइम्बिङ्ग डोरी	४	नगरपालिका र इलाका प्रहरी कार्यालय बाहुबिसे
	सेफ्टि हेल्मेट	३० वटा	बाहुबिसे नगरपालिका
	रबर बोट	छैन	नगरपालिका
	स्ट्रेचर	२ वटा	नगरपालिका, (सबै सबै स्वास्थ्य चौकीमा समेत स्ट्रेचर रहेको छ ।)
	मेगा हाण्ड माइक	३ वटा	नगरपालिका
	इमर्जेन्सी टर्च लाईट	४	नगरपालिका
	आगो निभाउने यन्त्र (फायर एक्टिङ्गुईसर सेट)	१ सेट	वार्ड नं १-नगरपालिका (फायर ब्रीगेड नभएको हर औजार भएको)

विषयक्षेत्र	स्रोत, साधन/उपकरण	संख्या वा परिमाण	भण्डारण स्थल/स्थान
	साइरन	१ वटा	नगरपालिका, जिल्ला प्रशासन कार्यालय
	रधरको पङ्खा	१०	नगरपालिका
	धौ ज्याग	नभएको	नगरपालिका
	प्राथमिक उपचार किट	५ वटा	नगरपालिका स्वास्थ्य शाखा
	कालो म्याट	छैन	चाहिएको बेलामा किन्ने
	डोम टेन्ट	२० वटा	नगरपालिका
	एम्बुलेन्स	२ वटा	नेपाल रेडक्रस सोसाइटी, उद्योग वाणिज्य संघ, किस्टोन अस्पताल, बाह्रबिसे नगरपालिका
	गास	१० वटा	नगरपालिका भण्डार
	ज्याकल	२० वटा	नगरपालिका भण्डार
	गैंटि (सिक)	१० वटा	नगरपालिका भण्डार
	बियाल	१०५	नगरपालिका भण्डार
	टेन्ट	५ थान	नगरपालिका भण्डार
खाद्यान्न तथा पोषण	किटनाशक विषादी	आवश्यकता अनुसार उपलब्ध हुने	कृषि शाखा
	चामल	आवश्यकता अनुसार उपलब्ध हुने	कटकना राखे गरेको छैन तर आवश्यकता अनुसार उपलब्ध हुने गरेको छ । स्थानीय बजार र पसलहरुसँग सम्पर्कमा रहिरहेको छ ।
	नुन, तेल प्याकेट	आवश्यकता अनुसार उपलब्ध हुने	
	कौधो	आवश्यकता अनुसार उपलब्ध हुने	
स्वास्थ्य, खानेपानी, सरसफाई तथा स्वच्छता	स्यानीटरी प्याड	आवश्यकता अनुसार उपलब्ध हुने	नगरपालिका शिक्षा र स्वास्थ्यमा
	इमेरजेन्सी किट	आवश्यकता अनुसार उपलब्ध हुने	नगरपालिका
	ह्यान्डवास तथा साबुन	छैन	नगरपालिका

विषयक्षेत्र	स्रोत, साधन/उपकरण	संख्या वा परिमाण	भण्डारण स्थल/स्थान
	पिपिई सेट/गाउन	१० सेट	नगरपालिका
	सर्जिकल ग्लोब	१५ बक्स	नगरपालिका
	स्यानीटाईजर	१०० बोटल	नगरपालिका (स्वास्थ्य शाखामा रहेको)
	क्लोरिन पाउडर	२५-३० बक्स	नगरपालिका
	मेडिसिन	आवश्यकता अनुसार	नगरपालिका
	आर.एल. बोटल	२० वटा	नगरपालिका
	प्राथमिक उपचार बाकस/किट	आवश्यकता अनुसार उपलब्ध हुने	नगरपालिका
	पियुष	१५ बोटल	नेपाल रेडक्रस सोसाईटी
	एक्का टुवाब	५ प्याकेट	नेपाल रेडक्रस सोसाईटी
	पि.ए.भाइल	आवश्यकता अनुसार उपलब्ध हुने	नगरपालिका
	पानी जाँचे किट	आवश्यकता अनुसार उपलब्ध हुने	नगरपालिका
	पाईप तथा फिटिङ्गस	आवश्यकता अनुसार उपलब्ध हुने	नगरपालिका
	अस्थाई शौचालय किट	आवश्यकता अनुसार उपलब्ध हुने	नगरपालिका
आपत्कालिन आश्रय, सिविर समन्वय तथा व्यवस्थापन र गैर–खाद्य सामग्री वितरणटाइम व्यवस्थापन	ईन्धनबाट चल्ने आरा/ह्याक्स (Hacksaw)	१ सेट (ह्यामर, करौती, सिलो डोरी)	नगरपालिका
	खन्ती (सब्बल)	आवश्यकता अनुसार उपलब्ध हुने	नगरपालिका, नेपाल रेडक्रस सोसाईटी
	गैति र बेल्चा सेट	१० थान	नगरपालिका
	एयर लिफ्ट ब्याग	आवश्यकता अनुसार उपलब्ध गराउने	जिल्ला प्रशासन कार्यालय
	त्रिपाल/टेन्ट	आवश्यकता अनुसार उपलब्ध हुने	नगरपालिका

विपत्तक्षेत्र	स्रोत, साधन/उपकरण	संख्या वा परिमाण	भण्डारण स्थल/स्थान
	भाँडाकुँडा सेट	५ सेट तयारीमा रहिएको	नगरपालिका
	जस्तापाता	आवश्यकता अनुसार उपलब्ध हुने व्यवस्थापन गर्न सकिने	नगरपालिका

नोट: यस्ता सामग्रीहरुको विषयक्षेत्रगत प्राप्त विवरण अनुसार अभिलेख अद्यावधिक गर्ने कार्य विपद् व्यवस्थापन शाखाले नियमित रुपमा गर्नेछ ।

५.१.१ आइबिसे नगरपालिकाको प्रकोष पूर्व-तयारीका लागि उपलब्ध स्रोत साधन विवरण ।

विपद्जन्य घटनाहरुमा प्रतिकार्यका लागि गैरखाद्य सामाग्रीहरु र सोको भण्डारण स्थल र मानवीय सहायता स्थलको लागि देहाय अनुसारको व्यवस्था गरिएको छ:

तालिका २.१ गैरखाद्य सामग्रीको मौजदात (नेपाली लेख)

आइबिसे नगरपालिका विपद स्टोर रहेको सामग्रीहरु

क्र.सं.	सामानको नाम	ईकाई	बाँकी
१	हाईजनिक किट र डिग्निटी किट	थान	२०
२	भाडाको सामान	सेट	२
३	विषाक्त मानी टुलो र हरियो जस्ता	गोटा	१०५
४	स्टोभर	गोटा	३
५	गाग्रो	गोटा	१०
६	बाल्टीफलामे 15+10	गोटा	२५
७	स्याट जालो	मि	३
८	साबेल	गोटा	१०
९	बिंका	गोटा	१४
१०	टेन्ट टुलो पहिलाको सेट नमिलेको	सेट	३८
११	सानो टेन्ट	सेट	४
१२	४ मेन टेन्ट	सेट	२५
१३	सिलपिन स्याग	गोटा	११
१४	बन्चाकरौट	गोटा	१६
१५	स्याम सिलिण्डर	सेट	१
१६	प्लास्टिक बाल्टी सेट	गोटा	२५
१७	मग्ग	गोटा	४१
१८	सानो प्लास्टिक बाल्टी	गोटा	१३८

बाह्रबिसे नगरपालिका विपद भण्डार रहेको सामग्रीहरु

क.सं.	सामानको नाम	ईकाई	संख्या
१९	अस्थायी आवास निर्माण औजार	सेट	६८
२०	पन्जा 10+10	सेट	५
२१	रेनकोट	सेट	२
२२	प्लास्टिक सिट 500+1000	थान	१३०
२३	आगो निभाउने मोटिम सेट १९ आईटमको सामान सेट	सेट	१
२४	स्याट (सुकुल)	गोटा	१०
२५	पोलार राको 3*3	गोटा	६
२६	तारजाली	गोटा	४०
२७	हेलमेट	गोटा	२५
२८	ह्यान्डमाईक	गोटा	४
२९	बुट	गोटा	२
३०	करौती	गोटा	१
३१	छेरी	गुच्चा	३
३२	ज्याकेट	गोटा	१५
३३	हाते सर्चलाइट	गोटा	२
३४	छत्रीका	गोटा	१
३५	ब्याट्रि रिचार्जर ज्यासल सेट ब्याट्रि ४१ रिचार्जर प्लानस ३१	गोटा	१

४.२ विपद् प्रतिकार्यका लागि जनशक्तिको उपलब्धता

नगरपालिकामा विपद्जन्य घटनामा स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समितिका सदस्य, विषय क्षेत्रका सदस्य परिचालित हुनेछन् र वडा समिति संगको समन्वयमा स्थानीय समुदायहरु पनि प्रतिकार्यका लागि परिचालित हुनेछन्। यस जाहेका ४० जना नेपाली सेना, ४० जना नेपाल प्रहरी, ३५ जना सशस्त्र प्रहरी बल खोज तथा उद्धारका लागि परिचालित हुनेछन् । सबै वडामा महिला स्वास्थ्य स्वयंसेवक प्राथमिक उपचारका लागी रहेका छन् । जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति, न.पा. विपद् व्यवस्थापन समिति र वडा समिति मार्फत विभिन्न माध्यम बाट पूर्व सूचनाको जानकारी प्राप्त गर्ने र आम समुदायमा सम्प्रेषण गरिने छ । यसका साथै शव व्यवस्थापन सम्बन्धी काम नेपाली सेना मार्फत गरिनेछ । जनशक्ति सम्बन्धी विवरण हेरफेर भई रहन सक्ने हुँदा सबै विषय क्षेत्रले विपद् प्रतिकार्यका लागि विद्यमान जनशक्तिको तथ्याङ्क नियमित रुपमा अद्यावधिक गरी एकीकृत अभिलेख राख्ने प्रयोजनका लागि विपद् व्यवस्थापन शाखामा पठाउनु पर्नेछ । साथै खोज उद्धार तथा प्राथमिक उपचार तालिम लिएका ६३ जना समुदाय स्तरबाट पनि तयारि अवस्थामा रहेका छन् ।

४.३ गैर-खाद्य सामग्रीको भण्डारण स्थल

विपद्का घटनाहरुमा प्रतिकार्यको लागि गैह खाद्य सामग्रीहरुको गोदाम घर (भण्डारण स्थल) नगरपालिकामा रहेको छ । थप पहिचान भएका भण्डारण स्थल सम्बन्धी विवरण देहायअनुसार रहेको छ:

तालिका २५ गैर–खाद्य सामग्रीको भण्डारण स्थल विवरण

क.सं.	विवरण	सम्पर्क व्यक्ति	सम्पर्क नम्बर
१	खुर्सानी बारी(फुटबल मैदान)	श्री दुर्गा प्रसाद भण्डारी	१८४१४७३२०
२	नेपाल रेडक्रस सोसाईटी बाइविसे	श्री हेमन्त घेष्ठ	१८४११०११२३
४	नेपाली सेना जलेटार ब्यारेक	श्री राकाराम चौधरी	१८६७०६८६०४
५	सशस्त्र प्रहरी बल सुरक्षा बेस लामोसाँघु	श्री जगत दुवाल	१८४१२७१३१८
६	नेपाल प्रहरी बाइविसे	सेसेश पाण्डे, प्रहरी निरिक्षक	१८४१२१९७४४

अन्य आवश्यक नगरपालिका र जिल्ला विपद् प्रतिकार्य योजना

४.३.२ मानवीय सहायता स्थल

बाइविसे नगरपालिकाको वडा नं ३ स्थित सैनिक ब्यारेकमा हेलिप्याड रहेको छ । त्यसै गरी वडा नं ७ टुढिखेलमा पनि हेलिकप्टर अवतरण गर्न सकिने हेलिप्याड रहेको छ । यी हेलिप्याड मानवीय सहायता तथा विपद् प्रतिकार्यको निमित्त उपयोग गर्न सकिन्छ । विपद्को समयमा थप सहायताको लागी जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति, नेपाली सेनाको सुन्दरीजल स्थित कार्यालयबाट थप उद्धार सामग्री, तालिम प्राप्त जनशक्ती हेलिकप्टरको सहयोग आवश्यकता अनुसार प्राप्त गर्न सकिनेछ । त्यसैगरि सशस्त्र प्रहरीको माथिल्लो निकायबाट पनि विपद्को अवस्था अनुसार उद्धार सामग्री, तालिम प्राप्त जनशक्ती प्राप्त गर्न सकिनेछ ।

४.४ वर्षा तथा बाढी अनुगमन केन्द्रहरु

यस क्षेत्रमा रहेका वर्षा तथा बाढी अनुगमन केन्द्रहरु

स्वचालित मौसम अनुगमन केन्द्र धुमथाङ

स्वचालित मौसम अनुगमन केन्द्र बाइविसे

घोटेकोशीको जलसाङ मापन (स्वचालित) केन्द्र जम्बु र बाइविसे

सुरक्षित आश्रय तथा खुला स्थल:-

यस नगरपालिकामा बाढीपहिरोबाट बच्न सुरक्षित आश्रय आवश्यक पर्ने जोखिममा रहेका समुदायको संख्या निम्न अनुसार रहेको छ ।

तालिका २१ जोखिममा रहेका समुदायको विवरण २०७९

वडा नं.	जोखिममा रहेका समुदाय	जोखिममा रहेका परिवार संख्या	सुरक्षित आश्रय चाहिने परिवार	अशक्तता भएका	बालबालिका (०-९ वर्ष)	वृद्धवृद्धा (६० + वर्ष)
१	३		७२	३५	१५	४२
२	४	२५७	१८	११०	११	८५
३	११	१६१	९१	१७०	२५	७१
४	-	-	४४	-	-	१३६
५	१२	४६३	२८३	२१०	१८	४७
६	५	११६	१०३	१५	३५	२२
७	८	४७८	१५८	६५	४३	८१
८	४	१६१	४८	७८	२७	४६
९	३	४३	४९	५१	२३	४४
जम्मा	५०	१७५९	९४६	७३४	२०५	५८२

स्रोत: बाह्रविसे नगरपालिकाको डाटाबेस २०८०। "प्रतिबद्ध॥ परियोजनाको घरधुरी सर्वेक्षण २०८०

नोट: जोखिममा रहेका केही परिवारले आफै अन्यत्र सुरक्षित ठाउँमा अस्थायी बसोबासको व्यवस्था गर्न सक्ने देखिन्छ । त्यसैगरी उच्च जोखिममा रहेका ५७ घरधुरी स्थायीरूपमा सुरक्षित स्थानमा सरेका वा सर्ने प्रक्रियामा रहेका छन् । अस्थायी आश्रय चाहिने परिवार संख्या ९४६ रहेको छ ।

बाढीपहिरोको जोखिमबाट बच्न समुदायले आपत्कालीन आश्रय लिन पहिचान गरिएका सुरक्षित स्थलहरूको संक्षिप्त विवरण तालिकामा छ । हरेक सुरक्षित स्थलको विस्तृत विवरण नगरपालिकाको डाटाबेसमा सूचीकृत र सम्बन्धित वडा कार्यालयमा सूचीकृत गरी राखिएको छ । साथै सम्बन्धित समुदायको विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजनामा समेत रहेको छ ।

तालिका २२ नगरपालिकामा सार्वजनिक रहेका सुरक्षित आश्रयस्थलको विवरण २०७९

वडा नं.	सुरक्षित स्थल संख्या	अनुमानित क्षेत्रफल (वर्ग मीटर)	अनुमानित अट्ने क्षमता जनसंख्या	सुरक्षित आश्रय चाहिने (जनसंख्या ÷ परिवार=४.५)		बाढी पहिरोको जोखिममा रहेका कुल परिवार
				परिवार	जनसंख्या	
१	३	५२००	११६४	७२	३२४	-
२	३	६८५०	१५३०	१८	४४१	२५६
३	५	४८३०	१०७०	२१	४१०	१४४
४	२	-	-	४४	१९८	-
५	६	७२००	१६१०	२८३	१२७४	४७०
६	५	१४७८	३०१०	१०३	४६४	११६
७	४	५३५८	११९०	१५८	७११	४७७
८	४	८३००	१८५०	४८	२१६	१६१
९	२	१७००	३८०	४९	२२१	४३

वडा नं.	सुरक्षित स्थल संख्या	अनुमानित क्षेत्रफल (वर्ग मीटर)	अनुमानित अट्ने क्षमता जनसंख्या	सुरक्षित आश्रय चाहिने (जनसंख्या = परिवार×४.५)		बाढी पहिरोको जोखिममा रहेका कुल परिवार
				परिवार	जनसंख्या	
जम्मा			९७२०	९४६	४२४९	१७४७

स्रोत: नगरपालिकाको डाटाबेस र प्रतिबद्ध॥ परियोजनाको अध्ययन प्रतिवेदन २०८०

नोट : अट्ने क्षमताको अनुमान UNHCR (https://emergency.unhcr.org/emergency-assistance/shelter-camp-and-settlement/shelter/emergency-shelter-standard) को मापदण्ड अनुसार ४.५ वर्ग मिटर प्रति व्यक्तिको हिसाबले गणना गरिएको छ (साथै सुरक्षित स्थलको क्षेत्रफल (अट्ने क्षमता) अनुसूची ११ मा संलग्न पहुँचमार्गको नक्साबाट साधार गरिएको हो । थप जोखिम युक्त बस्तिको भौगर्भिक अध्ययन भईरहेको छ र सुरक्षित स्थल सो प्रक्रिया पुरा भएपछि मात्र अध्ययन हुने भएकोले यस योजनामा सो वडाहरुको सुरक्षित स्थान समवेस गरिएको छैन।

हरेक वडामा गाढ्ने टोल अनुसारको सुरक्षित स्थल तथा पहुँचमार्गको नक्साङ्कन सहितको विवरण अनुसूची ११ मा राखिएको छ । यी स्थलहरु नगरपालिकामा सूचीकृत गरी राखिएको छ । साथै सम्बन्धित वडाको रेकर्डमा र समुदायको विपद् व्यवस्थापन योजनामा समावेश गरिएको छ ।

४.५ थप स्रोत साधनको आवश्यकता र अनुमानित लागत

माथि उल्लिखित विद्यमान स्रोत साधनका अतिरिक्त विपद् प्रतिकार्यका लागि विषयक्षेत्रहरुलाई आवश्यक पर्ने थप स्रोत, साधन र उपकरणको विवरण तथा सोको अनुमानित लागत देहायको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ

तालिका ४८ समग्र व्यवस्थापन सुरक्षा खोज तथा उद्धार लगायत थप स्रोत साधनको थप आवश्यकता

क्र. सं	आवश्यक साधन/उपकरण	थप संख्या वा परिमाण (न्यूनतम)	अनुमानित रकम (रु हजारमा)
१	ट्रिपर	२	शिक्षामा उपलब्ध नभएका सामान तथा साधन भाडामा लिने र नभएका सामग्रीको खरिद गर्न आवश्यक रकम नगरपालिका मार्फ नभएको स्थितिमा तत्काल नभई नहुने सामग्री खरिद गर्ने र सोको लागि नगरपालिकाको विपद् व्यवस्थापन कोषको रकम उपयोग गरिने ।
२	स्काईभेटर-१ र ब्याकहोईलोडर-१	२	
३	लाईफ ज्याकेट	१० पिस	
४	डोरी	५०० मिटर	
५	शव वाहन	१	
७	एम्बुलेन्स	२	
८	पानी बोट	२ वटा	
९	रबर बुट	१०० जोर	
१०	हेल्मेट	१५० वटा	
११	रबर पन्जा	१०० जोर	

स्रोत: गाउँपालिका/नगरपालिका

तालिका ४१ खाद्य तथा कृषि क्षेत्र अन्तरगत स्रोत साधनको एवं आवश्यकता

क्र. सं	आवश्यक सामग्री/उपकरण	थप सङ्ख्या वा परिमाण (न्यूनतम)	अनुमानित रकम (रु हजारमा)
१	चामल	२०० क्विन्टल	सम्बन्धित सबैलाई पहुँचे उपरान्त बाँकी खरिद गर्नको लागि नगरपालिकाको विपद् व्यवस्थापन कोषको रकम उपयोग गरिने। आवश्यकता अनुसार अभिभावकको रकमबाट समायोजन गरेका साथै सम्बन्धित खरिद गरि व्यवस्थापन गर्ने
२	दाल	१०० क्विन्टल	
३	तेल	३००० लिटर	
४	नुन	५०० प्याकेट	
५	चिउरा, दालमोठ	५० क्विन्टल, २५ क्विन्टल	
६	बच्चा, वृद्ध-वृद्धा, गर्भवती महिलाको लागि पौष्टिक खुवाउने व्यवस्था	५० जना	

स्रोत: गाउँपालिका/नगरपालिका

तालिका ४० खानेपानी सरसफाइ तथा स्वच्छता क्षेत्रअन्तर्गत स्रोत साधनको एवं आवश्यकता

क्र.सं	स्रोत, साधन/उपकरण	थप आवश्यकता (न्यूनतम)	अनुमानित लागत
१	खानेपानी टयाङ्की	५/५००० लि.	सम्बन्धित सबैलाई पहुँचे सामग्री खरिद गर्नको लागि नगरपालिकाको विपद् व्यवस्थापन कोषको रकम उपयोग गरिने।
२	ईन्धनबाट चल्ने आरा/ह्याक्स	१ घटा	
३	सौचे	२० घटा	
४	हाइजिन किट	५० सेट	
५	खानेपानी शुद्धिकरणको औषधि	५०० टावाक	

स्रोत: गाउँपालिका/नगरपालिका

तालिका ४१ संरक्षण तथा सुरक्षा क्षेत्र अन्तर्गत स्रोत साधनको एवं आवश्यकता

क्र.सं	स्रोत, साधन/उपकरण	थप आवश्यकता (न्यूनतम)	अनुमानित लागत
१	डिग्निटी किट	५० सेट	सम्बन्धित सबैलाई पहुँचे सामग्री खरिद गर्नको लागि नगरपालिकाको विपद् व्यवस्थापन कोषको रकम उपयोग गरिने ।
२	लिडल सिवर	५ घटा	
३	स्ट्रेचर	२० घटा	
४	महिला, बालबालिका, गर्भवती महिला, अपाङ्गता भएका व्यक्ति, जेष्ठ नागरिकको संरक्षण गर्ने उपाय सहितको पुस्तिका तयार गर्ने	५० प्रति	

स्रोत: गाउँपालिका/नगरपालिका

तालिका ४२ आवश्यकादि आपद र पैरे- खाद्य क्षेत्र अन्तरगत स्रोत साधनको एवं आवश्यकता

क्र.सं	स्रोत, साधन/उपकरण	थप आवश्यकता (न्यूनतम)	अनुमानित लागत
१	किशोरी	५० थान	सम्बन्धित सबैलाई पहुँचे सामग्री खरिद गर्नको लागि नगरपालिकाको विपद् व्यवस्थापन कोषको रकम उपयोग गरिने ।
२	न्यानो कपडा कम्बल	५० थान	
३	स्यानिटरी	५० थान	
४	सौर खाद्य सामग्री । भाडाँ,कपडा। सेट	५० सेट	

स्रोत: गाउँपालिका/नगरपालिका

नोट: आवश्यक सामाग्रीको आवश्यकता सम्बन्धी थप जानकारी प्राप्त भएपछि अद्यावधिक गरिनेछ ।

परिच्छेद-५

विविध

५.१ स्रोत साधनको व्यवस्थापन

विपद् व्यवस्थापनका लागि स्रोत जुटाउन नगरपालिकामा स्थानीय विपद् व्यवस्थापन कोष स्थापना गरिएको छ । विपद् पूर्व तयारी र प्रतिकार्य योजनामा स्वीकृत क्रियाकलाप कार्यान्वयन गर्न उक्त कोषमा उपलब्ध बजेट पर्याप्त भएमा विषय क्षेत्रलाई बजेटको आवश्यकता र उपलब्धताका आधारमा रकम निकासा गरिनेछ । कोषमा पर्याप्त बजेट उपलब्ध नभएको अवस्थामा स्वीकृत वार्षिक बजेटबाट विपद्को अवस्थाको आधारमा रकम उपलब्ध गराइनेछ । स्वीकृत क्रियाकलाप कार्यान्वयन गर्ने कार्य बढ्दा कार्यालय मार्फत हुन सक्ने अवस्थामा यस्तो रकम सम्बन्धित बढ्दा कार्यालयलाई उपलब्ध गराइनेछ ।

नगरपालिकाको आफ्नो स्रोत साधनले कार्यान्वयन सम्भव नहुने क्रियाकलापको लागि प्रदेश सरकार वा जिल्ला प्रशासन कार्यालय मार्फत संघीय सरकारसँग अनुरोध गरिनेछ । साथै थप आवश्यक सहयोगका लागि मानवीय सहायता कार्यमा संलग्न निकाय तथा विकास साझेदार संस्था, स्थानीय सामाजिक संघ संस्था तथा निजी क्षेत्रसँग समन्वय गरिनेछ । यस व्यवस्थापन सम्बन्धी थप विस्तृत विवरण निम्न अनुसार छन् :

१. यस बाह्रबीसे नगरपालिकाको विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजनाको कार्यान्वयनका लागि विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन ऐन २०७४, नियमावली २०७६, स्थानीय विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन ऐन २०७९, स्थानीय विपद् व्यवस्थापन कार्यविधि २०७५, वातावरण तथा प्राकृतिक स्रोत संरक्षण ऐन २०७८ मा प्रबन्ध भए बमोजिमका आवश्यक संस्थागत संरचना र नीतिगत प्रबन्ध गरिनेछ ।

२. विपद् व्यवस्थापनका लागि यस नगरपालिकामा स्थानीय विपद् व्यवस्थापन कोष, Covid 19 कोष, मर्मत सम्भार कोष, दलित सहायता कोष र अपाङ्गता पुनर्स्थापना कोष स्थापना गरिएको छ । यस विपद् पूर्वतयारी र प्रतिकार्य योजनामा स्वीकृत क्रियाकलापका लागि उक्त कोषमा उपलब्ध बजेटबाट परिचालन गरिनेछ ।

३. नगरपालिकाको चालु आर्थिक वर्षको स्वीकृत वार्षिक बजेट विपद् व्यवस्थापन शिर्षकको बजेटबाट रकम उपलब्ध गराई प्राथमिकताका आधारमा पूर्वतयारीका गतिविधिहरुको कार्यान्वयनको शुरुवात गरिनेछ । क्रमशः आगामी वर्षको वार्षिक कार्यक्रममा यस योजनाको कार्यान्वयनको लागि आवश्यक स्रोत व्यवस्थापन गरिनेछ ।

४. यस विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजनाले निर्दिष्ट गरेका विपद् जोखिम न्यूनिकरण र पूर्वतयारीका गतिविधिहरुलाई जोखिम सह दृष्टिकोण । । को अवधारणालाई प्रयोग गरी कम हानी गर्ने तथा वर्षेनि दोहोरिरहने जोखिम आफै बहन गर्ने, मध्यम हानी गर्ने मध्यम खालका जोखिमको लागि बित्तिय व्यवस्था गर्ने र उच्च हानी गर्ने जोखिमहरुको बिमा गर्ने र जोखिम हस्तान्तरण गरिनेछ । साथसाथै यी गतिविधिहरुलाई नगरपालिकाले सञ्चालन गर्ने आवधिक योजना, विषयगत योजना तथा कार्यक्रमहरुसँग समायोजन तथा एकिकरण गरी कार्यान्वयन गरिनेछ ।

५. नगरपालिकाको आफ्नो स्रोत साधनले कार्यान्वयनमा अपुग हुने तथा प्रदेश र संघीय सरकारको समेत प्राथमिकतामा पर्ने क्रियाकलापहरुको लागि प्रदेश सरकार वा जिल्ला प्रशासन कार्यालय मार्फत् सङ्घीय सरकारसँग अनुरोध गरी स्रोत जुटाइनेछ ।

६. विकास साझेदार संस्थाहरु (द्विपक्षीय, बहुपक्षीय, संयुक्त राष्ट्रसंघ अन्तर्गतका निकायहरु र रेडक्रस अभियान) बाट प्राप्त हुने सहायतालाई यस योजनाको कार्यान्वयनको लागि परिचालन गरिनेछ ।

७. निजी तथा व्यावसायिक क्षेत्रको व्यवसायिक सामाजिक उत्तरदायित्व र अन्य पहल मार्फत निजी क्षेत्रको सहभागिता र सहायता विपद् पूर्वतयारी र प्रतिकार्यका लागि परिचालन गरिनेछ ।

८. नगरपालिकामा रहेका सामाजिक तथा सामुदायिक संस्थासँग भएको भौतिक, सामाजिक, आर्थिक तथा मानवीय स्रोतलाई यस योजनाको कार्यान्वयनको लागि एकिकृत रुपमा परिचालन गरिनेछ ।

९. यस योजनाको कार्यान्वयनको अवस्था अनुगमन तथा मूल्याङ्कन नगरपालिकाका उप प्रमुखको संयोजकत्वमा रहेको अनुगमन समितिले गर्नेछ । उक्त अनुगमन समितिले अनुगमन गरी स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समितिमा समक्ष प्रतिवेदन प्रस्तुत गर्नेछ ।

१०. विपद् पोर्टल तयार गरी विपदबाट भएको क्षति तथा विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी भएका नगरपालिकाको वेवसाइटमा गतिविधिहरु नियमित रुपमा अद्यावधिक गरिनेछ ।

११. स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समितिले वर्षभरिको विपद्को अवस्था र गतिविधिलाई समेटेर नगर विपद् प्रतिवेदन सामान्य अवस्थामा वार्षिक रुपमा प्रकाशन गर्नेछ भने कुनै ठूलो विपद्को अवस्था आएमा आवश्यकता अनुसार प्रतिवेदनहरु प्रकाशित गरिनेछ ।

यस योजनाको कार्यान्वयनबाट प्राप्त सिकाई तथा तत्कालीन आवश्यकताका आधारमा यस विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजनालाई वार्षिक रुपमा अद्यावधिक गर्दै लगिनेछ ।

५.२ अन्य निकायसँगको समन्वय र सहकार्य

विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्यका लागि छिमेकी गाउँ, भोटेकोशी गाउँपालिका, बुगल गाउँपालिका, चिसुरा सुन्दरी गाउँपालिका, चौतारा साँगाचोकगढी नगरपालिका, नेपाल रेडक्रस सोसाइटी जिल्ला शाखा तथा उपशाखा, जिल्ला प्रशासन कार्यालय, मानवीय सहायता कार्यमा संलग्न निकाय तथा विकास साझेदार संस्था, स्थानीय सामाजिक सङ्घ संस्था तथा निजी क्षेत्रसँग सहयोग र सहकार्य गरिनेछ । विपद्को समयमा खोज तथा उद्धार कार्यको निम्ति दमकल, एम्बुलेन्स शव वाहन, तथा जनशक्ति परिचालनमा जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति तथा स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति, नेपाल प्रहरी, सशस्त्र प्रहरी, नेपाली सेना र नेपाल रेडक्रस सोसाइटी सँग आपतकालीन समन्वय उद्धार गरिनेछ । त्यसै गरी खाद्यान्न तथा राहत सामग्रीको व्यवस्थापन र त्यसको भण्डारणका निम्ति पनि उद्योग वाणिज्य सङ्घ, खाद्य संस्थान डिपो सँग समन्वय गरिनेछ । त्रिपाल लगायत अन्य वस्त्र कपडाको व्यवस्थापन नेपाल रेडक्रस सोसाइटी जिल्ला शाखा तथा उपशाखाहरु सँगको समन्वयमा गरिनेछ । दमकल तथा एम्बुलेन्सको तत्काल व्यवस्थापनको लागि छिमेकी गाउँ/नगरपालिका सँग समन्वय गरिने र हाल रहेका एम्बुलेन्सलाई तयारी अवस्थामा राखिनेछ । यस्तो सहयोग विशेष गरी बाढी, पहिरो र आगलागीको समयमा तत्काल प्रतिकार्यका लागि तथा अत्यावश्यक मानवीय सहायता तथा उपयोगमा केन्द्रित हुनेछ । अन्य किसिमका थप सहयोग आदानप्रदान गर्न र विपद्का व्यवस्थापनलाई प्रभावकारी र किफायती बनाउन अन्य स्थानीय तह तथा संघसंस्था सँग लागत साझेदारी वा समझौता गर्न सकिनेछ ।

नगरपालिकाले विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा प्रतिकार्यको लागि प्रमुख रूपमा नगरपालिका भित्र र बाह्य गरी दुई प्रकारको समन्वय गर्नु पर्दछ । नगरपालिकाभित्र पनि नगरपालिका मातहतका निकाय वा समितिबीच र अन्य सरकारी, गैरसरकारी, सामाजिक तथा निजी संस्थाहरूबीच समन्वय र सहकार्य गर्नुपर्ने हुन्छ । बाह्य समन्वयमा जिल्ला, प्रदेश र संघीय तहका सुरक्षा निकाय तथा सरकारी निकायहरूसँग र अन्य गैर सरकारी तथा सहयोगी निकाय तथा संस्थाहरूसँगको समन्वय गर्नु पर्दछ । जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति, जिल्ला स्थित अन्य गैह सरकारी संस्था तथा निजी क्षेत्रसँग समन्वय गरी थप स्रोत परिचालन गरिनेछ । जिल्ला आपत्कालिन कार्यसञ्चालन केन्द्र र प्रदेश आपत्कालिन कार्यसंचालन केन्द्रसँग विपद् सम्बन्धी सूचना र प्रतिवेदनहरू आदानप्रदान गर्न स्थानय आपत्कालिन कार्यसञ्चालन केन्द्रले आवश्यक समन्वय गर्नेछ ।

विपद् प्रतिकार्यको दौरानमा निम्न थप कार्यहरू गरिने छ :

१. विषयगत क्षेत्रको अवधारणा अनुसार नगरपालिका भित्रका सम्पूर्ण विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्यसँग सम्बन्धित संस्था तथा निकायहरू सम्बन्धित विषयगत क्षेत्रको सदस्य रहन्छन् र उक्त संस्था तथा निकायहरूसँगको समन्वय र सहकार्यको जिम्मेवारी सम्बन्धित विषयगत क्षेत्रको नेतृत्व गर्ने विषयगत समिति र यसका संयोजक तथा सम्बन्धित शाखाको हुनेछ ।

२. जिल्ला, प्रदेश तथा संघीय तहका निकायहरूसँगको समन्वय, सुरक्षा निकायहरूसँगको समन्वय तथा नगरपालिका बाहिरका सरकारी तथा गैर सरकारी संस्थाहरू र सहयोगी निकायहरूसँगको समन्वयको जिम्मेवारी नगरपालिका प्रमुख र प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतको हुनेछ ।

३. विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्यको लागि सम्पूर्ण सरकारी, गैरसरकारी, सामाजिक तथा निजी क्षेत्रको स्रोत परिचालन विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना अनुरुप नगरपालिकाको प्राथमिकता अनुसार एकद्वार नीति अवलोकिम हुनेछ । संस्थागत समन्वय र सहकार्यको दृष्टि निम्न अवलोकिम हुनेछ ।

चित्र ४. सरोकारवाला निकाय मौकाको समन्वय सञ्जाल

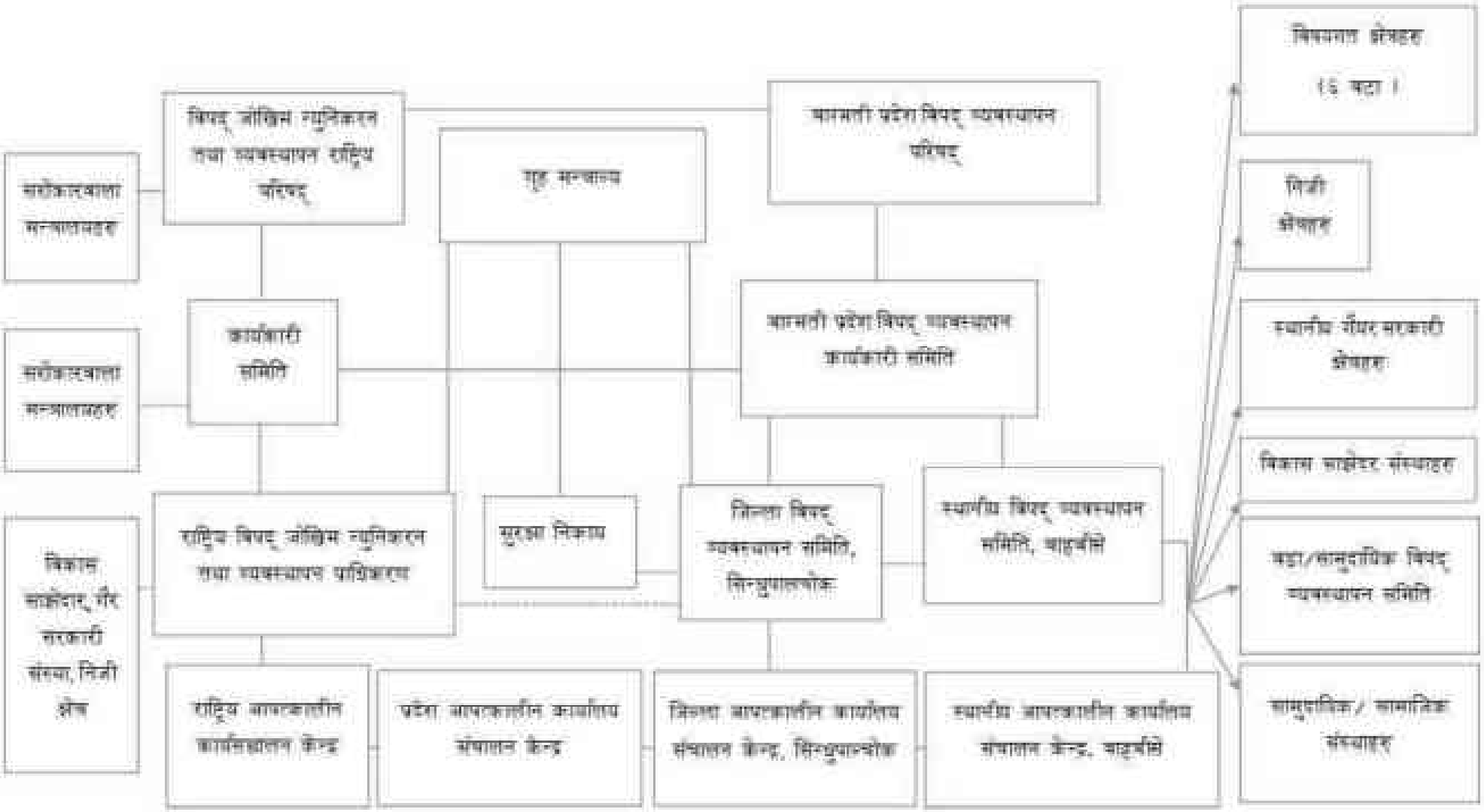

५.३ अनुगमन र मूल्याङ्कन

यस योजनामा नगरपालिकामा विपद्‌बाट प्रभावित हुन सक्ने परिवार, मृत्यु हुन सक्ने तथा घाइते हुन सक्नेको सङ्ख्या एवम् आर्थिक क्षतिको न्यूनीकरण गर्ने लक्ष्य लिइएको छ ।

योजना कार्यान्वयनको वार्षिक अनुगमन र मूल्याङ्कन गर्ने कार्य नगरपालिकाको अनुगमन तथा मूल्यांकन समितिले गर्नेछ । योजना कार्यान्वयनको नियमित अनुगमन (चौमासिक रुपमा वैशाख, श्रावण, कार्तिक, माघ) स्थानीय आपत्कालिन कार्य सञ्चालन केन्द्रको सहयोगमा स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समितिले गर्नेछ ।

वार्षिक अनुगमन र मूल्याङ्कन

यस योजनाको अनुगमन, मूल्याङ्कन र समीक्षाको लागि देहाय बमोजिमको लक्ष्य सूचकहरु निर्धारण गरिएको छ:

तालिका ५.३ अनुगमन मूल्याङ्कन र समीक्षाको लागि लक्ष्य सूचक

क्र.सं.	सूचक	आधार वर्ष (२०७८/७९)	लक्ष्य		
			(२०७९/८०)	(२०८०/८१)	(२०८१/८२)
१.	नगर क्षेत्रमा विपद्‌बाट हुने मानवीय क्षतिको दर कम गर्दै लगिएको हुनेछ ।				
१.१	विपद्‌बाट मृत्यु हुनेको वार्षिक औसत सङ्ख्या (सडक दुर्घटना बाहेक)	३-७	५०%	७०%	८०%
१.२	सडक दुर्घटनाबाट मृत्यु हुनेको वार्षिक औसत सङ्ख्या	३-७	५०%	७५%	८२%
२.	विपद्‌बाट प्रभावित व्यक्तिहरुको सङ्ख्या उल्लेख्य मात्रामा कम गर्दै लगिएको हुनेछ ।				
२.१	विपद्‌बाट प्रत्यक्ष प्रभावित हुने परिवारहरुको वार्षिक औसत सङ्ख्या	२००-५००	५०%	७५%	८५%
२.२	विपद्‌बाट घाईते हुने व्यक्तिहरुको वार्षिक औसत सङ्ख्या	३००-१००	५०%	७०%	८०%
२.३	सडक दुर्घटनाबाट घाईते हुने व्यक्तिहरुको वार्षिक औसत सङ्ख्या	२०-१००	५०%	७५%	८२%
२.४	विपद्‌बाट क्षति हुने घरहरुको वार्षिक औसत सङ्ख्या	५०-१५०	२५%	५०%	७०%
३.	विपद्‌को कारण हुने वार्षिक औसत प्रत्यक्ष आर्थिक क्षतिमा कमी गर्दै लगिएको हुनेछ ।				

क.सं.	सूचक	आधार वर्ष (२०७८/७९)	लक्ष्य		
			(२०७९/८०)	(२०८०/८१)	(२०८१/८२)
३.१	विपद् बाट प्रभावित खेतीयोग्य जमिनको वार्षिक औसत संख्या (रोपनी)		७०%	८०%	१०%
३.२	विपद् बाट प्रभावित हुने कुल पशु चौपायाको वार्षिक औसत संख्या		२५%	४०%	७५%
४.	नगरपालिका र सरोकारवालाहरू बीच आपसी तथा परस्पर समन्वय र साझेदारी अभिवृद्धि गर्ने संयन्त्र सहुलाय				
४.१	संघ, प्रदेश र स्थानीय तहमा समन्वय र सहकार्य विस्तार गर्ने	२५%	२५%	३५%	४०%
४.२	नगरपालिका र सरोकारवालाहरू बीच विपद् सम्बन्धी (पूर्व तयारी, विपद्को समय र विपद्पश्चात) नियमित बैठक बस्ने (हरेक महिना)	१ पटक आवश्यकतानुसार	१ पटक आवश्यकतानुसार	१ पटक आवश्यकतानुसार	१ पटक आवश्यकतानुसार
५.	बहु-प्रकोप पूर्वसूचना प्रणाली र विपद् जोखिम सूचना आकलन, उपलब्धता र पहुँचमा उल्लेखय वृद्धि भएको हुनेछ ।				
५.१	कुल क्षेत्रफलको अनुपातमा बहु-प्रकोप अनुगमन तथा पूर्वसूचना प्रणाली स्थापना र सञ्चालन भएको क्षेत्रफलको प्रतिशत	०.२%	१%	५%	१०%
५.२	विपद् प्रभावित क्षेत्रको जनसङ्ख्याको अनुपातमा स्थानीय वा राष्ट्रिय सूचना प्रणाली मार्फत पूर्वसूचना प्राप्त गर्ने जनसङ्ख्याको प्रतिशत	२%	१०%	२०%	४०%
५.३	विपद् जोखिमयुक्त क्षेत्रहरूमा पूर्वानुमानमा आधारित पूर्वतयारी कार्यविधि लागू	०	१	३	९

क.सं.	सूचक	आधार वर्ष (२०७८/७९)	लक्ष्य		
			(२०७९/८०)	(२०८०/८१)	(२०८१/८२)
	भएका पदाधिकारीको सङ्ख्या				
४.४	स्थानीय स्तरमा उपलब्धी विपद् सम्बन्धित सम्बन्धी सूचना तथा जानकारी जनसमुदायलाई उपलब्ध गराउन सकने समुदाय	०	१०	१०	१४
४.५	पूर्वसूचना प्राप्त भएपछि विपद् प्रभावित क्षेत्रबाट सुरक्षित स्थानमा सारिएका जनसङ्ख्या	६६	१००%	१००%	१००%

स्रोत: हाम्रोजो आपतकालीन कार्ययोजना पालिका

४.३.२ योजनाको परिमार्जन

नमूना अभ्यास तथा कार्यान्वयनको सिकाइका आधारमा हरेक वर्ष यो योजनालाई परिमार्जन गरिनेछ । यस योजना कार्यान्वयनको नियमित अनुगमन र मूल्याङ्कन गर्ने कार्य अनुगमन तथा सुपरिवेक्षण समितिले गर्नेछ । उक्त समितिले माथि उल्लिखित सूचकहरूको आधारमा नियमित रूपमा योजना कार्यान्वयनको अवस्थाको अनुगमन गरी स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति समक्ष प्रतिवेदन पेस गर्नेछ । यस्तो प्रतिवेदनमा देखिएका कमीकमजोरीका सुधार गर्नुपर्ने विषयलाई सम्बन्धित विषय क्षेत्रले सुधार गरी कार्यान्वयन गर्नु पर्नेछ र योजनामा नै सुधार गर्नुपर्ने अवस्थामा विपद् पूर्व तयारी तथा प्रतिकार्य योजनाको परिमार्जन गर्दा समावेश गरिनेछ । नमूना अभ्यासका र कार्यान्वयनको सिकाइका आधारमा हरेक वर्ष यस योजनाको पुनरावलोकन गरिनेछ । पुनरावलोकन तथा पृष्ठपोषण सङ्कलन तलको तालिका बमोजिम हुनेछ:

तालिका ४.४ योजनाको पुनरावलोकन तथा पृष्ठपोषण सङ्कलन

विवरण	जिम्मेवार निकाय	गर्नुपर्ने मुख्य कार्य	समय
योजना कार्यान्वयनको समिक्षा	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति	आवधिक रूपमा समिक्षा बैठक गर्ने	कार्तिक महिना माघमहिना वैशाख महिना श्रावण महिना (आगामी आ.व. को)
योजनाको पुनरावलोकन	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति	विषयक्षेत्र अनुसारका क्रियाकलापहरूको पुनरावलोकन गरी योजना अद्यावधिक गर्ने	प्रत्येक वर्ष कार्तिक मसान्त

५.४ क्षमता विकास रणनीति र योजना

विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजनाको प्रभावकारी कार्यान्वयन गर्नका लागि दक्ष स्रोत व्यक्ति तथा संस्थाहरुको सहयोगमा देहायका क्रियाकलापहरु सञ्चालन गरिनेछ:

तालिका ५.४ क्षमता विकास रणनीति र योजना

क्र.सं.	क्षमता विकास क्रियाकलापहरु	जिम्मेवारी	समयतालिका
१	स्थानीय आपतकालीन सञ्चालन केन्द्र (Local Emergency Operation Center) को सुदृढिकरण।	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति	आगामी आ. व. योजना तर्जुमा प्रक्रिया शुरु हुनु भन्दा अगावै
२	स्थानीय आपतकालीन सञ्चालन केन्द्र कार्य सञ्चालन कार्यविधि तर्जुमा गरि कार्यान्वयन गर्ने ।	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति	आगामी आ. व. योजना तर्जुमा प्रक्रिया शुरु हुनु भन्दा अगावै
३	विपद्को सामना गर्न नगरपालिकाको स्रोत र क्षमताबारे सबैमा जानकारी दिलाने, प्रचार, केन्द्र र माहेदार संस्थाहरुबाट सहयोग माग गर्ने।	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति	मनसुन अगावै तथा विपद्को घटना हुनु अघि पूर्वतयारी
४	नगरपालिका क्षेत्रभित्रको विपद्का घटनाको सूचना तथा तथ्याङ्क सङ्कलन, प्रशोधन र विश्लेषण गरी विपद्का सूचना तथा तथ्याङ्कको विपद् व्यवस्थापन सूचना प्रणालीमा प्रविष्ट गरी अद्यावधिक गर्ने र नगरपालिका तथा सरोकारवाला निकायलाई उपलब्ध गराउने।	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति	विपद्को घटनाको हुनु अघि, विपद्को समयमा र विपद् पश्चात
५	विपदक्षेत्रका जनप्रतिनिधिलाई उक्त क्षेत्रमाथि सम्बन्धित विषयमा अभिमुखिकरण, तालिम र अभ्यासको व्यवस्था गर्ने।	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति	विपद् व्यवस्थापन पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना तर्जुमा पश्चात
६	वडास्तरका विपद् व्यवस्थापन समितिलाई विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी अभिमुखिकरण, तालिम प्रदान गर्ने।	विपद् व्यवस्थापन शाखा	विपद् व्यवस्थापन पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना तर्जुमा पश्चात
७	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन कोषलाई प्रभावकारी रुपमा सञ्चालन गर्न क्षमता विकास गर्ने।	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति	आगामी आ. व. योजना तर्जुमा प्रक्रिया शुरु हुनु भन्दा अगावै
८	विपद् प्रभावित स्थानमा रहेका विद्यालयहरु र स्थानीय स्वयंसेवकहरुलाई विपद् प्रतिकार्य सम्बन्धी तालिम प्रदान गर्न विपदक्षेत्रको क्षमता विकास गर्ने	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति	मनसुन अगावै तथा विपद्को घटना हुनु अघि
९	बन्दोबस्तीका सामान तथा औजारहरु व्यवस्थापनका लागि	स्थानीय विपद्	मनसुन अगावै तथा

क.सं.	क्षमता विकास क्रियाकलापहरु	जिम्मेवारी	समयतालिका
	विषयक्षेत्रहरुको क्षमता विकास गर्ने। सबै क्षमता विकास तालिमहरु लैंगिक समानता र सामाजिक समावेशीकरणका दृष्टिकोणबाट संवेदनशील र समावेशी हुने कुरा सुनिश्चित गरिने।	व्यवस्थापन समिति	विपद्को घटना हुनु अघि

अनुसूची-१

प्राविधिक कार्यसमूहको प्रथम बैठकको कार्यसूची

बाह्रबिसे नगरपालिका, सिन्धुपालचोक जिल्ला, बागमती प्रदेश

स्थान: बाह्रबिसे नगरपालिका कार्यालय

छलफलका विषयहरु:

१. गत वर्षका विपद्का घटनाहरु र व्यवस्थापन सम्बन्धी समीक्षा,
२. यस वर्षको पूर्वानुमान (वर्षा, बाढी र पहिरो सम्बन्धि पूर्वानुमानहरु जल तथा मौसम विज्ञान विभागबाट उपलब्ध हुन्छ, अन्य प्रकोपहरुको सम्बन्धित निकायबाट उपलब्ध हुन्छ),
३. सडकटासन्नता र जोखिमको वस्तुस्थिति (भौगोलिक कार्यक्षेत्र: बाह्रबिसे नगरपालिका),
४. विषयक्षेत्रहरु (नगरपालिकामा रहने क्लष्टरहरु) र तिनको योजना,
५. योजना तर्जुमा वा अद्यावधिक गर्ने प्रक्रिया,
६. विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना तर्जुमामा प्राविधिक सहयोग गर्नका लागि (आवश्यक भएमा) अनुभव प्राप्त विज्ञ सम्मिलित। कार्यटोलीको गठन गर्ने र कार्यसहित छलफल गरी स्वीकृत गर्ने,
७. पूर्वतयारी योजना तर्जुमा प्रक्रियामा सहयोग र समन्वय (अन्य नगरपालिका, नेपाल सरकार र प्रदेश सरकारका जिल्ला स्थित निकायहरु),
८. अन्य (जस्तै: समितिको आगामी बैठक सम्बन्धमा)।

प्राविधिक कार्य समूह

श्री चुरामणी पन्थी, प्रमुख प्रशासकिय अधिकृत र निम्न प्रतिनिधि रहेको प्राविधिक कार्य समुहले विपद् पूर्व तयारी तथा प्रतिकार्य योजना २०७८ लाई समिक्षा गरि संशोधित मस्यौदा तयार गर्न कार्य गरेको थियो।

१. प्रतिनिधि नेपाल प्रहरी
२. प्रतिनिधि सशस्त्र प्रहरी बल नेपाल
३. प्रतिनिधि नेपाल प्रहरी
४. विपद् शाखा प्रमुख
५. प्रतिनिधि, प्रतिबद्ध परियोजना

अनुसूची-२

स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समितिबाट कार्यदिश प्रदान

१. उपलब्ध तथ्याङ्क, दस्तावेज, प्रकाशन तथा अभिलेखहरूको अध्ययन तथा विश्लेषण गर्ने,

२. विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी मौजुदा योजनाहरू, कमितमा विगत ५ वर्षको विपद्का घटना सम्बन्धी तथ्याङ्क र प्रकाशनहरू, प्रकोप नक्सा, सङ्कटासन्नता तथा जोखिम आंकलन, पूर्वानुमान तथा पूर्वसूचना प्रणाली लगायत अन्य सान्दर्भिक सामग्रीको पुनरावलोकन र समीक्षा गर्ने,

३. सम्बन्धित तहका आवधिक विकास योजनाहरू, विषयक्षेत्रगत योजनाहरू, प्रतिवेदनहरू,

४. आधारभूत अध्ययन लगायतका कार्य गर्ने,

५. विपद् व्यवस्थापनको विगतको अभ्यास अनुभव तथा सिकाई सम्बन्धी अध्ययन तथा समीक्षा गर्ने,

६. विगतको विपद् पूर्वतयारी र प्रतिकार्य योजना तथा विषयक्षेत्रगत आकस्मिक योजनाहरूको अध्ययन र समीक्षा गर्ने,

७. स्थानीय मौसम तथा बाढी पूर्वानुमान र पूर्वसूचना प्रणाली, महामारी निगरानी प्रणाली, सडक सुरक्षा कार्ययोजना अध्ययन र प्रवृत्ति विश्लेषण गर्ने,

८. स्थानीय तहमा कार्यरत सरोकारवाला तथा साझेदार संस्थाको पहिचान गरी सूची तयारी गर्ने,

९. कार्यशाला गोष्ठीको सञ्चालन विधि, समय, स्थान, कार्यसूचीको छनौट तथा स्रोत साधन जस्ता विषयमा सहयोग र परामर्श प्रदान गर्ने,

१०. सबै विषयक्षेत्रका योजनाहरू एकत्रित गरी मस्यौदा तयार गर्ने,

११. अनुसूचीमा उल्लिखित नमूना बमोजिम स्थानीय तहमा कार्यरत सरोकारवाला तथा साझेदार संस्थाको पहिचान गरी सूची तयार गर्ने।

अनुसूची-३

सरोकारवाला निकायको पहिचान तालिका

क्र.सं.	नामथर	प्रतिनिधित्व गरेको संस्था	सम्पर्क नं.
१	राजाराम पण्डित	नेपाली सेना इन्फ्यन्ट्री वा सुरक्षा अपरेटर	राजाराम पण्डित ९८६७०६८६०५, ०१९६२००९४
२	जगत डुवाल	प्रतिनिधि सशस्त्र प्रहरी बल नेपाल वेसक्याम्प सामोसायु	९८५९२७२३१८
३	सुमेरा चान्दे	प्रतिनिधि नेपाल प्रहरी	९८४९९९१७४४
४	मीरा धुङेल	प्रतिनिधि प्रतिबद्ध परिचालना	९८६९९२५१६०
५	भुवराज कपेल	उद्योग वाणिज्य संघ	९८५१०९१००१
६	हेमन्त थेङ	नेपाल रेडक्रस सम्माईटी शाखा कार्यालय बाह्रविसे	९८४९१०९९२३
७	बाह्रदोर्जे शेर्पा	वन वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन समिति संयोजक	९८५१०८२६१५
८	दुर्गा प्रसाद भण्डारी	विपद् शाखा प्रमुख	९८४९९४७३२०
९	जनप्रतिनिधि र राजनैतिक प्रमुखहरु नागरिक समाज अगुवा आदिहरु	नगरपालिका सबै	

अनुसूची-४

विषयक्षेत्रको बैठकको कार्यसूची

नगरपालिका: बाह्रबिसे, जिल्ला: सिन्धुपाल्चोक, प्रदेश: बागमती

विषयक्षेत्र .....

स्थान: मिति/समय:

छलफलका विषयहरू:

१. विषयक्षेत्रको परिचय,

२. विषयगत क्षेत्रको जगुवा तथा सदस्य संस्थाको नामावली,

३. प्रमुख विपद् र प्रभावित क्षेत्रको छनौट,

४. पहिचान भएको विपद्को पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्यमा सम्बन्धित विषयक्षेत्रको भूमिका,

५. विपद्को घटना हुनु अगाडि गरिने पूर्वतयारी र विपद् पश्चात् गरिने प्रतिकार्यको समयसीमा निर्धारण,

६. विद्यमान कमीकमजोरीहरूको पहिचान,

७. प्राथमिकता प्राप्त पूर्वतयारी तथा आपत्कालीन प्रतिकार्य क्रियाकलापहरूको पहिचान,

८. प्राथमिकता प्राप्त पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्यका लागि विषयक्षेत्रको कार्ययोजना तर्जुमा,

९. विपद्को घटना अगावै गरिने पूर्वतयारी तथा विपद्को समयमा गरिने आपत्कालीन कार्यका लागि मुख्य जिम्मेवार निकायको पहिचान,

१०. विषयगत क्षेत्रको अनुगमन, मूल्याङ्कन तथा सिकाई योजना तर्जुमा,

११. पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्यका क्रियाकलापका लागि लागत अनुमान (सम्भव भए सम्म),

१२. अन्य (जस्तै: आगामी बैठक सम्बन्धमा)।

नोट:

प्रत्येक विषयक्षेत्रका अन्य बैठक र तिनका कार्यसूची पहिलो बैठकका निर्णयहरू, तिनको कार्यान्वयन अवस्था र अन्य आन्तरिक सवालहरूमा निर्भर हुन्छ।

अनुसूची-५

विषयक्षेत्र सदस्य संस्थाको कार्यभार

कुनै विषयक्षेत्रमा परेको समस्या समाधानमा सहयोग गर्न सम्बन्धित तहमा तोकिएको प्राविधिक क्षमता भएको तथा अधिकार प्राप्त व्यक्ति, संस्था वा निकायलाई विषयक्षेत्र सदस्य संस्था भनिन्छ। विषयक्षेत्र सदस्य संस्थाको काम कर्तव्य देहाय अनुसार हुनेछन्:-

१. विषयगत सदस्य संस्था (सरकारी निकाय, राष्ट्र संघीय निकाय, रेडक्रस अभियानका सदस्य, राष्ट्रिय/अन्तर्राष्ट्रिय गैससस, निजी क्षेत्र आदि) का बीचमा उपयुक्त विषयगत समन्वय संयन्त्र स्थापना तथा व्यवस्थापन गर्न विषयगत अगुवा संस्था तोकि आवश्यकता अनुसार सहयोग गर्ने,

२. नेपाल सरकार र प्रदेश सरकारका जिल्ला स्थित निकाय, स्थानीय तह, नागरिक समाज तथा अन्य सरोकारवाला निकायबीच समन्वय गर्न विषयगत अगुवा संस्थालाई सहयोग गर्ने,

३. आफ्नो विषयक्षेत्रमा विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना तर्जुमा गर्न विषयगत अगुवा संस्थालाई सहयोग गर्ने (यस अन्तर्गत विपद्को प्रकृति तथा योजना मान्यता, प्राथमिकता प्राप्त आपत्कालीन कार्य तयारी, आपत्कालीन कार्य संबोधन गर्न प्राथमिकता प्राप्त पूर्वतयारी कार्यका लागि विद्यमान कमीकमजोरी पहिचान, विषयगत कार्ययोजना आदि पर्दछन्),

४. आपत्कालीन अवस्थाका लागि पर्याप्त आकस्मिक योजना तथा पूर्वतयारीको प्रत्याभूति गराउने,

५. विषयक्षेत्रका सहभागिहरू सम्बन्धित नीतिगत मार्गदर्शन तथा प्राविधिक मापदण्डका बारेमा जानकारी राख्दछन् र सोही मापदण्डका आधारमा प्रतिकार्य गर्दछन् भन्ने कुराको प्रत्याभूति गराउन विषयगत अगुवा संस्थालाई सहयोग गर्ने,

६. विषयक्षेत्रको प्रभाव र कार्यान्वयन योजनाको प्रगतिको समीक्षा गर्न तथा पर्याप्त प्रतिवेदन र प्रभावकारी सूचना प्रवाहको प्रत्याभूति दिन र प्रभावकारी अनुगमन संयन्त्र स्थापना गर्न विषयगत अगुवा संस्थालाई सहयोग गर्ने,

७. सूचना सङ्कलन तथा प्रचारप्रसारमा योगदान गर्न स्रोत साधनको आवश्यकता पहिचान गर्ने,

८. विषयक्षेत्रका प्राथमिकता प्राप्त कार्य सञ्चालन गर्न स्थानीय समुदायलाई मानवीय सहायता कार्यमा संलग्नता गर्न प्रोत्साहन गर्ने साथै, विषयक्षेत्रका सहभागीहरूलाई स्रोत साधन परिचालन गर्न प्रोत्साहित गर्ने,

९. मानवीय सहायतामा संलग्न साझेदार संस्थाका कर्मचारीको क्षमता विकासका लागि तालिम सञ्चालन गर्न सहयोग गर्ने,

१०. पूर्वनिर्धारित प्राथमिकता प्राप्त विषयगत संस्थाहरूलाई अन्तिम सेवा प्रदायकका रूपमा जिम्मेवार बनाउने,

११. कार्यक्षेत्र र कार्यक्रमको प्राथमिकताका आधारमा विषयक्षेत्रका मुख्य साझेदारलाई समावेश गराउने।

अनुसूची-६

अगुवा सहयोगी संस्थाको कार्यसर्त

अगुवा सहयोगी संस्थाको मुख्य भूमिका विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य सम्बन्धी क्रियाकलाप तय गर्नका लागि सबै निकायहरुबीच छलफल गर्न साझा मञ्च प्रदान गरी सहजकर्ताको रुपमा विपद् व्यवस्थापन समितिलाई सहयोग गर्नु हो। यसको अन्य भूमिका देहाय बमोजिम हुनेछ:-

१. सबै निकायहरुको सहकार्यमा विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना तर्जुमा कार्यमा सहयोग गर्ने,
२. विपद् व्यवस्थापन समितिसँग समन्वय गरी बैठकहरु सञ्चालन गर्ने,
३. विपद् सम्बन्धी तथ्याङ्क सङ्कलन, प्रकोप जोखिम विश्लेषण आदि कार्यमा समन्वय गर्ने र प्राविधिक तथा वित्तिय सहयोग प्रदान गर्ने,
४. प्रभावकारी प्रतिकार्य र पूर्वतयारीको लागि मुख्य सिद्धान्त वा न्यूनतम मापदण्डका आधारमा समन्वय गर्ने,
५. विगतका अनुभवको आधारमा सफलता, सिकाई, चुनौति तथा कमीकमजोरी पहिचान गर्ने,
६. विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना तर्जुमा प्रक्रियामा सबै विषयक्षेत्रका अगुवा तथा सदस्य संस्थाहरु लगायत अन्य सरोकारवालाहरुको सहभागिता सुनिश्चित गर्ने,
७. कार्यशालाको नतिजा तयार गर्ने र सम्बन्धित तहमा कार्यरत मानवीय सहायतामा संलग्न निकायहरुलाई जानकारी गराउने तथा स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समितिमा विषयक्षेत्रको योजना मस्यौदा पेश गर्ने,

अनुसूची-७

छलफल तथा गोष्ठीको कार्यसूची

छलफलका विषयवस्तु देहाय अनुसार रहेका छन्:

1. सन्दर्भ सामग्रीको पुनरावलोकनबाट प्राप्त निचोड,
2. निकायगत स्रोत, साधन तथा क्षमताहरू,
3. सम्भावित प्रकोप तथा सोको प्रभाव क्षेत्र,
4. विषयक्षेत्र केन्द्रित योजना र समूहगत छलफल,
5. योजना गरिएका कार्यहरूमा सम्बन्धित निकायको दायित्व तथा भूमिका,
6. आवश्यकता तथा क्षमता विश्लेषण र क्षमता अभिवृद्धि गर्ने रणनीति,
7. अन्तर सम्बन्धित सरोकारवालाहरूको समन्वय,
8. सहकार्य र समन्वयका क्षेत्रहरू र सरोकारवालाहरू,
9. अनुगमन, मूल्याङ्कन तथा सिकाई योजना,

माथि उल्लिखित छलफलका विषयको संक्षिप्त विवरण देहाय अनुसार छ:-

१. **सन्दर्भ सामग्रीको पुनरावलोकनबाट प्राप्त निचोड:** विषयक्षेत्रका सम्बन्धित सदस्यले सम्भावित प्रकोप, सङ्कटासन्नता तथा जोखिमको अवस्थाको बारेमा गरिएको पुनरावलोकन र जोखिम विश्लेषण गोष्ठीको मुख्य सभामा प्रस्तुत गर्नेछन्। सहभागीहरूले यसमा छलफल गरी आवश्यकता भए परिमार्जन गर्न सुझाव दिन सक्नेछन्। प्रस्तुत सुझाव गोष्ठी समाप्त भएपछि पनि लिन सकिनेछ । नगरपालिकाको प्रकोप, सङ्कटासन्नता तथा जोखिम विश्लेषणको निचोडमा छलफल गरिनेछ।

२. **निकायगत उपलब्ध स्रोत साधन तथा क्षमताहरू:** पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य क्षमताका बारेमा विश्लेषण गर्दा विषयक्षेत्रका जानुवा र अन्य सम्बन्धित निकायसँग छलफल गरी निक्यौल गर्नु पर्दछ । यसको संक्षेपण कार्यशालामा प्रस्तुत गरिनेछ । हरेक निकायले पूर्वतयारी र प्रतिकार्य गर्नका लागि आफुसँग भएका स्रोत र साधनको सूची तयार गर्नुपर्दछ ।

३. **सम्भावित प्रकोप र सोको प्रभाव क्षेत्र:** आधारभूत अध्ययनमा सम्बन्धित तहका प्रकोपहरूको पहिचान, सङ्कटासन्न क्षेत्र तथा पर्नसक्ने प्रभावको मूल्याङ्कन र लेखाजोखा गर्नुपर्दछ । यसको प्रतिवेदन कार्यशालामा प्रस्तुत गर्नुपर्दछ । जोखिम विश्लेषण गर्दा दुईवटा आयाममा ध्यान दिनुपर्दछ:

   क) प्रकोपको घट्ना घट्न सक्ने सम्भावना,

   ख) सो प्रकोपबाट जनताको जीउधन, पूर्वाधार तथा सार्वजनिक सेवा प्रवाहमा पर्नसक्ने असर र प्रभाव सामान्यतया विपद् जोखिम विश्लेषणका आधारमा प्रकोपहरू छनौट गरी योजना तयार गरिनेछ। प्रकोपको छनौट गर्दा प्रकृति, सम्भावित मात्रा र सम्भावित आपत्कालीन अवस्थालाई आधार मान्न सकिनेछ। कहिलेकाँही मात्र हुने भएता पनि भूकम्प जस्ता प्रकोपले ठूलो जनधनको क्षति पुग्न सक्दछ ।

४. **विषयक्षेत्र केन्द्रीत योजना र समूहगत छलफलः** सहभागीहरुलाई आफ्नो संस्थाको कामसँग सम्बन्धित विषयक्षेत्र छनौट गर्न लगाउनु पर्दछ । यदि एउटै संस्था एकभन्दा बढी विषयक्षेत्रसँग सम्बन्धित भएमा संस्थाका तर्फबाट अन्य सदस्य समेत सहभागी गराउन वा सबैभन्दा बढी योगदान गर्न सकिने विषयक्षेत्र छनौट गरी समूह निर्माण गर्न सकिन्छ।

५. **तीनै चरणका योजनाबद्ध कार्यहरुको पहिचान र प्राथमिकीकरणः** पूर्वतयारीका कार्यहरुमा सामान्य पूर्वतयारी र पूर्वानुमानमा आधारित पूर्वतयारी र आपतकालीन अवस्थाका कार्यहरु हुन सक्नेछन्। उदाहरणका लागि केही पूर्वतयारी कार्यहरु निम्न हुन सक्नेछन्:

क) सम्बन्धित तहका प्रत्येक विषयक्षेत्रमा पूर्वतयारी र प्रतिकार्य गतिविधिहरुमा संलग्न एक सक्रिय सूचना व्यवस्थापन संयन्त्र सुनिश्चित गर्ने,

ख) विपद् पूर्वतयारी र प्रतिकार्यको लागि स्वयंसेवकहरु र प्रशिक्षकहरुको क्षमता अभिवृद्धि गर्ने,

ग) स्थानीय समुदायलाई पूर्वानुमानका साथै पूर्वसूचना प्रणाली, सुरक्षा तथा उद्धार सामग्री र उपकरणले सबल बनाउने,

घ) प्रारम्भिक लेखाजोखा, मूल्याङ्कन र विस्तृत घरधुरी सर्वेक्षण फारम तथा प्रारुप तयार गर्ने,

ङ) तथ्याङ्क सङ्कलनका लागि आवश्यक फाराम तयार गर्ने,

च) पूर्वानुमान सूचना तथा सतर्कता सन्देशहरुका लागि सञ्चारको माध्यमहरुको विस्तृत अभिलेख राख्ने,

छ) पूर्वतयारी र प्रतिकार्य क्रियाकलापहरुका लागि आवश्यक मानवीय, भौतिक तथा वित्तीय स्रोतहरु पहिचान गर्ने,

ज) जनसंख्या, सङ्कटासन्न समुदाय, सामाजिक सेवा, क्षमता प्रणाली, सुरक्षा स्थिति, जैविकोपार्जन, बसोबासको अवस्था, खुल्ला ठाउँहरु, यातायात र पूर्वाधार सम्बन्धी सूचना प्राप्त गर्ने,

झ) सुरक्षित मार्गहरु, खोज तथा उद्धार मार्गहरु, सङ्कटासन्न समुदायमा हेलिप्याड, अवतरण र ड्रप जोन पहिचान गर्ने,

ञ) सम्बन्धित तहमा पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य टोली गठन गर्ने र उनीहरुलाई तालिम प्रदान गर्ने,

ट) अस्थायी आपतकालीन आश्रय स्थल, खाद्य तथा गैर-खाद्य वस्तुहरुका लागि भण्डारण गृह र भण्डारण स्थलको पहिचान गर्ने, स्रोत सामाग्रीको आकलन र नपुग सामाग्रीको जोहो गर्ने,

ठ) आपतकालीन राहतको लागि आवश्यक पर्ने खाद्य तथा गैर खाद्य वस्तुहरुको बजार सर्वेक्षण गर्ने,

ड) स्वास्थ्य सुरक्षा योजना तयार गर्ने, अस्थायी स्वास्थ्य केन्द्र पहिचान गर्ने,

ढ) विद्यालयहरुको जोखिमको आधारमा वर्गीकरण गर्दै सुरक्षा योजना तयार गर्ने, आकस्मिक योजना बनाउने,

ण) जीविकोपार्जनका उपायहरू (गाईपालन, बाख्रापालन, सुँगुर र कखुरा फर्महरू, माछा पोखरी, तरकारी खेती लगायत अन्य पेशा तथा व्यवसाय) र सुरक्षाका अन्य उपायहरू बारे योजना बनाउने,

त) बाढी निकास र नहरहरू सफा रहेका सुनिश्चित गर्ने, संवेदनशील संरचनाको मजबुतीपना लेखाजोखा गर्ने,

थ) सूरक्षा निकाय र स्वयम् स्वकलाई खोज तथा उद्धार तालिम प्रदान गर्ने,

द) पूर्वतयारी बारेमा राजनैतिक दल र नागरिक समाजका लागि संयुक्त अभिमुखीकरण गर्ने,

ध) कार्यसञ्चालन विधि सहितको आपत्कालीन प्रतिकार्य कोषको विकास गर्ने

केही प्रतिकार्यका कार्यहरू निम्न हुन सक्नेछन्:

क) विपद् व्यवस्थापन समितिको आकस्मिक बैठक गर्ने,

ख) खोज तथा उद्धार टोली र द्रुत प्रतिकार्य टोलीको परिचालन गर्ने,

ग) घाइते तथा बिरामीलाई घुम्ती क्लिनिकहरू मार्फत प्राथमिक उपचार गर्ने,

घ) मानिसहरू र घरपालुवा जनावरहरू स्थानान्तरण गर्ने,

ङ) सूचना सङ्कलन गर्ने, व्याख्या गर्ने र पुष्टि गर्ने आपत्कालीन सूचना प्रणाली (तथ्याङ्क–सूचना इकाई) स्थापना र सञ्चालन गर्ने,

च) आपत्कालीन प्रतिकार्यका लागि स्थानीय आपत्कालीन कार्यसञ्चालन केन्द्रलाई सक्रिय बनाउने,

छ) आपत्कालीन आश्रयस्थल तथा राहत सामग्रीको व्यवस्था गर्ने,

ज) बाढीको खतरा क्षेत्रमा नदीको सतह सतर्कता तहभन्दा तल नआएसम्म प्रतिघण्टाको अद्यावधिक सूचना प्रवाह जारी राख्ने,

झ) सम्बद्ध आपत्कालीन प्रतिकार्य योजनाहरूलाई सक्रिय बनाउने,

ञ) विषयगतक्षेत्र (Cluster) र कार्यदल समूहले आफ्ना सम्बन्धित आपत्कालीन योजनाहरू सक्रिय बनाउन नेतृत्व गर्ने ।

नोट:

(१) पूर्वतयारी र प्रतिकार्य क्रियाकलापहरू सम्बन्धी थप जानकारी राष्ट्रिय विपद् प्रतिकार्य कार्यढाँचा, २०७४ बाट पनि लिन सकिनेछ ।

(२) प्रकोप पूर्वसूचना प्रणाली सम्बन्धी जानकारी राष्ट्रिय आपत्कालीन कार्यसञ्चालन केन्द्र वा सम्बन्धित जिल्ला आपत्कालीन कार्यसञ्चालन केन्द्र मार्फत लिन सकिनेछ ।

६. **योजना तर्जुमाका कार्यहरूमा सम्बन्धित निकायको दायित्व तथा भूमिका:** विभिन्न निकायहरूको जिम्मेवारी ऐन, नियम, राष्ट्रिय विपद् प्रतिकार्य कार्यढाँचा तथा सम्बन्धित निकायको कार्यक्षेत्र, कार्यसञ्चालनमा उल्लेख

भए अनुसार हुन्छन्। कार्यशालामा सम्बन्धित विपद् व्यवस्थापन समितिका सदस्यहरू, विषयक्षेत्रका सदस्यहरू, मानवीय कार्यमा संलग्न संस्थाहरूको भूमिकाको बारेमा छलफल गर्नुपर्छ। यसले कार्यक्षेत्र तथा कार्यसर्तहरूलाई स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समितिले आवश्यकता अनुसार थप स्पष्ट गर्न सक्नेछ ।

७. **आवश्यकता तथा क्षमता विश्लेषण र क्षमता अभिवृद्धि गर्ने रणनीतिः** योजना तर्जुमा गर्दा यसको कार्यान्वयनका लागि आवश्यक पर्ने सामग्री, उपकरण, जनशक्ति, आर्थिक स्रोत र योजना कार्यान्वयनमा संलग्न संस्थाहरूको क्षमता विश्लेषण गरी न्यूनम क्षमता परिपूर्ति गर्न आवश्यक रणनीति बनाउनु पर्छ। विश्लेषणमा विपद् घटना पश्चात् प्रभावितहरूको मानवीय आवश्यकताको पूर्वानुमान (जस्तै आश्रय स्थलमा आवश्यक पर्ने खाद्यान्न, स्वास्थ्य तथा सरसफाई सामग्री आदि), जनसङ्ख्याको विशेषता (जस्तै: लिङ्ग, उमेर, आर्थिक तथा सामाजिक स्तर आदि), प्रभावित समुदाय एवम् सम्बन्धित तहको प्रतिकार्य क्षमताका साथै सम्भावित भौतिक तथा वातावरणीय अवस्था (पहुँच मार्ग, बजार, सेवा प्रवाह आदिका अवस्था) लाई पनि समावेश गर्नुपर्दछ ।

८. **अन्तर सम्बन्धित विषय, सवालहरूको सम्बोधनः** विपद्बाट महिला/पुरुष, बालबालिका, ज्येष्ठ नागरिक, अशक्त वा विभिन्न कारणले भिन्न शारीरिक तथा मानसिक अवस्था भएका व्यक्तिहरूमा फरक–फरक प्रभाव पर्दछ । विपद् हुनु अगाडिको अवस्थामा समेत समाजका केही समूह तथा व्यक्तिहरू आर्थिक तथा सामाजिक हिसाबले सीमान्तकृत भएका हुन्छन्। यसैले सङ्कटासन्नता लेखाजोखा, क्षमता विकास र स्रोत परिचालन गर्दा महिला, पुरुष, बालबालिका, ज्येष्ठ नागरिक, अशक्त वा विभिन्न कारणले भिन्न शारीरिक तथा मानसिक अवस्था भएका व्यक्तिको आवश्यकता र क्षमतालाई मध्यनजर राख्नुपर्दछ । यी मुद्दालाई विशेष ध्यान पुऱ्याई उनीहरूको फरक आवश्यकता, योगदान र क्षमतालाई सम्बोधन गर्नुपर्दछ । विपद्को पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना तर्जुमा, कार्यान्वयन तथा अनुगमनका हरेक चरणमा सबैले महिला/पुरुष, बालबालिका, ज्येष्ठ नागरिक तथा अपाङ्गता भएका व्यक्ति सहित सामाजिक तथा आर्थिक रुपमा विच्छिएका समुदायको पहुँच, प्रतिनिधित्व र सक्रिय सहभागिताको सुनिश्चितता गर्नु पर्दछ ।

९. **सहकार्य र समन्वयका क्षेत्रहरु र सरोकारवालाहरूः** योजना कार्यान्वयनका लागि परस्पर सहकार्य र समन्वयका क्षेत्रहरू पहिचान गरी योजनामा समावेश गरिन्छ। अन्य तह र निकायसँगको समन्वय र सहयोगको संयन्त्र तथा सहकार्यका क्षेत्रहरु निर्धारण गरिनु पर्दछ । अन्य तह र निकायबाट आवश्यक पर्ने सहयोग स्पष्ट गरी समयमै जानकारी गराएमा उनीहरूले आफ्ना योजनामा राख्न सक्छन्।

१०. **अनुगमन, मूल्याङ्कन तथा सिकाई योजनाः** विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजनाले निर्दिष्ट गरेका कार्यहरूको कार्यान्वयनको अनुगमन तथा मूल्याङ्कन गर्न लक्ष्य र सूचकहरू परिभाषित गरी अनुगमन, मूल्याङ्कन योजना तयार गर्नु पर्दछ ।

प्रकोप अनुसार पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्यको अनुगमन तथा मूल्याङ्कन सामान्यतया दुई पटक गर्नु उपयुक्त हुन्छ (जस्तै: आँधी, पहिरो जस्ता प्रकोपका लागि मनसुन पूर्व र पश्चात, शीतलहर पूर्व र पश्चात, अन्य प्रकोपको हकमा विपद् पश्चात्)। योजना कार्यान्वयनको अवस्था र प्रभावकारिताको अनुगमन

आवश्यकता अनुसार चैमासिक, चौमासिक, अर्धवार्षिक गर्न सकिन्छ। योजनाको कार्यान्वयनको वार्षिक मूल्याङ्कन र समसामयिक परिमार्जन गर्न सकिन्छ। प्रत्येक विषयक्षेत्रले पूर्वतयारी अवस्था र प्रतिकार्यको मूल्याङ्कनको लागि आ-आफ्नो योजना बनाउनु पर्दछ ।

विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना कार्यान्वयनको समय प्रभावकारिता र कमजोरी तथा सिकाईहरु मूल्याङ्कन गर्ने कार्य नगरपालिकाको अनुगमन तथा सुपरिवेक्षण समितिले गर्नु पर्नेछ । यस समितिले स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समितिसँग प्रत्यक्ष समन्वयमा कार्य गर्नेछ ।

अनुसूची-८

स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समितिमा विद्यमान पदाधिकारीहरूको विवरण

क.सं.	नामथर	पद/ आबद्ध निकाय/कार्यालय/संस्था	सम्पर्क नम्बर
१	श्री बालकृष्ण बस्नेत	नगरपालिका प्रमुख/ नगर विपद् व्यवस्थापन समिति संयोजक	९८४१०८८६७९
२	श्री मन्जु तामाङ	नगरपालिका उपप्रमुख	९८६०२१९९१२
३	श्री ईश्वरी प्रसाद शर्मा	प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत	९८४१०४८७९२
४	श्री आङग्रोजे शेर्पा	वडा अध्यक्ष वडा नं. १	९८४१०८२६१४
५	श्री श्याम बहादुर तामाङ	वडा अध्यक्ष वडा नं. २	९८४३७४२७२७
६	श्री शिवन कुमार भण्डारी	वडा अध्यक्ष वडा नं. ३	९८४१२१०१०८
७	श्री शेखर भण्डारी	वडा अध्यक्ष वडा नं. ४	९८४३४४४४९९
८	श्री श्याम बहादुर तामाङ	वडा अध्यक्ष वडा नं. ५	९८४१०४६११०
९	श्री कुल बहादुर श्रेष्ठ	वडा अध्यक्ष वडा नं. ६	९८४९७९८०६५
१०	श्री हिमा शेर्पा	वडा अध्यक्ष वडा नं. ७	९८६७०६२६१४
११	श्री बिमल पौडेल	वडा अध्यक्ष वडा नं. ८	९८४१३३६४०८
१२	श्री कृष्ण बहादुर राय	वडा अध्यक्ष वडा नं. ९	९८४३०९२३१४
१३	श्री राजाराम पण्डित	नेपाली सेना ईन्फ्रन्ट्री ब्रु गुल्म जनेटार	९८६७०६८६०४,
१४	श्री जगत दुवाल	प्रतिनिधि सभाका प्रहरी जल नेपाल बेमक्याम्प सामौसाथ	९८४१२७१३१८
१५	श्री सुमेश पाण्डे	नेपाल प्रहरी	९८४१२९१७४४
१६	श्री भलाकाजी राई	शाखा प्रमुख/प्रतिनिधि	९८४१४४४२४६
१७	श्री विकास पौडेल	योजना शाखा प्रमुख	९८४१९४७८५१
१८	श्री बुद्धराज बस्नेत	उद्योग वाणिज्य संघ प्रतिनिधि	९८४१०९१००१
१९	श्री हेमन्त श्रेष्ठ	रेडक्रस सोसाइटी प्रमुख/प्रतिनिधि	९८४१९०११२३

क्र.सं.	नामपत्र	पद/ आबद्ध निकाय/कार्यालय/संस्था	सम्पर्क नम्बर
२०	श्री सीता डहाल	स्वास्थ्य शाखा जनस्वास्थ्य अधिकृत	१८४११२२२४१
२१	श्री रोहित भट्ट	शिक्षा शाखा प्रमुख	१८१८४१३३४६
२२	श्री दुर्गा प्रसाद भण्डारी	विपद् जोखिम न्यूनीकरण सम्पर्कव्यक्ति	१८४१९४३२०

अनुसूची-१

विषयक्षेत्र समूह (Cluster) र पदाधिकारीहरूको विवरण

क.सं	विषयक्षेत्र	नामथर	पद	आबद्ध निकाय/कार्यालय	सम्पर्क नम्बर
१	समग्र व्यवस्थापन, खोज तथा उद्धार	श्री बालकृष्ण बस्नेत	प्रमुख	बाह्रबिसे नगरपालिका	१८४१०८८६७१
		श्री मनोज तामाङ	उप प्रमुख	बाह्रबिसे नगरपालिका	१८६०२११९१२
		श्री ईश्वरीप्रसाद शर्मा	प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत	बाह्रबिसे नगरपालिका	१८४१०४८७१२
		श्री राजाराम पण्डित	क्याप्टेन	नेपाली सेना	१८६७०६८६०४
		श्री जगत दुवाल	नवलपुर प्रहरी निरीक्षक	APF	१८४१२७१३१८
		श्री सुमेरा पाण्डे	प्रहरी निरिक्षक	नेपाल प्रहरी	१८४१२९१७४४
		श्री हेमन्त श्रेष्ठ	सभापति	नेपाल रेडक्रस सोसाईटी	१८४११०११२३
२	जोखिम पूर्वानुमान तथा सूचना समूह	श्याम बहादुर तामाङ	वडा अध्यक्ष	वडा नं. ४	१८४१०४६११०
		आनन्द महत	सूचना अधिकृत	बाह्रबिसे नपा	१८४११६४१७८
		दुर्गा प्रसाद भण्डारी	विपद् सम्पर्क अधिकारी	बाह्रबिसे नगरपालिका	१८४११४७३१०
		विकास पाठिसे	सिनियर सहायक (पत्रिकाकरण)	बाह्रबिसे नगरपालिका	१८४११८८६७७
		विकास पौडेल	सूचना प्रविधि अधिकृत	बाह्रबिसे नगरपालिका	१८४११४७८४१
		रोहित भट्ट	शिक्षा अधिकृत	बाह्रबिसे नगरपालिका	१८४११४७१८३
		राजकुमार पौडेल	स्वास्थ्य शाखा प्रमुख	बाह्रबिसे नगरपालिका	१८४११४३४३८
		हेमन्त श्रेष्ठ	नेपाल रेडक्रस सोसाइटि	सदस्य	१८४११०११२३

क्र.सं	विषयक्षेत्र	नामघर	पद	सम्बद्ध निकाय/कार्यालय	सम्पर्क नम्बर
		सीता घुलेल	संघसंस्था प्रतिनिधि (क्षतिपूर्ति परियोजना)	सदस्य	९८६४९९१८४८
३	खाद्य तथा पोषण	श्री विमल प्रसाद पौडेल	वडा अध्यक्ष	नगर प्रमुख	९८४१३३६४०८
		श्री सुदरास वानेल	अध्यक्ष	उद्योग वाणिज्य संघ	९८४१०९१००१
		श्री विशाम्बर घिमिरे	पशु विकास अधिकृत	पशु शाखा	९८४९९१८८०३
		राजेन्द्र कुमार साकी	ना.प.से.प्र.	कृषि शाखा	९८६८४४८७०१
		श्री हेमन्त श्रेष्ठ	सभापति	नेपाल रेडक्रस सोसाईटी	९८४९९०९९२३
४	स्वास्थ्य, सरसफाई तथा स्वच्छता प्रवर्द्धन	श्री कृष्ण बहादुर राय	वडा अध्यक्ष	वडा नं. १	९८४३०९२३१४
		शेखर बहादुर भण्डारी	वडा अध्यक्ष	वडा नं. ४	९८४२४४४४९९
		श्री राज कुमार पौडेल	जनस्वास्थ्य अधिकृत	स्वास्थ्य शाखा	९८४९१४३४३८
		श्री सुरेन्द्र नेपाल	इन्जिनियर	पूर्वाधार विकास शाखा	९८६९३८४०४९
५	आपत्कालिन आश्रय, शिविर समन्वय तथा व्यवस्थापन, गैर खाद्य सामग्री र संरक्षण	श्री श्याम बहादुर तामाङ	वडा अध्यक्ष	५ नं वडा कार्यालय	९८४१०४६१९०
		फुल बहादुर श्रेष्ठ	वडा अध्यक्ष	६ नं वडा कार्यालय	९८४९७९८०६५
		श्री गौद कुमारी काकी	कार्य.का.सदस्य	वडा नं. ४	९८४६९५६१७६
		श्री सुमेरा पाण्डे	प्रहरी उपमुख	ईलाका प्रहरी वाहविने	९८५१९९३४९८३
		श्री ज्ञानेन्द्र महत	प्रशासन अधिकृत	वाहविने नगरपालिका	९८४९९६४९७८

क्र.सं	विषयक्षेत्र	नामघर	पद	सम्बद्ध निकाय/कार्यालय	सम्पर्क नम्बर
				पतिनिधि	
		श्री सुनिता भट्टराई	शाखा प्रमुख	महिला विकास	९८४९२४०९९३
		श्री दुर्गा प्रसाद भण्डारी	शाखा प्रमुख	सामाजिक विकास /विपद् सम्पर्क व्यक्ति	९८४९१४३३१०
		श्री राजाराम पण्डित	नेपाली सेना	ईन्द्रधनुष ७ गुल्म जर्नेटार	९८६७०६८६०४,
		श्री जगत दुवाल	प्रमुख शान्ति प्रहरी बाल		९८४१२७१३१८
		श्री सुमेश पाण्डे	नेपाल प्रहरी	नेपाल प्रहरी	९८४१२९१७४४
		श्री हेमन्त श्रेष्ठ	सभापती	नेपाल रेडक्रस सोसाइटी शाखा	९८४११०११९३
		श्री ईश्वरी श्रेष्ठ	कार्यालय	उपप्रेस चर्लिम्य संघ	९८४११४१७७०
६	श्रीष्ठ पुनासचि	श्री रोशन बहादुर लामाङ	वडा अध्यक्ष	१ नं.वडाकार्यालय	९८४३७४२७९७
		श्री जिवन कुमार भण्डारी	वडा अध्यक्ष	२ नं.वडाकार्यालय	९८४१२१०१०८
		श्री हिमा शेर्पा	वडा अध्यक्ष	७ नं.वडाकार्यालय	९८६७०६२६१४
		श्री सुरेन्द्र नेपाल	बाह्रबिसेनगरपालिका	प्राविधिक शाखा प्रमुख	९८६१३४५०४२

अनुसूची-१०

जोखिम पूर्वानुमान तथा सूचना विश्लेषणका समूहको कार्यसूची

१) जल तथा मौसम विज्ञान विभागबाट प्राप्त नियमित मौसम पूर्वानुमान समय-समयमा जारि हुने विषम मौसम तथा यसको प्रभाव सम्बन्धी पूर्वानुमान र चट्टयाङ्ग अँधिहुरी असिना बाढी पहिरो खडेरी लगायतका प्रकोपको बारेमा पूर्वानुमान र अन्य उपयुक्त सूचना प्राप्त गर्ने । अन्य विभागबाट प्राप्त हुने भूकम्प आगलागी रोगव्याधी विभिन्न प्रकोपसम्बन्धी जानकारी प्राप्त गर्ने ।

२) समुदाय तथा नगरपालिकाको विभिन्न भौगोलिक क्षेत्रमा बाढी पहिरो रोगव्याधी सडक दुर्घटना आगलागी लगायतका प्रकोपको समय-समयमा अनुगमन नियमित निगरानी र सो को आधारमा जोखिम पूर्वानुमान तथा सूचना संप्रेषणको समन्वय र सहयोग गर्ने ।

३) जल तथा मौसम विज्ञान विभाग अन्य विभाग तथा निकाय जिल्ला आपत्कालीन कार्यसञ्चालन केन्द्र र नगरपालिकाको विभिन्न समुदाय तथा भौगोलिक क्षेत्रमा अनुगमन गरी प्राप्त हुने सूचनाको विश्लेषण गरी नगरपालिका समुदाय तथा विभिन्न विषयक्षेत्रमा पर्न सक्ने असर/प्रभावको आकलन गर्ने । संभावित असर/प्रभाव कम गर्न तथा बचावटका लागि अपनाउनुपर्ने उपायहरूको बारेमा सुझाव निर्देशन तयार गर्ने ।

४) सम्बन्धित निकाय समुदाय र सरोकारवालाहरूले अपनाउनु पर्ने सावधानी तथा अन्य पूर्वतयारी सम्बन्धी सुझाव र निर्देशन सहितको जानकारी सूचना नगरपालिकाको शाखा वडा समुदाय स्तरका कार्यदल सरकारी निजी तथा गैससस लगायतका संघसंस्था निकायलाई समयमै संप्रेषण गर्ने ।

५) नगरपालिका वडा तथा समुदाय स्तरमा प्रकोपको अनुगमन निगरानीका साथै विपद् जोखिम पूर्वानुमान तथा सूचना संप्रेषण संयन्त्र तयार गर्ने र परिचालन गर्न आवश्यक नेतृत्व र सहयोग गर्ने ।

६) नगरपालिका वडा तथा समुदाय स्तरमा प्रकोपको अनुगमन निगरानीका साथै विपद् जोखिम पूर्वानुमान तथा सूचना संप्रेषण सम्बन्धी अध्ययन तालिम घटना अभ्यास गर्न गराउने ।

७) नगरपालिका/स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति र नगरपालिकाले अनुरोध गरेका अन्य विषयक्षेत्र सम्बन्धी अन्य कार्यहरू गर्ने ।

अनुसूची-११

सुरक्षित स्थल तथा पहुँचमार्गको नक्साङ्कन

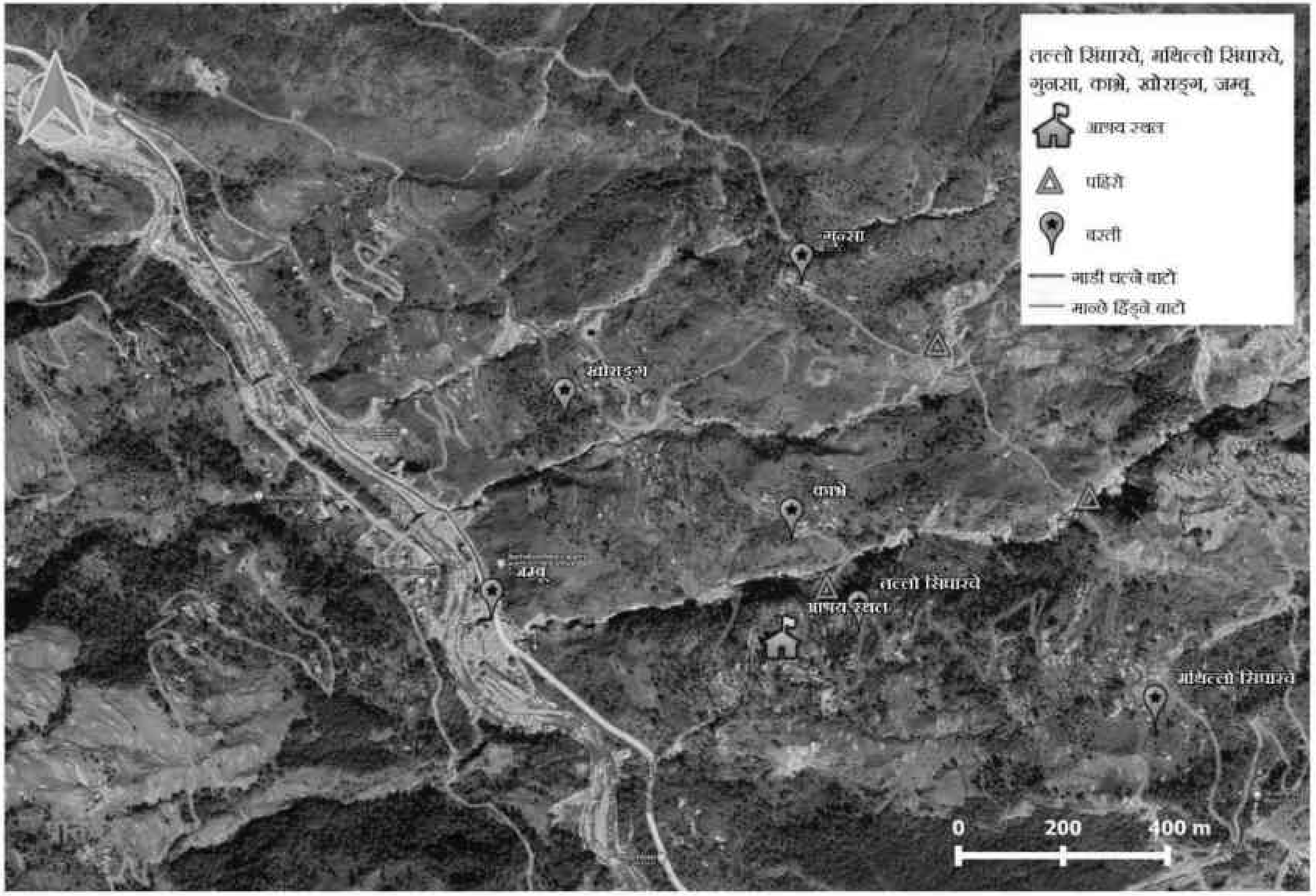

१२१

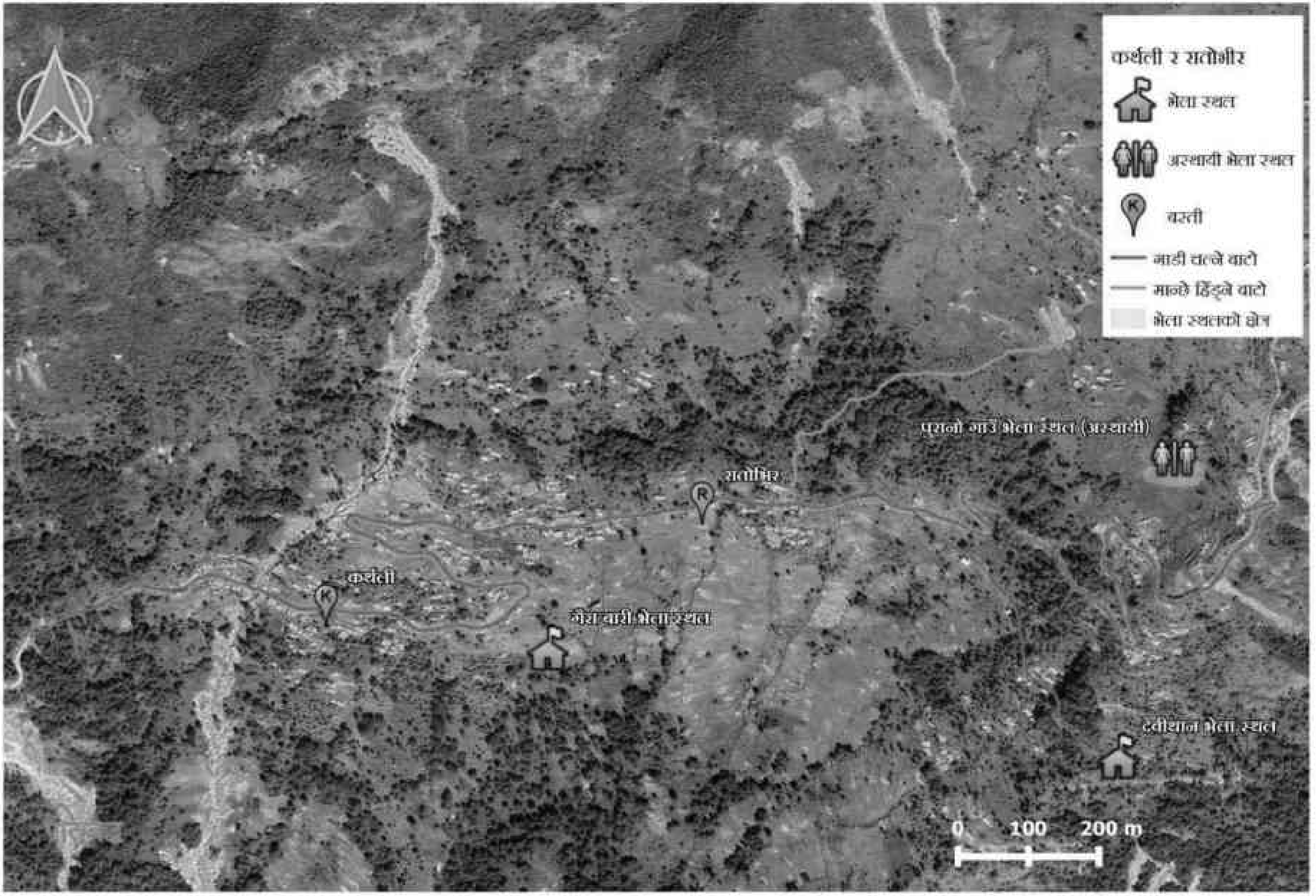
कर्थली र सतोभीर
भेला स्थल
अस्थायी भेला स्थल
बस्ती
मोटरबाटे बाटो
मान्छे हिँड्ने बाटो
भेला स्थलको क्षेत्र
पुरानो गाउँ भेला स्थल (अस्थायी)
सतोभीर
कर्थली
गोठ वारी भेला स्थल
दोस्रो भेला स्थल
0 100 200 m

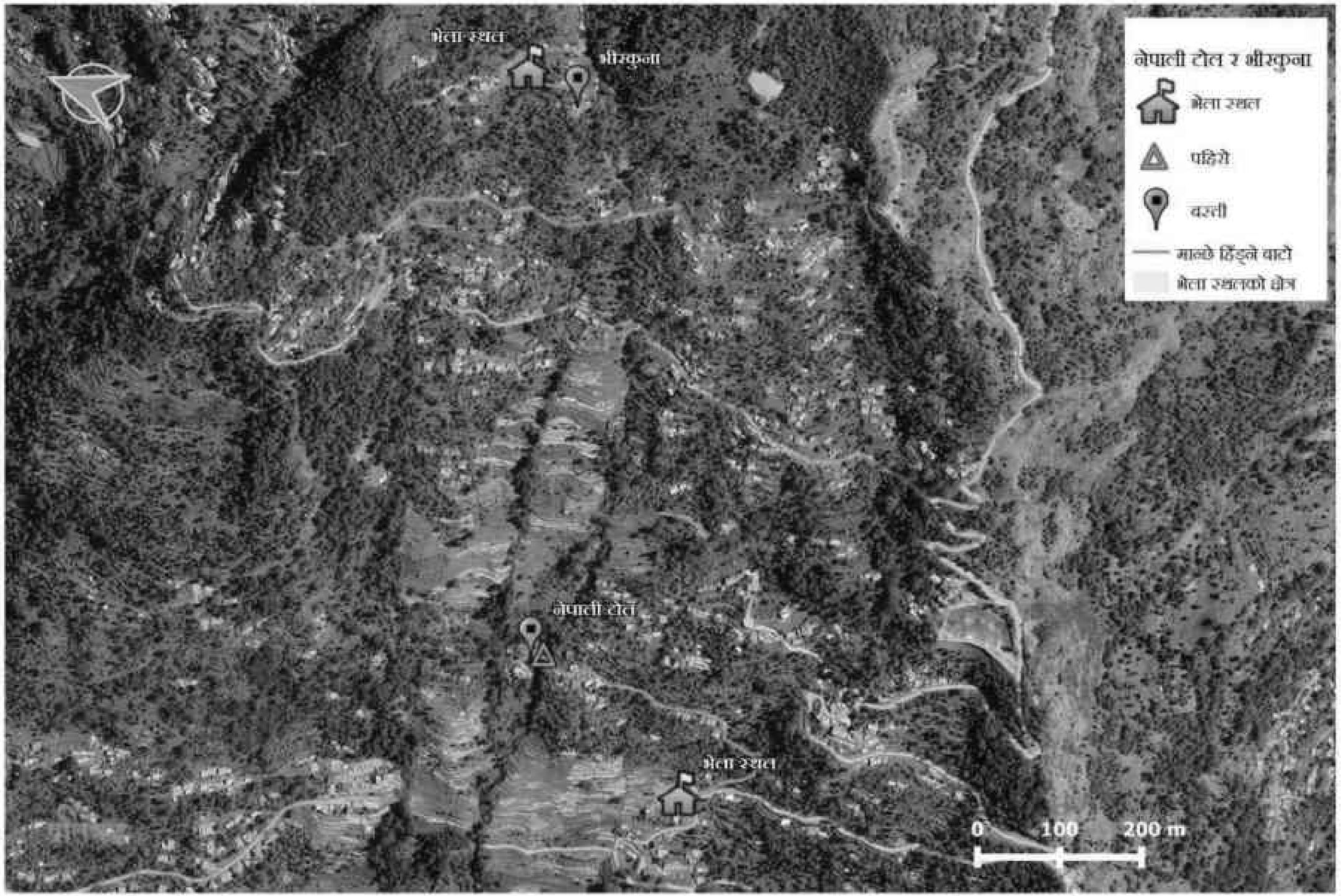
भेला स्थल
भीरकुना
नेपाली टोल र भीरकुना
भेला स्थल
पहिरो
बस्ती
मालवे हिँड्ने बाटो
भेला स्थलको क्षेत्र
नेपाली टोल
भेला स्थल
0
100
200 m

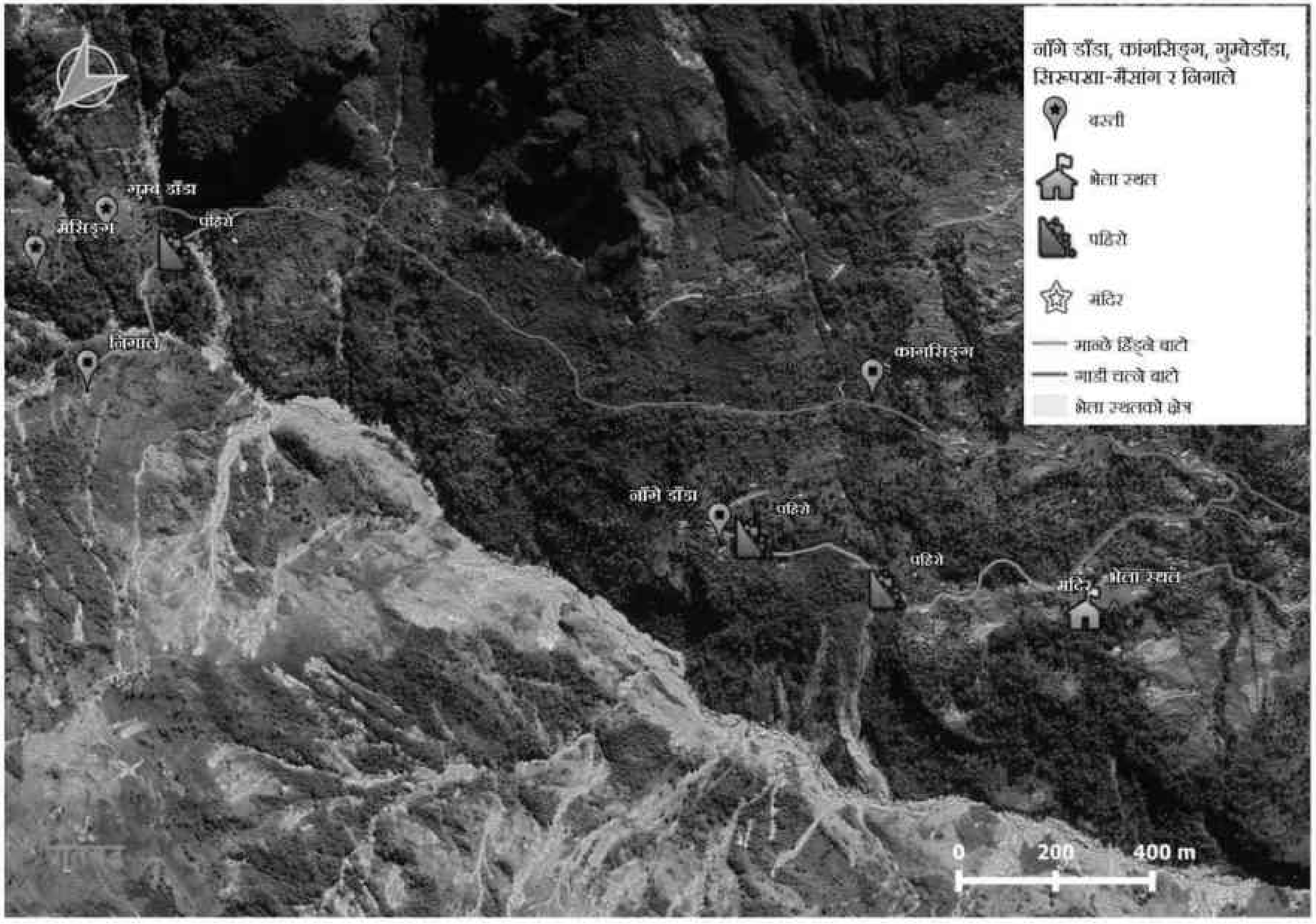
नाँगे डाँडा, कांगसिङ्ग, गुम्बेडाँडा, सिरुपक्षा-मैसांग र निगाले
बस्ती
भेला स्थल
पहिरो
मन्दिर
माथ्ले हिँड्ने बाटो
गाडी चल्ने बाटो
भेला स्थलको क्षेत्र
गुम्बा डाँडा
मैसिङ्ग
पहिरो
निगाले
कांगसिङ्ग
नाँगे डाँडा
पहिरो
पहिरो
मन्दिर
भेला स्थल
0
200
400 m

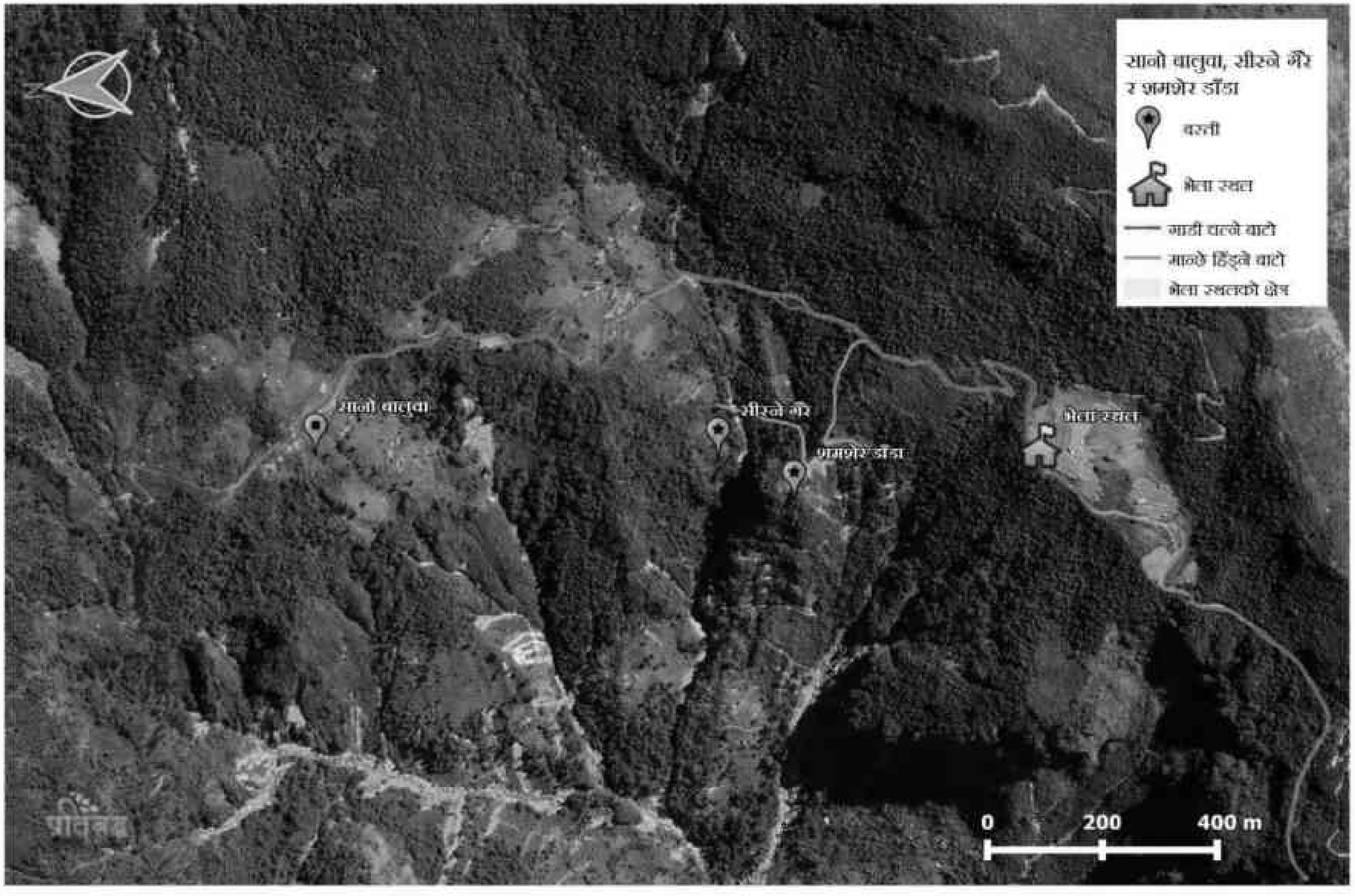
सानो बातुवा, सीस्ने गैरे र शमशेर डाँडा
बस्ती
भेडा खर्क
गाडी चल्ने बाटो
माल्ले हिँड्ने बाटो
भेडा खर्कको क्षेत्र
सानो बातुवा
सीस्ने गैरे
शमशेर डाँडा
भेडा खर्क
0
200
400 m

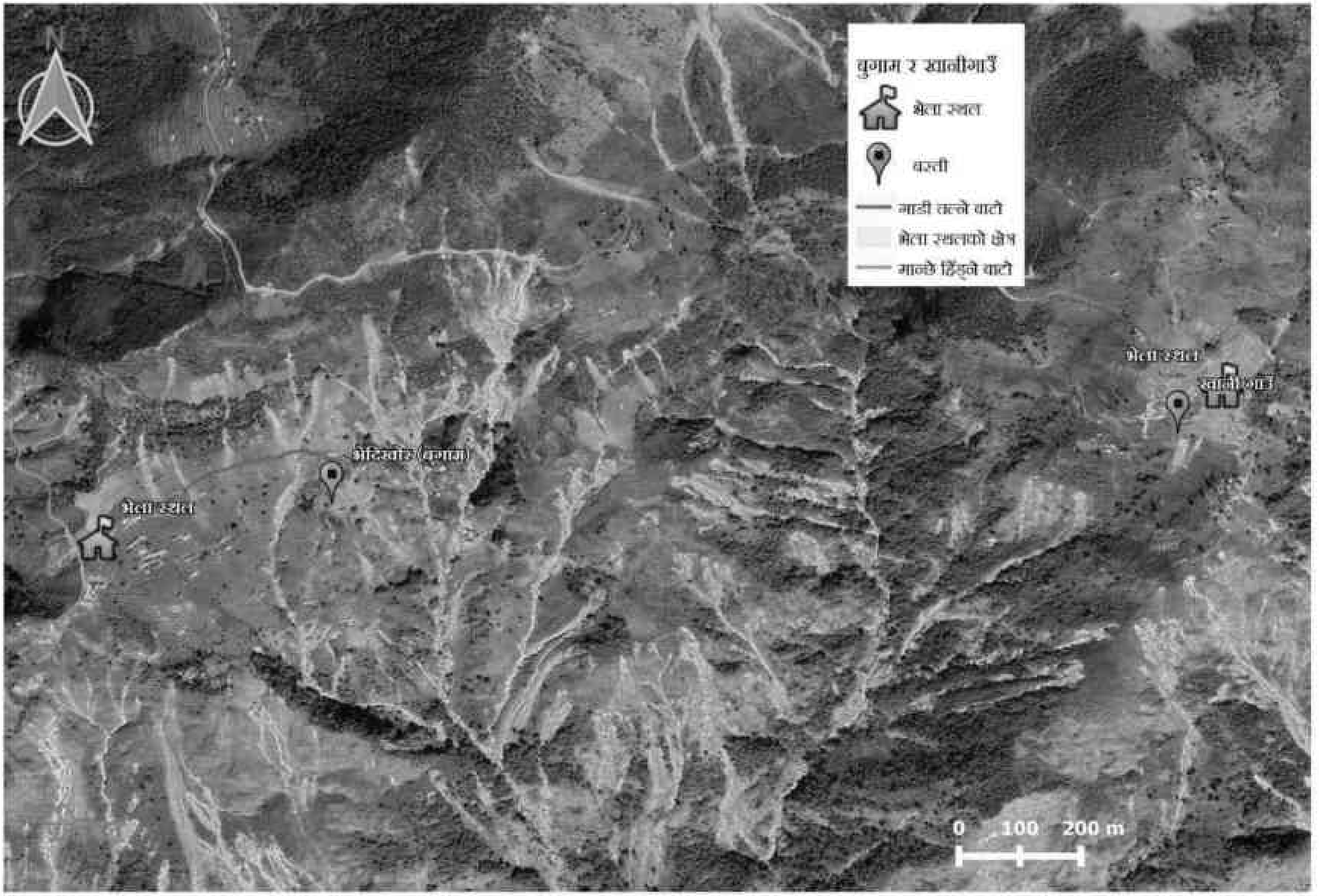
चुगाम र खानीगाउँ
भेला स्थल
बस्ती
गाडी चल्ने बाटो
भेला स्थलको क्षेत्र
मान्छे हिँड्ने बाटो
भेला स्थल
खानीगाउँ
भेलिखोला (चुगाम)
भेला स्थल
0 100 200 m

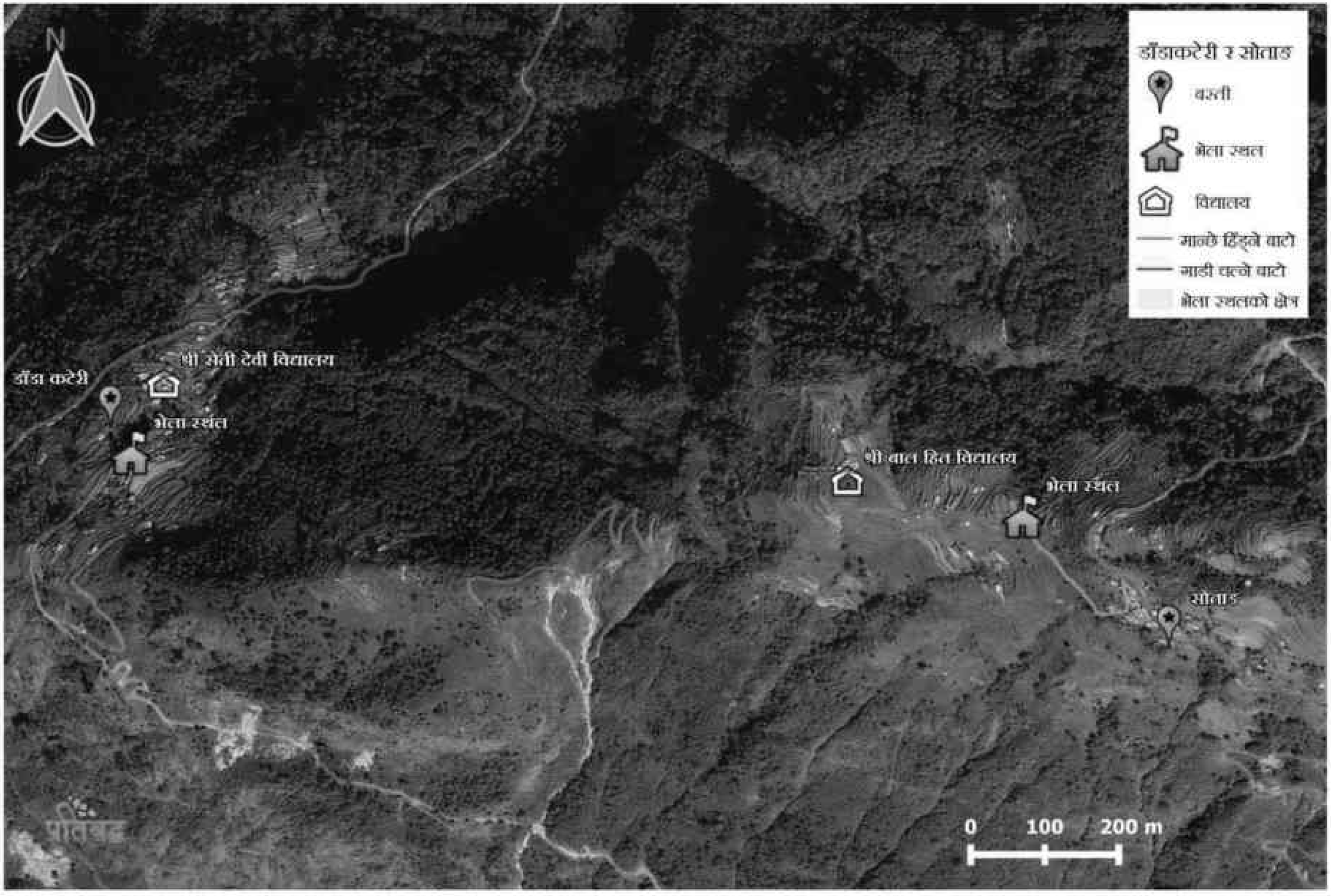
N
डाँडाकटेरी र सोताङ
बस्ती
भेला स्थल
विद्यालय
माछे हिँड्ने बाटो
गाडी खच्चे बाटो
भेला स्थलको क्षेत्र
श्री शेती देवी विद्यालय
डाँडा कटेरी
भेला स्थल
श्री बाल हित विद्यालय
भेला स्थल
सोताङ
0 100 200 m

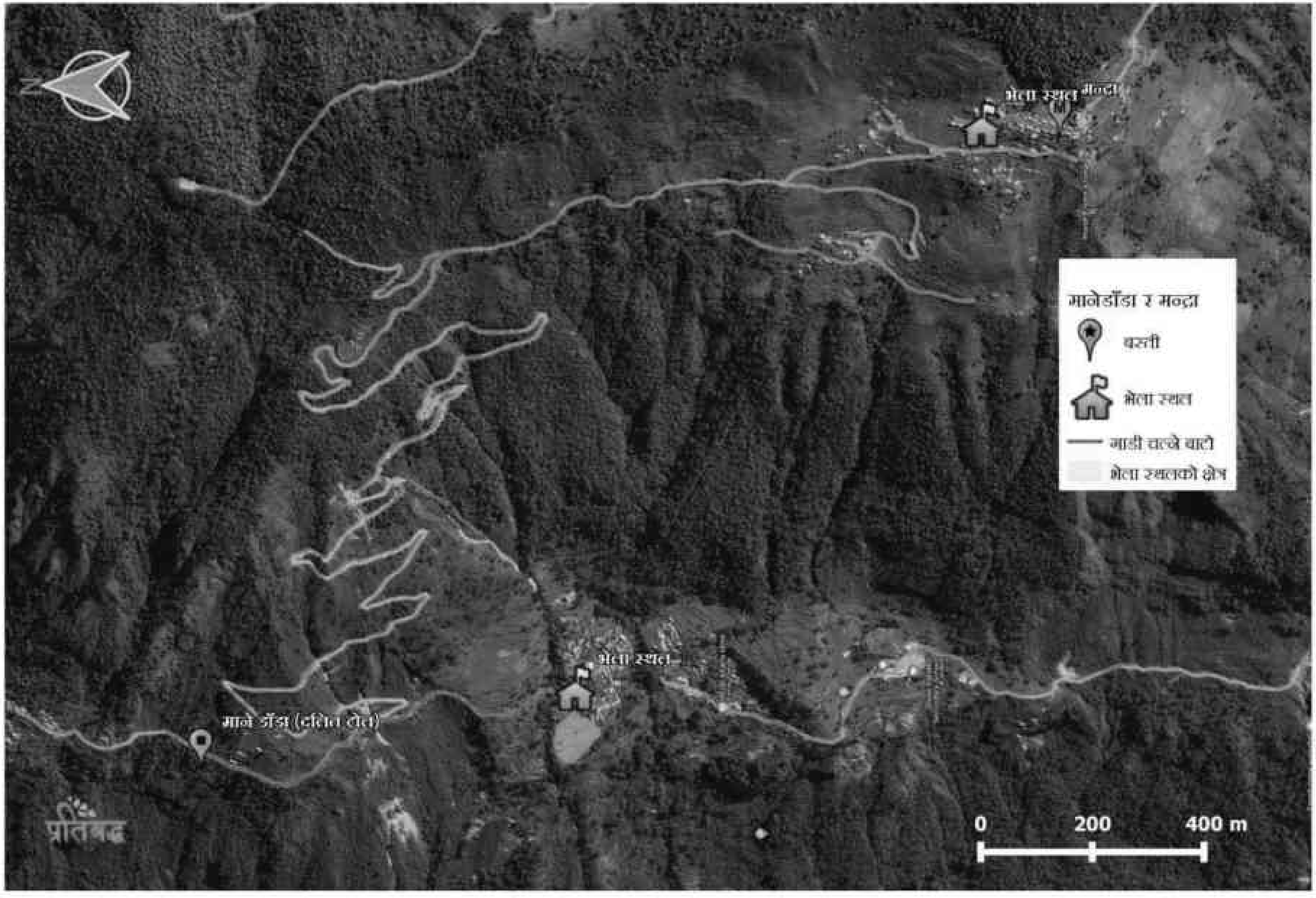
भेला स्थल मन्द्रा
मानेडाँडा र मन्द्रा
बस्ती
भेला स्थल
गाडी चल्ने बाटो
भेला स्थलको क्षेत्र
भेला स्थल
माझे डाँड (दलित टोल)
प्रतिबद्ध
0
200
400 m

सिरिसे
भेटा स्थल
कुरकुरे
श्री सात कन्या सेती देवी मन्दिर
भेटा स्थल
टार
सिरिसे र कुरकुरे
बस्ती
भेटा स्थल
मन्दिर
टार
गाडी चल्ने बाटो
मान्छे हिँड्ने बाटो
भेटा स्थलको क्षेत्र
0
80
160 m

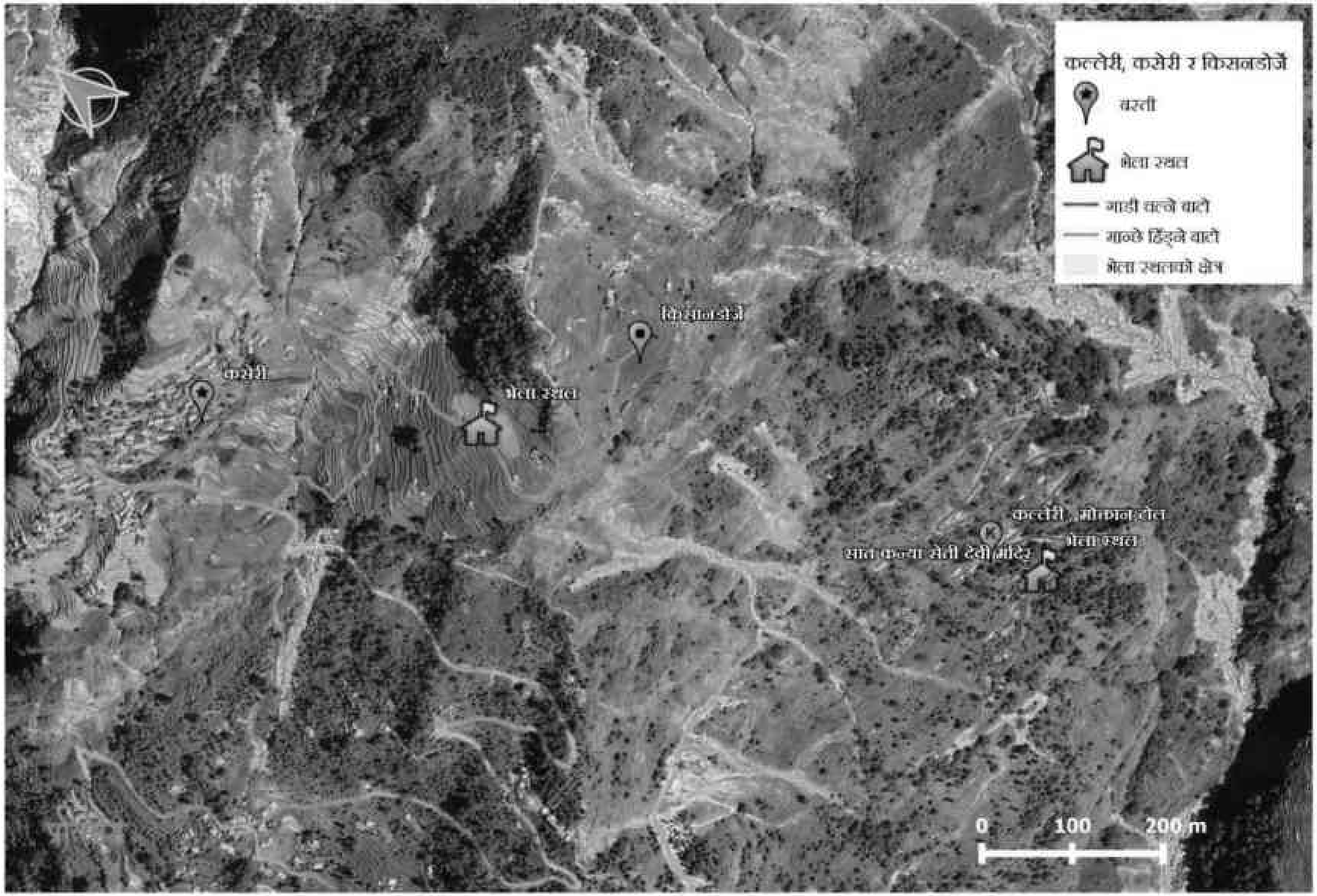
कल्लेरी, कसेरी र किसानडोजें
बस्ती
भेला स्थल
गाडी कच्चे बाटो
गाग्रे हिँड्ने बाटो
भेला स्थलको क्षेत्र
किसानडोजें
कसेरी
भेला स्थल
कल्लेरी , मोरान टोल
भेला स्थल
सात कन्या सेती देवी मन्दिर
0
100
200 m

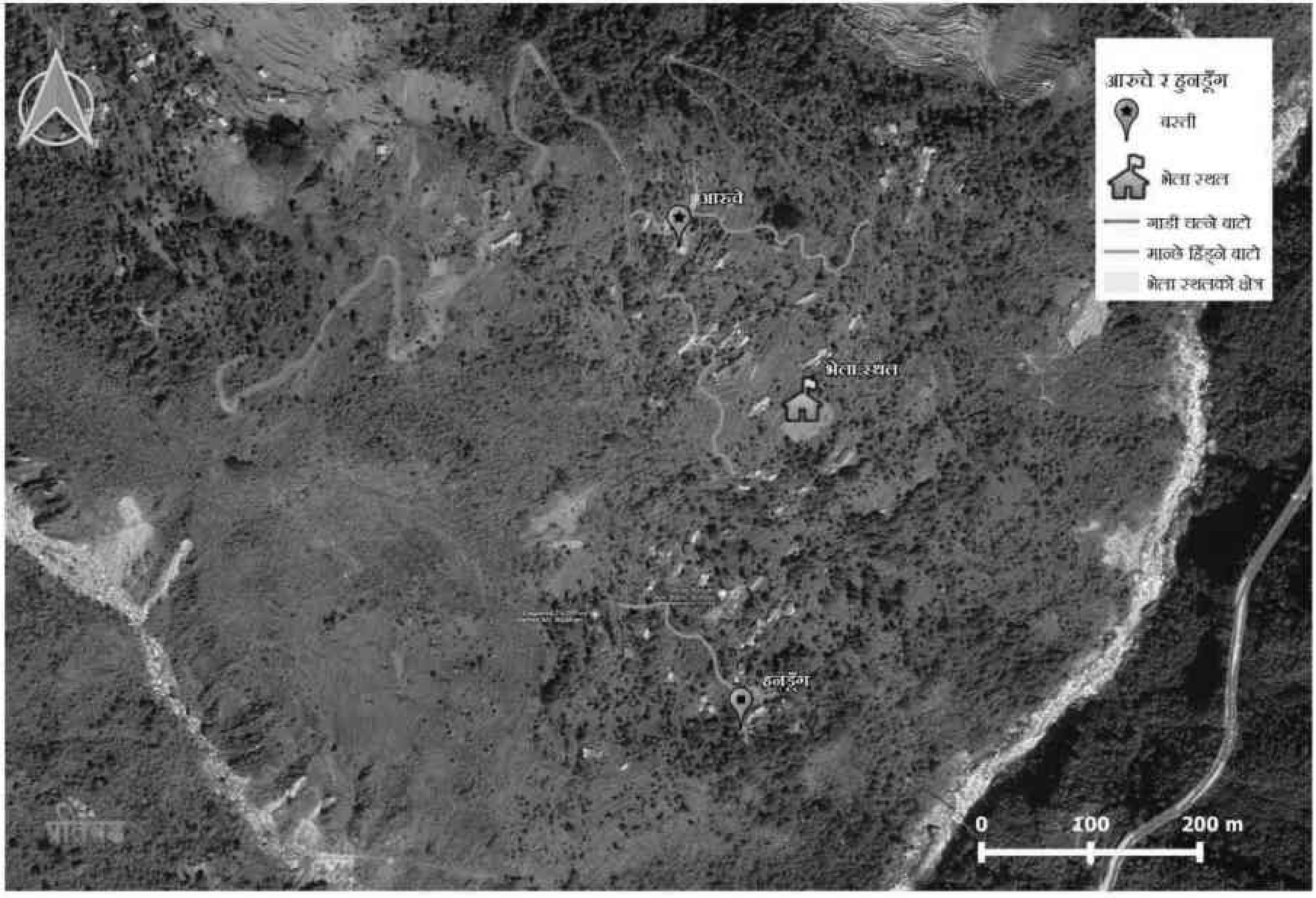
आरुचे र हुलदूँग
बस्ती
भेला स्थल
गाडी चल्ने बाटो
मान्छे हिँड्ने बाटो
भेला स्थलको क्षेत्र
आरुचे
भेला स्थल
हुलदूँग
0
100
200 m

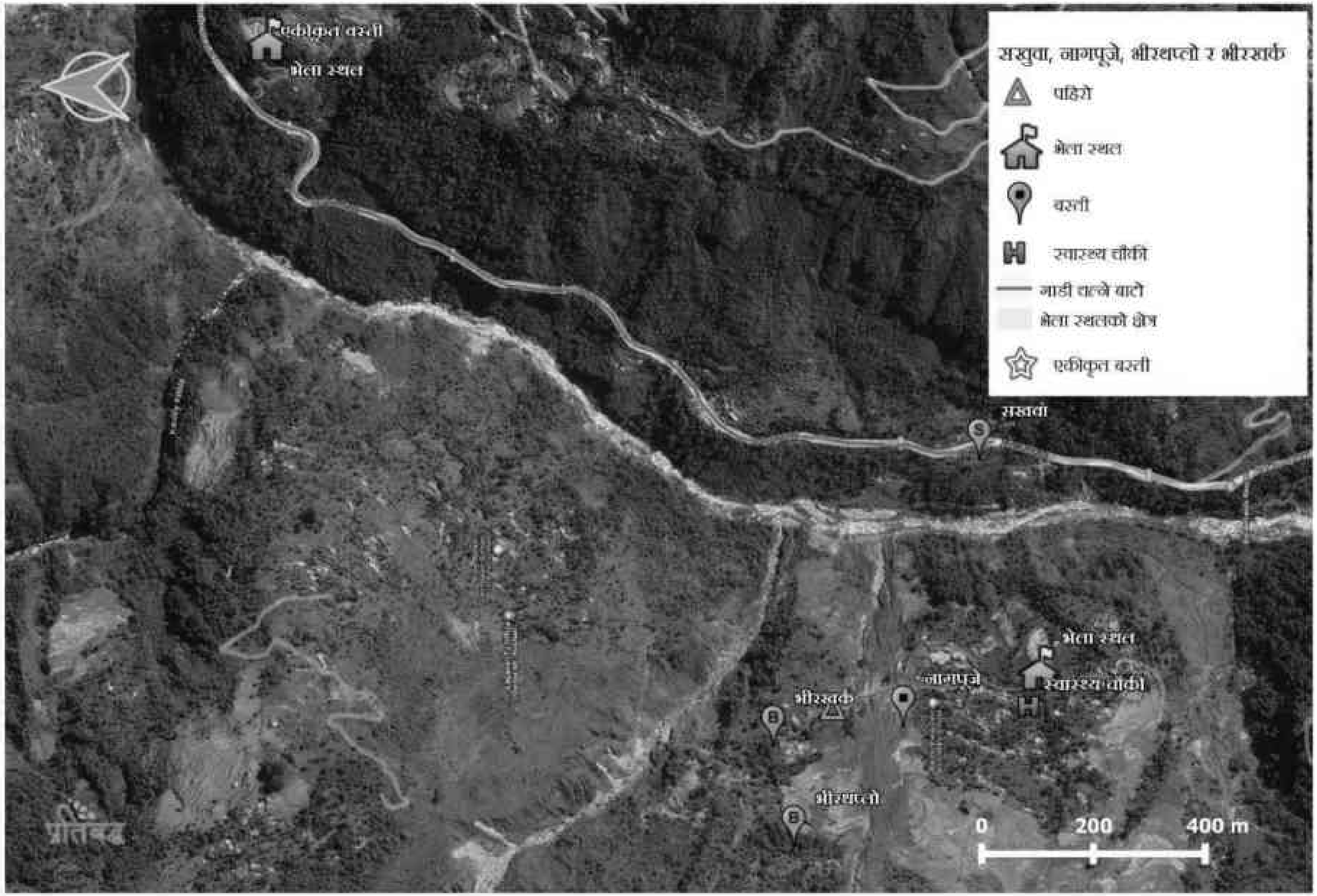
एकीकृत बस्ती
भेला स्थल
ससुवा, नागपूजे, भीरथप्लो र भीरसाक
पहिरो
भेला स्थल
बस्ती
स्वास्थ्य चौकी
गाडी चल्ने बाटो
भेला स्थलको क्षेत्र
एकीकृत बस्ती
ससुवा
भेला स्थल
स्वास्थ्य चौकी
नागपूजे
भीरसाक
भीरथप्लो
0
200
400 m

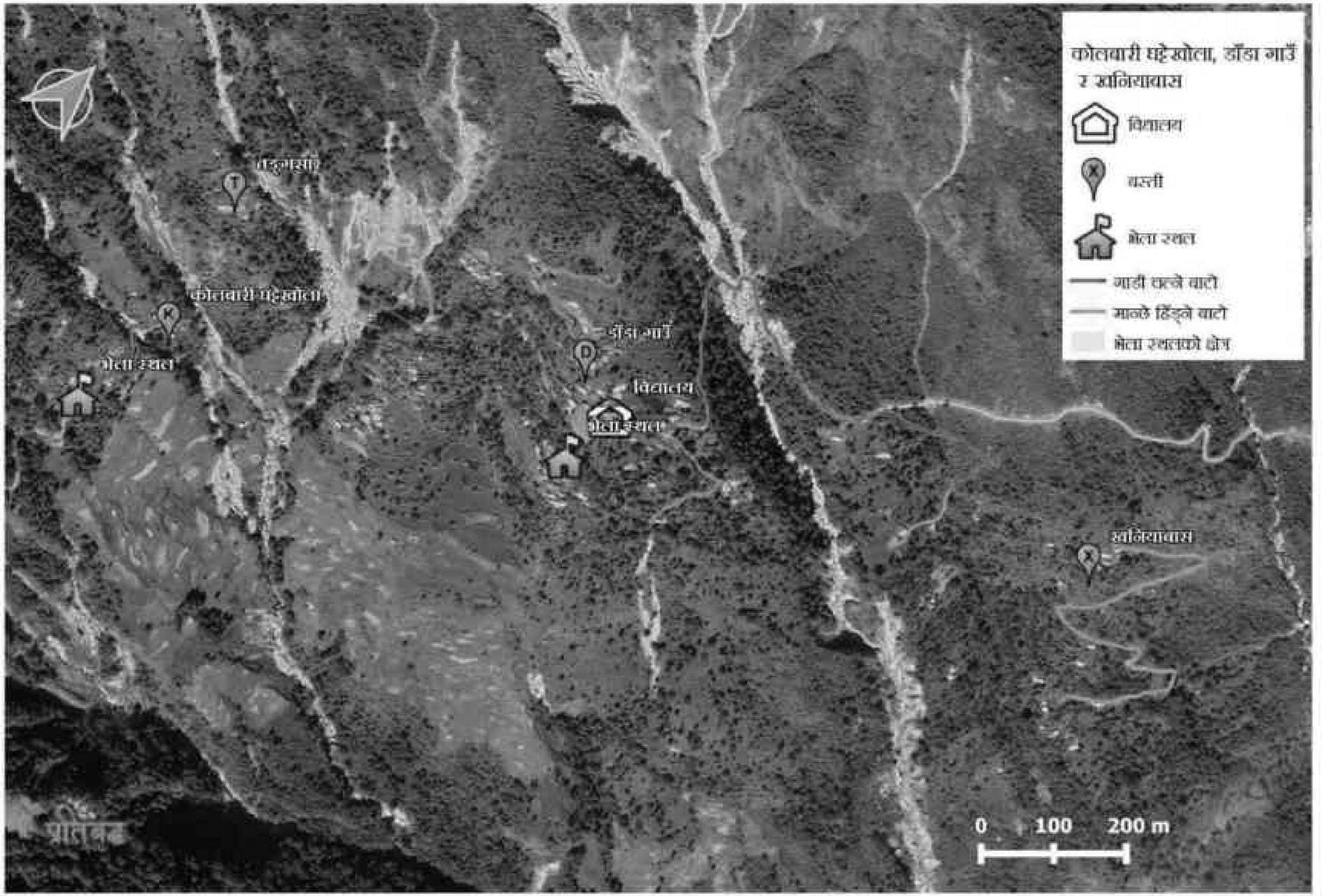
कोलबारी घट्टेखोला, डाँडा गाउँ
र खनियाबास
विद्यालय
बस्ती
भेला स्थल
गाडी चल्ने बाटो
मान्छे हिँड्ने बाटो
भेला स्थलको क्षेत्र
डाँडा गाउँ
कोलबारी घट्टेखोला
भेला स्थल
विद्यालय
भेला स्थल
खनियाबास
0 100 200 m

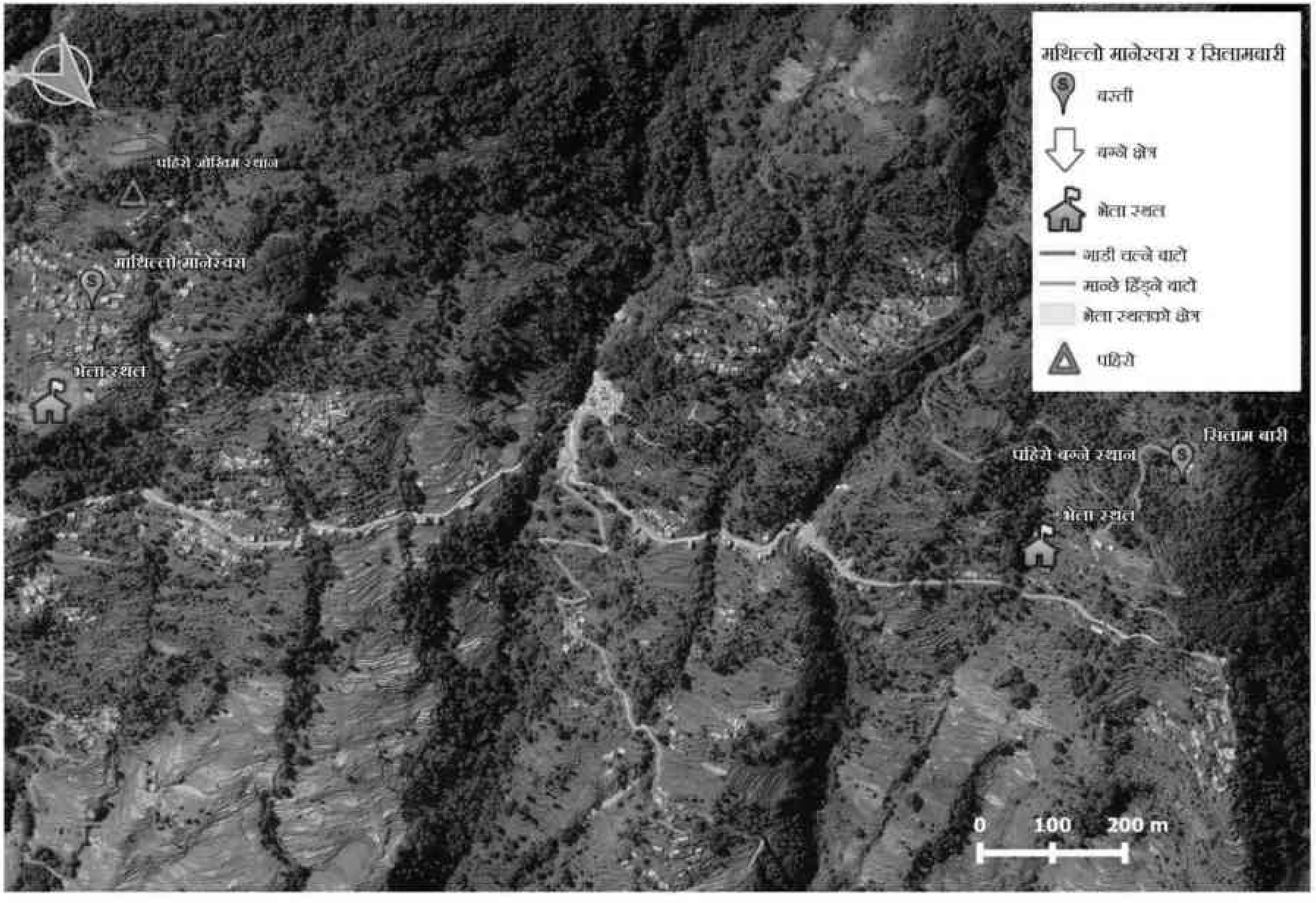
मथिल्लो मानेश्वर र सिलाम्बारी
बस्ती
बग्ने क्षेत्र
भेला स्थल
गाडी चल्ने बाटो
मान्छे हिँड्ने बाटो
भेला स्थलको क्षेत्र
पहिरो
पहिरो आंशिक रुपमा
मथिल्लो मानेश्वर
भेला स्थल
सिलाम बारी
पहिरो बग्ने स्थान
भेला स्थल
0 100 200 m

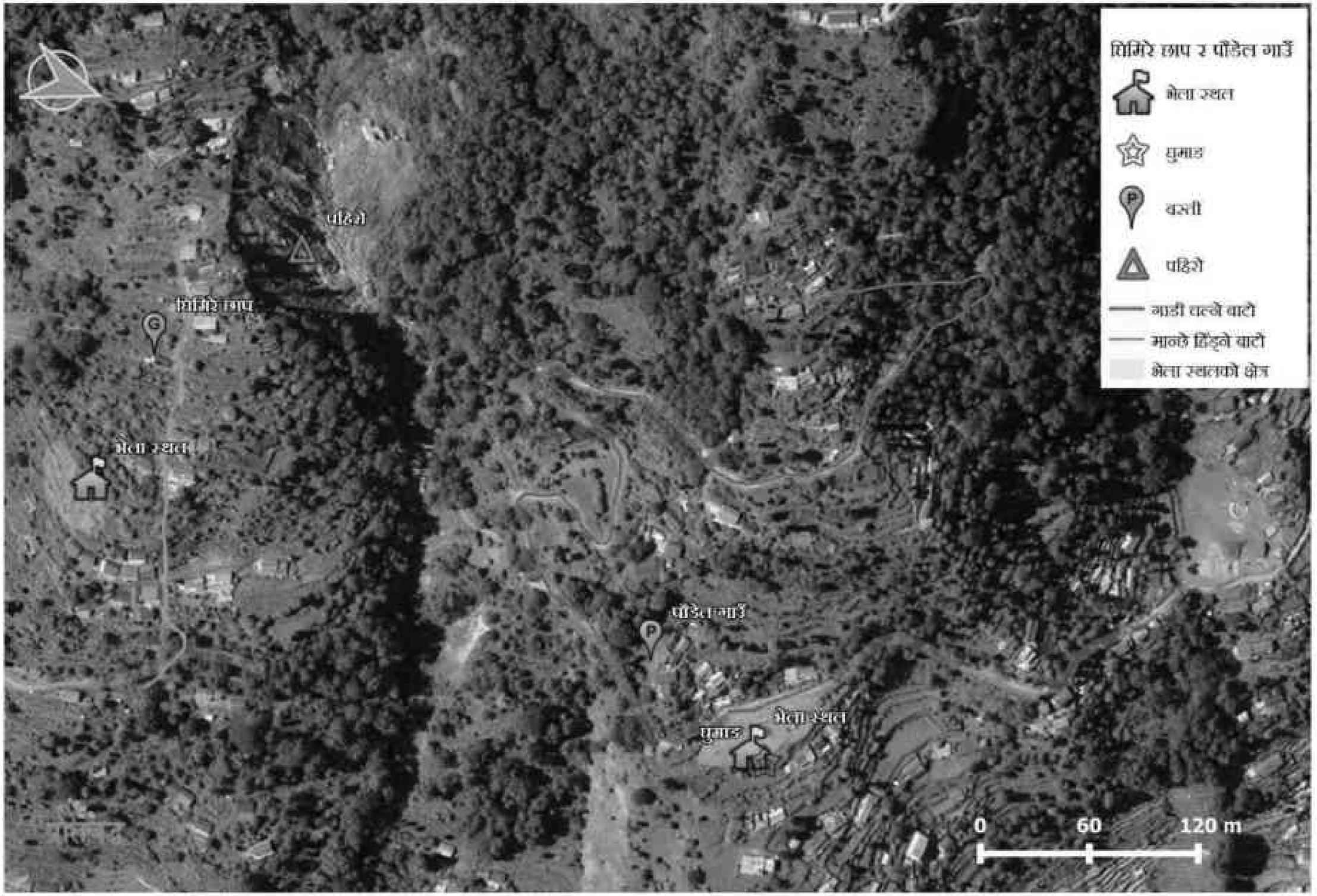
सिमिरे छाप र पौडेल गाउँ
भेला स्थल
धुमाउ
बस्ती
पहिरो
गाडी चल्ने बाटो
मानले हिँड्ने बाटो
भेला स्थलको क्षेत्र
पहिरो
सिमिरे छाप
भेला स्थल
पौडेल गाउँ
धुमाउ
भेला स्थल
0
60
120 m

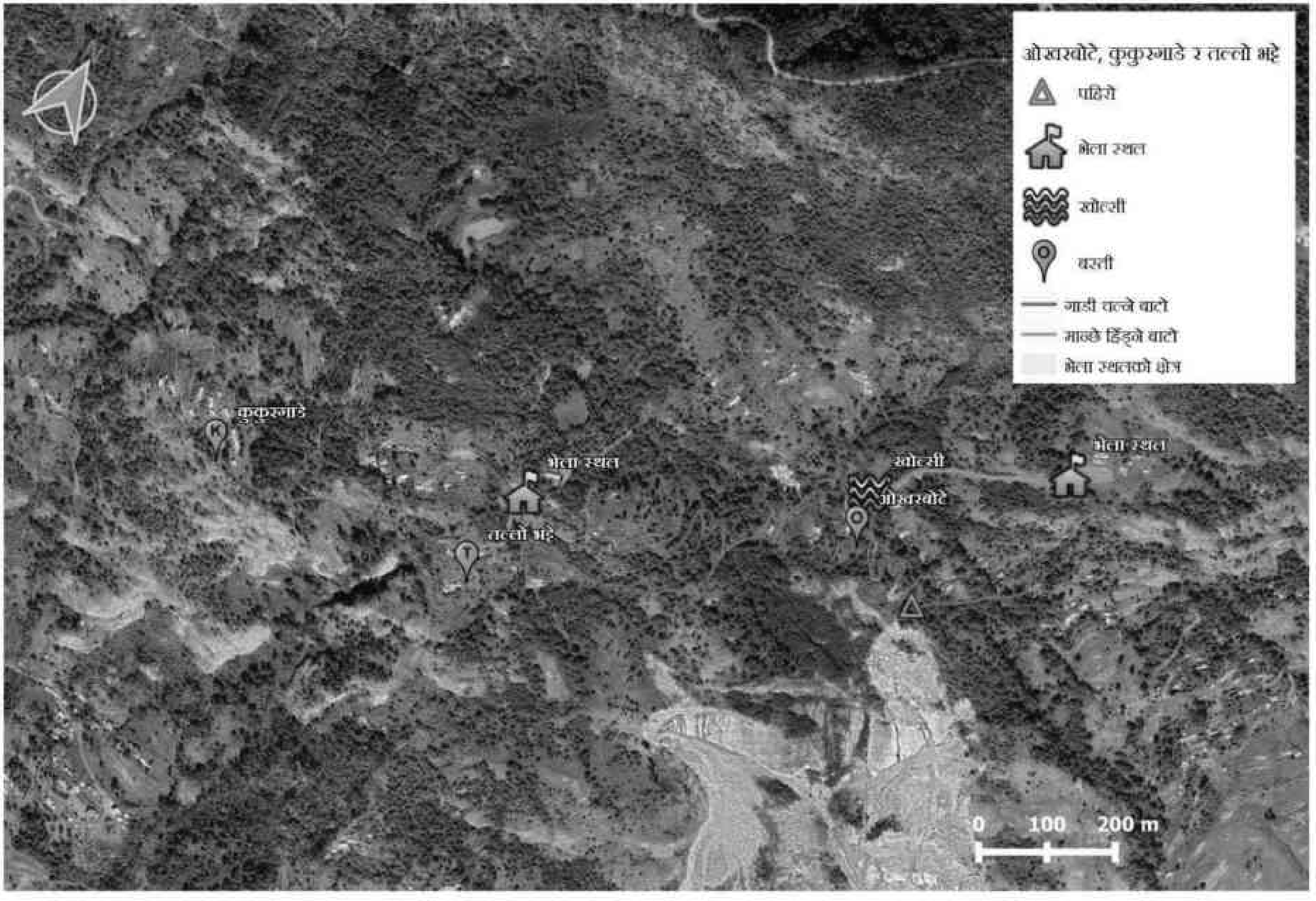
ओखरबोट, कुकुरगाडे र तल्लो भिर
पहिरो
भेला स्थल
खोल्सी
बस्ती
गाडी कच्चे बाटो
माझे हिँड्ने बाटो
भेला स्थलको क्षेत्र
कुकुरगाडे
भेला स्थल
तल्लो भिर
भेला स्थल
खोल्सी
ओखरबोट
0 100 200 m

विषद् न्यूनिकरणको लागि थप उपायहरू:-

विषद् न्यूनिकरणका उपायहरू

क्र. सं.	कहाँ गर्ने उपयुक्त अवधिमा	कार्यक्षेत्रहरू	उपायहरू
१	वैशाख	बाढी पहिरो, डुबानको जोखिमी	सडक छेउ पर्न लम्बा जराले पहिरो रोक्ने काम गर्ने
		बाग्लुङ्गिमा सुरक्षित पूर्व तयारी गर्न लगाउने	
		ठेला जस्तो बाढा र पहिरोमा जोखिम न्यूनिकरणको योजना तर्जुमा आवश्यकीय गर्ने गराउने	
२	जेठ	सुरक्षित स्थानमानको पहिचान तथा व्यवस्थापन गर्ने ।	
		भाषुआधिक स्थानहरूमा निकासको सूची अद्यावधिक गर्ने	
		खोला छेउ रहने आवासीय बस्तीहरूको व्यवस्थापन गिराउने	
		जोखिम स्थानको निगरानी गर्ने	
		कुनै खोला खोलीको धारा गर्ने ।	
		बाली बालिवाट भारपुवाहरू बचाउने ।	
३	असार	विषद् पूर्वतयारी: व्यक्ति र परिवारको जिम्मेवारी	घर वरपर पहिरो आउनसक्ने स्थानमा निगरानी गर्ने
		खोला नजर अनुगमनीयमान बनाउन गरी सदरी अवलोकन गर्ने ।	
		खोलामा पानीको बहावलाई बलियो पुर्ने	
		बस्ती पूर्वसुचना को बारामुनि हुने	
		आवश्यक परिमाणमा सुरक्षित स्थानमा बस्ने र बाहने ।	
		आवश्यक सुरक्षा नभए पर्ने हुन अगिनै सुरक्षित किसान निम्न आश्रय गर्ने गराउने ।	
४	साउन	अस्थायी विषद् पूर्वतयारीका कार्य गरी, आवश्यक सीटव्यवस्थी अगि बढाउनी	आवश्यकता अनुसार खोला नजर अनुगमन बढाउने व्यवस्थित गर्ने
		जोखिम क्षेत्रहरूमा निगरानी गिराउने गर्ने ।	
		खोलाकिनारामुहानमा निर्माणित खानेपानेका पाइप बढाउने गर्ने	
		आवश्यक सुरक्षा अद्यावधिक गरी परिवारमा पठाउने	
५	भाद्र	पहिरो खुसी जोखिम घटाउनी	पहिरो प्रभावितहरूलाई सहयोगी संस्थाहरूको तर्फबाट पठाउने गर्ने
		जोखिम क्षेत्रमानका व्यवस्थापन पहिरो तथा अन्य जोखिम बारे जानकारी राख्ने	
		आवश्यकी आश्रय तथा विभिन्न स्थानको स्थलगत आवश्यक व्यवस्थापनको व्यवस्था गर्ने	
		विषद्मुक्त उपयुक्त पर्वतिय गरी संचालन गर्ने ।	
		विषद्मुक्त वातावरण व्यवस्थापन पुनर्स्थापनाहरूलाई सम्बोधनात्मक बनाउने गराउने	
		आवश्यक सुरक्षा अद्यावधिक बारे परिवारमा पठाउने	
६	असोज	विषद् पछिको प्रतिक्रिया	आवश्यकी स्थानान्तरण वै आवश्यकतालाई पुनर्विचित तथा पुनर्व्यवस्थित गर्ने व्यवस्था गर्ने
		पहिरोले क्षेती पाईका योगदानहरूलाई सम्बोधन गर्ने	
		जोखिम न्यूनिकरणको काम गर्ने	
७	कार्तिक	पहिरो खुसी जोखिम घटाउनी	व्यवस्थापने पर्ने जोखिमका व्यवस्थित जोखिम न्यूनिकरणको काम गर्ने
		पहिरो प्रभावितको पुनर्व्यवस्थापका काम बढाने	
		विकास निर्माणको कार्य गर्न प्रतिविधिको व्यवस्थित लिई कार्यान्वयन गर्ने	
८	मंसिर	पीर पराक्रमको रक्षा, जीवनको सुरक्षा	पहिरोले पारेका क्षति अद्यावधिक गर्ने र प्रतिविवेदन गर्ने ।
		पहिरो र पानीको प्रकार को रोकथाम कार्यको अभिवृद्धि गर्ने ।	
		विकास निर्माणको कार्य गर्न प्रतिविधिको व्यवस्थित लिई कार्यान्वयन गर्ने ।	
९	पुस	आपतकालु आवश्यिकता व्यवस्था पूर्वतयारी तिर्ने र सुरक्षित व्यवस्थ पैयाको व्यवस्था	खडा भन्ने विषद् जोखिम व्यवस्थापनको व्यवस्थित रोकथाम सञ्चालन गर्ने ।
		विकास निर्माणको कार्य गर्न प्रतिविधिको व्यवस्थित लिई कार्यान्वयन गर्ने ।	
		पहिरो जोखिम न्यूनिकरणका व्यवस्थापनको व्यवस्थित खडा खाने व्यवस्था विकसित गर्ने	
		विषद् जोखिम न्यूनिकरण तथा व्यवस्थापनका आवश्यकी क्षमतिय व्यवस्थापन गर्ने	
१०	माघ	पहिरो जोखिम घटाउ, जीवन बचाउनी	पहिरो जोखिम न्यूनिकरणको व्यवस्थित रोकथाम सञ्चालन खाने खडा व्यवस्था विकसित गर्ने
		विषद् जोखिम न्यूनिकरण तथा व्यवस्थापन आवश्यकी क्षमतिय व्यवस्थापन गर्ने	
११	फागुन	आपतकालु आवश्यिकता व्यवस्था पूर्वतयारी, व्यवस्थित बनाउने गर्ने बस्ती	विषद् जोखिम बस्ती आवश्यकको व्यवस्थित पिहिने गर्ने र अभिलेख बनाउने
		जोखिम न्यूनिकरणको व्यवस्थित क्षेत्र, प्रकोप र व्यवस्थित व्यवस्थापन व्यवस्थित गर्ने गराउने	
		DRRMP आद्यावधिक गर्ने गराउने	
		वैज्ञानिक पूर्वतयारिमार जोखिम घटाउन पहल गर्ने ।	
१२	चैत	पीर पराक्रमको रक्षा, जीवनको सुरक्षा	पहिरो जोखिम बस्तीको पूर्ण लम्बी गर्ने
		सुरक्षित स्थानमानको पहिचान गरिराख्ने ।	
		खोला छेउ रहने बस्तीमानको व्यवस्था गर्ने	
		खोला नजर अनुगमनीयमानको जोखी गर्ने	

विपद् घटना घट्दा र जोखिम क्षेत्रमा बसोबास गर्ने निम्न वर्गीकरण बस्तिका परिवार लाई निम्न वर्गीकरणको सुरक्षित स्थान छनौटको विवरणहरु

क.सं.	जो खतरामा रहेका बस्तीको नाम	पा लका	वडा	जो खम पुर्ण परिपुर्ण	वर्गीकरण	खुल्ला क्षेत्र
1	सिमखर्क-उतिसे	बाह्रविसे	1	१०	III	आमाटिक स्वास्थ्यचौकीको प्राङ्गण
2	खहरे गुहटोल	बाह्रविसे	२	1	III	जगेरीको सुरक्षित क्षेत्र
3	सिस्ने-दुरुम्बाली	बाह्रविसे	2	६	III	दुरुम्बालीगम्बा प्राङ्गण
4	रम्टा	बाह्रविसे	४	8	III	खलपत्ल सार्वजनिक ठाउ
5	खलपत्ल	बाह्रविसे	४	22	III	पुनबासि मरहरुको
6	ताहुसार	बाह्रविसे	४	14	III	पुनबासि मरहरुको
1	आमाटिक	बाह्रविसे	1	५	II	आमाटिक स्वास्थ्यचौकीको प्राङ्गणमा
2	आमखर्क	बाह्रविसे	1	V	II	आमाटिक स्वास्थ्यचौकीको प्राङ्गण
3	पालिसे(चट्टेखोला पहिरो)	बाह्रविसे	२	32	II	खुदेपा फाँट क्षेत्र
4	धामी टोल (खुदेपा)	बाह्रविसे	२	10	II	ईन्जिनियरिङ्ग क्याम्पस
5	कार्कोली	बाह्रविसे	२	200	II	मे.रा.मावि परिसर कार्कोली र मन्दिर क्षेत्र
6	राती भीर	बाह्रविसे	२	13	II	वेदिमाल मन्दिर क्षेत्र
7	रिसार	बाह्रविसे	२	12	II	लेखा खर्क
8	स्याङ्गमिङ्ग	बाह्रविसे	२	15	II	लेखा खर्क
9	बेदु नेवार टोल धामीटोल	बाह्रविसे	२	20	II	खुदेपा फाँट क्षेत्र
10	डाडाटोल गोले टोल	बाह्रविसे	२	45	II	यातायातको सुरु अन्त क्षेत्र
11	पालपे बस्ती	बाह्रविसे	२	17	II	वडा कार्यालय
12	बगर	बाह्रविसे	2	२५	II	खुदेपा फाँट क्षेत्र
13	स्याङ्गमिङ्ग	बाह्रविसे	2	१७	II	स्याङ्गमिङ्गको उत्तरी भेगमा खनेको खाल
14	सिरेलटोल	बाह्रविसे	2	१३	II	सामुदायिक भवन
15	सिम्से	बाह्रविसे	2	८०	II	सिम्सेको सुरक्षित क्षेत्र
16	कार्कोली पुछार (भण्डारी टोल)	बाह्रविसे	2	६	II	राष्ट्रिय भवि जाकल
17	गोम्बे डाँडा	बाह्रविसे	३	8	II	बुलबेडु नारायण स्थान मन्दिर प्राङ्गण
18	सिरपाखा मैसीढ	बाह्रविसे	३	6	II	बुलबेडु नारायण स्थान मन्दिर प्राङ्गण
19	खानी भाडाँ (नेवा टोल, घिड टोल, लामा टोल।	बाह्रविसे	३	43	II	दुलो बाटुका
20	सिंगाले	बाह्रविसे	३	17	II	दुलो बाटुका

क.सं.	जो खमला रहेका बस्तीको नाम	पा लक्ष	वडा	जो खल हुने वस्तुहरु	वर्गीकरण	खुल्ला क्षेत्र
21	सानो बालुवा	बाह्रबिसे	३	25	II	ठूलो बालुवा
22	सिस्ने गैरी	बाह्रबिसे	३	2	II	कुवावारी विद्यालयदेखाडाको खुरलिएको क्षेत्र
23	सन्सोर डाँडा	बाह्रबिसे	३	4	II	कुवावारी विद्यालयदेखाडाको खुरलिएको क्षेत्र
24	नेपाली टोल	बाह्रबिसे	३	11	II	कुवावारी विद्यालयदेखाडाको खुरलिएको क्षेत्र
25	सिरुवा	बाह्रबिसे	३	9	II	कुवावारी विद्यालयदेखाडाको खुरलिएको क्षेत्र
26	माझे डाँडा	बाह्रबिसे	३	14	II	बिलाउने खोरी
27	काहम्बोङ् (काहमित्)	बाह्रबिसे	३	5	II	भुवनेश्वर गोरखनाथ स्थान मन्दिर वरपुल
28	खोर्वानी डाँडा (भण्डारी टोल)	बाह्रबिसे	3	९	II	गोरखनाथ आदि वरपुल
29	सानोपलाली सुनकोशीसिम्भुवन पहिरो	बाह्रबिसे	4	१७	II	नमुना सिमसार आदि वरपुल
30	सानो पलाली काहुनगाउँ	बाह्रबिसे	४	15	II	खाले खर्ता स्वभिवृद्धुत क्षेत्र
31	साविखोल्चा नयाँ खानीघरी	बाह्रबिसे	४	11	II	खाले खर्ता स्वभिवृद्धुत क्षेत्र
32	पुरानो बजार क्षेत्र	बाह्रबिसे	४	25	II	चाखा टोलको खुरलिएको क्षेत्र
33	बुगाम (मेटुगोठ)	बाह्रबिसे	४	14	II	सिमसार आदिको वरपुल
34	कसेरी	बाह्रबिसे	४	120	II	मन्दिर वासवासको क्षेत्र
35	कुसुरे	बाह्रबिसे	४	20	II	डाडाको मन्दिर वासवास क्षेत्र
36	कम्लेरी (मोलाल टोल)	बाह्रबिसे	४	9	II	डाडाको मन्दिर वासवास क्षेत्र
37	माथिल्लो सिगार्चे	बाह्रबिसे	४	63	II	खाले खर्ताको खुरलिएको क्षेत्र
38	किमतरीसे	बाह्रबिसे	४	13	II	किमतरीसेको खानेडाडा क्षेत्र
39	गुप्पा	बाह्रबिसे	४	22	II	खानेडाडा क्षेत्र
40	कार्चे	बाह्रबिसे	४	25	II	सिगार्चे मन्दिर सेन्टर वरपुल
41	खोराड	बाह्रबिसे	४	65	II	सिवालखोट वासवासको खुरलिएको क्षेत्र
42	तल्लो सिगार्चे	बाह्रबिसे	४	18	II	सिगार्चे मन्दिर सेन्टर वरपुल
43	जम्बु	बाह्रबिसे	४	52	II	खा.म.पा.८ को जम्बु खर्ता
44	सिरिसे	बाह्रबिसे	४	19	II	खानदल सतिसेको टार
45	मौराड	बाह्रबिसे	६	58	II	खानेडाँड आदि,को वरपुल
46	मान्दा	बाह्रबिसे	६	20	II	सामुदायिक वरपुल मान्द वरपुल
47	साखवा	बाह्रबिसे	६	42	II	सखुवा सामुदायिक वरपुल वरपुल

क.सं.	जो खतरा रहेका बस्तीको नाम	पा लका	वडा	जो खम हुने घरधुरी	वर्गीकरण	खुल्ला क्षेत्र
48	मानेडाँडा (दलित टोल)	आहविसे	६	11	॥	डोजर जर्ने बाटोबाहेको सुरक्षित क्षेत्र
49	डाँडा कटेरी	आहविसे	६	65	॥	स्वास्थ्य चौकी र सोलिडेरी माविको प्राङ्गण
50	नागढुङ्गे	आहविसे	७	120	॥	स्वास्थ्यचौकीको पूर्व पट्टीको क्षेत्र
51	आलेपी	आहविसे	७	13	॥	दुखुवाको सुरक्षित क्षेत्र
52	दुन्डुङ	आहविसे	७	32	॥	दुखुवाको सुरक्षित क्षेत्र
53	भीरखर्क	आहविसे	७	57	॥	स्वास्थ्यचौकीको पूर्व पट्टीको क्षेत्र
54	भीरघारलो	आहविसे	७	20	॥	स्वास्थ्यचौकीको पूर्व पट्टीको क्षेत्र
55	डाँडागाउँ	आहविसे	७	150	॥	पोखरीथा माथि प्राङ्गण डाडागाउँ
56	खनियाधाम	आहविसे	७	65	॥	पोखरीथा माथि प्राङ्गण डाडागाउँ
57	कोलभारी (पहेंखोला)	आहविसे	७	6	॥	केम्पसाईको बगरी क्षेत्र
58	जमानडाँडा	आहविसे	७	५	॥	स्वास्थसाधु
59	देउराली/घलेश्वा	आहविसे	७	७५	॥	विद्यालय प्राङ्गण
60	थाम गामको माथि	आहविसे	७	२५	॥	थानम गुम्बा प्राङ्गण
61	थाम दलित माथि	आहविसे	७	११	॥	थानमको सुरक्षित क्षेत्र
62	भिमिरेढुङ्गा	आहविसे	८	50	॥	घुमाइकोट क्षेत्र / भिमिरेढुङ्गा सुरक्षित क्षेत्र
63	पौडेल टोले	आहविसे	८	6	॥	घुमाइकोट क्षेत्र
64	सिलामचारी	आहविसे	८	5	॥	सोलिडेरी माथि प्राङ्गण
65	मानेकाटा (माझिलो गाउँ)	आहविसे	८	100	॥	घुम्बा आलयाल
66	झाँकीटोल	आहविसे	८	२५	॥	महाकालीसिमाथि प्राङ्गण
67	तल्लो भट्टे	आहविसे	९	15	॥	फन्याङ्कर्ड
68	भीखरकोट	आहविसे	९	12	॥	फन्याङ्कर्ड , सेरफाटिको खुल्ला क्षेत्र
69	कुकुरगाई (लामाखानी)	आहविसे	९	16	॥	फन्याङ्कर्ड
70	कुवापानी मानेडाँडा माथि	आहविसे	९	५	॥	सरस्वतीमाथि प्राङ्गण

विपद् जन्य घटना घटनासाथ ईलाका प्रहरी स्थानिय जनप्रतिनिधिहरुको टेलिफोन भरिने

प्रारम्भिक द्रुत लेखाजोखा गर्ने फर्म

सन्दर्भ सामग्री

- नेपालको संविधान २०७२
- विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी ऐन, नियम तथा निर्देशिका,
- विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन राष्ट्रिय रणनीति, २०७५ तथा प्रदेश र स्थानीय तहको रणनीतिक कार्ययोजना,
- विगत पाँच वर्षको *विभिन्न दुर्घटनाको मोडयमबाट विगत तिन वर्ष वा सो भन्दा बढी अवधिका विपद्का घटनाको अध्ययन तथा विश्लेषण*/ विपद्का घटना सम्बन्धी तथ्याङ्क र प्रकाशनहरु, प्रकोप नक्सा, सङ्कटासन्नता तथा जोखिम आँकलन, पूर्वानुमान तथा पूर्वसूचना प्रणाली सम्बन्धी तथ्याङ्क, दस्तावेज, प्रकाशन र अभिलेखहरु,
- मनसुनजन्य विपद् पूर्वतयारी र प्रतिकार्य योजना २०७८,
- जिल्ला विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना २०७५
- स्थानीय विपद्को इतिहास (भूकम्प, बाढी, पहिरो, आगलागी, महामारी, सडक दुर्घटना आदि),
- विपद् व्यवस्थापनको विगतको अभ्यास, अनुभव तथा सिकाई,
- नगरपालिका ऐन,२०७४, नगरपालिकाको वार्षिक नीति, बजेट तथा कार्यक्रम २०८१/८२
- दिगो विकास लक्ष्य २०३०